



Ratthapirak Journal

# วารสารรัฐशाक्ति

วารสารวิชาการด้านความมั่นคง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

ปีที่ 67 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2568 Vol.67 No.1 January-June 2025



- 📍 ยุทธศาสตร์และแผนงานเพื่อความยั่งยืนด้านการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย
- 🌐 การพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศเพื่อรองรับความท้าทายในศตวรรษที่ 21
- 🇹🇭 บทบาทของประเทศไทยต่อการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐประชาชนจีนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก
- 🤖 การพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการของสำนักพัฒนาระบบราชการกลาโหม ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์



วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพ  
เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 ของ TCI

“พัฒนาประตูดิจิทัล”



# ผู้ผลิตสื่อการเรียนการสอนทุก Platform



# วารสารรัฐศาสตร์รักบี้

วารสารวิชาการด้านความมั่นคง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

ปีที่ 67 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2568 Volume 67 No. 1 January-June 2025

# วารสารรัฐสภาภิรักษ์

## วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

เจ้าของ

คณะที่ปรึกษาของบรรณาธิการ

พลโท ทักษิณ สิริสิงห

พลตรี กิตติศักดิ์ ทองธีรธรรม

บรรณาธิการ

พลตรี อรรถเดช ประทีปอุษานนท์

กองบรรณาธิการภายนอก

พลเอก ดร.พหล สง่าเนตร

พลเอก ดร.ดิเรก ดีประเสริฐ

พลโท ดร.ไชยสิทธิ์ ต้นตยกุล

ศาสตราจารย์ ดร.พลกฤษณ์ แสงวงษ์

ศาสตราจารย์ ดร.ผดุงศักดิ์ รัตนเดโช

รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์พิทยา จารุพูนผล

รองศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา

รองศาสตราจารย์ ดร.ชโยดม สรรพศรี

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี โสคติยานุรักษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.พลอย สืบวิเศษ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพันธ์ ยี่มมั่น

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิพิมพ์ ศรีปลั่ง

รองศาสตราจารย์พิเศษ พลโท ดร.วีระ วงศ์สรรค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ อยู่เย็น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กัลยาณี กุลชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมกริช นันทะโรจวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิษฐ์ พจนจารุวิทย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐพล เย็นใจมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จริยาภรณ์ เจริญชีพ

ดร.อมร วาณิชวิวัฒน์

ประจำกองบรรณาธิการ

พันเอก จักรกฤษณ์ สุขสำจิ

พันเอกพงษ์พันธุ์ จันตะศักดิ์

นาวาอากาศเอกหญิง เอมอร พู่ทรงชัย

พันตรีหญิง ภคกุล ศรีศุข

เลขานุการ

พันเอกหญิง จิราพร ชั้นประดับ

ผู้ช่วยเลขานุการกองบรรณาธิการ

พันเอก ภาณีพัฒน์ จารุชัยบุญยรัชต์ และ นาวาเอกหญิง ชนพควร เปล่งปลั่ง

บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏในวารสารรัฐสภาภิรักษ์ เป็นวาระกรรมของผู้เขียน ซึ่งบรรณาธิการหรือวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

ผู้อำนวยการสำนักวิทยการความมั่นคง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

รองผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

นักวิชาการอิสระ

สถาบันการบินพลเรือน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

มหาวิทยาลัยมหิดล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พันเอกหญิง พงนา เปลี่ยนเกิด

นาวาอากาศเอก พงษ์รัชช สุรเกียรติ

พันเอกหญิง ชัชญา วงศ์สรรค์



# วารสารรัฐฐาภิรักษ์

## Ratthapirak Journal

ปีที่ 67 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2568 Volume 67 No. 1 January-June 2025  
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/ratthapirak> ISSN 0857 – 0442

### วารสารกลุ่ม 2 การรับรองคุณภาพจาก TCI

วารสารรัฐฐาภิรักษ์เป็นวารสารวิชาการทางด้านความมั่นคง บทความที่ได้รับการเผยแพร่ตีพิมพ์ในวารสารมีการตรวจสอบและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer-reviews) จำนวน 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ โดยจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blinded Peer review) และต้องเป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ

### วารสารรัฐฐาภิรักษ์มีวัตถุประสงค์ (Aims)

1. เพื่อเผยแพร่วิชาการ กิจกรรม และความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติในด้านต่างๆ
2. เพื่อให้เป็นแหล่งรวมความคิดเห็นและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมทางวิชาการ และงานวิจัยของนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทย

### ขอบเขต (Scope)

บทความในวารสารรัฐฐาภิรักษ์ให้ความสำคัญในการนำเสนอบทความวิจัย และบทความวิชาการ โดยมีขอบเขตเนื้อหาอยู่ในด้านความมั่นคงด้านต่างๆ ดังนี้ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร

### กำหนดออกวารสารรัฐฐาภิรักษ์ ราย 6 เดือน กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ

- |           |                           |
|-----------|---------------------------|
| ฉบับที่ 1 | ประจำเดือนมกราคม-มิถุนายน |
| ฉบับที่ 2 | ประจำเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม |

### ไม่มีนโยบายในการเก็บค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์บทความ

### สำนักงาน

64 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงรัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400

## บรรณาธิการ



ท่ามกลางสถานการณ์โลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความผันแปรไปอย่างรวดเร็ว และ สลับซับซ้อนกว่าที่เคยเป็นมา ภูมิทัศน์ทางการเมืองความมั่นคง สังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ล้วนแล้วแต่มีความเป็นพลวัตอย่างต่อเนื่อง จึงมีอาจ หลีกเสี่ยงได้ที่ทุกประเทศต่างต้องเผชิญกับความท้าทายจากภัยคุกคามความมั่นคง ไม่ตามแบบ อาทิ สงครามข้อมูลข่าวสาร การแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจ ภัยพิบัติ ทางธรรมชาติที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ฯลฯ ในบริบทที่กล่าวมานี้ การทำความเข้าใจพลวัต ของโลก เพื่อใช้เป็นทิศทางในการวางกรอบนโยบายด้านความมั่นคงได้อย่างรอบคอบและ เท่าทันกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นหนึ่งในภารกิจที่มีความสำคัญยิ่ง

ด้วยเหตุนี้ วารสารรัฐาภิวัตน์ ฉบับนี้จึงมุ่งนำเสนอองค์ความรู้ด้านความมั่นคงผ่าน บทความวิจัยและบทความวิชาการที่มีคุณภาพ ทันต่อพลวัตของโลก และผ่านการ กลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขา โดยครอบคลุมหลากหลายมิติสำคัญ ได้แก่ มิติการเมือง พิจารณาบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศไทยในบริบทการแข่งขันระหว่าง สหรัฐฯ และจีนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก มิติวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เสนอแนวทางการ พัฒนาระบบสาธารณสุขอัจฉริยะ และการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI เพื่อยกระดับ ศักยภาพการบริหารราชการแผ่นดินด้านความมั่นคง มิติสังคม นำเสนอแนวทางการ การบรรเทาสาธารณภัย บทบาทภาครัฐในการเสริมสร้างความมั่นคงมนุษย์ และการพัฒนา ทุนมนุษย์ภาคกลาโหมผ่านความร่วมมือด้านการศึกษา มิติการทหาร วิเคราะห์การ เสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพอากาศ เพื่อรับมือกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 และ มิติเศรษฐกิจ เสนอภาพอนาคตของงานราชการและทักษะที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อน ประเทศในยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนผ่าน ซึ่งบทความทั้งหมดนี้ได้สะท้อนถึงมุมมองเชิงลึก ที่เชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ การป้องกันประเทศ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน อันเป็นการกิจ ร่วมของภาครัฐในการธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติอย่างแท้จริง

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ให้ความสนใจ และติดตามผลงานของ วารสารรัฐาภิวัตน์อย่างต่อเนื่อง หากมีข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น หรือข้อขัดข้องประการใด ในการใช้ประโยชน์จากวารสารฉบับนี้ กรุณาแจ้งได้ที่กองบรรณาธิการรัฐาภิวัตน์ หรือ ในเว็บไซต์ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร [www.thaindc.org](http://www.thaindc.org) เพื่อนำไปพิจารณา ปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

พลตรี อรรถเดช ประทีปอุษานนท์  
บรรณาธิการ

# สารบัญ contents

## บทความวิจัย

ยุทธศาสตร์และแผนงานเพื่อความยั่งยืนด้านการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย โดย สุชัชวีร์ สุวรรณสวัสดิ์	8
การพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศเพื่อรองรับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 โดย จักรกฤษณ์ ธรรมวิชัย	18
แนวทางการบูรณาการด้านบรรเทาสาธารณภัยเพื่อช่วยเหลือประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดย ชยพลนิว วิริรัตน์	33
การสร้าง Inner Peace Education ให้กับเด็กและเยาวชนเพื่อเสริมสร้าง Soft Power ในการสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน โดย ศักดิ์ชัย พิชะพัฒน์	42

## บทความวิชาการ

บทบาทของประเทศไทยต่อการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐประชาชนจีนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก โดย กฤษณา บุญวัฒน์	65
การพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการของสำนักพัฒนาระบบราชการกลาโหม ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดย กฤษณ์ กิจวิวัฒน์กุล	76
ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาเพื่อพัฒนาสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม โดย สาดีศย์ พริ้งประยูร	85
ทวิภาคี สร้างคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา โดย สง่า แต่เชื้อสาย	98
ภาพอนาคตงานและทักษะของภาคราชการ โดย อลีนี ธนวัฒน์สัจจะเสรี	110



บทความวิจัย

# ยุทธศาสตร์และแผนงานเพื่อความยั่งยืน ด้านการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย

## Strategic and Roadmap for Sustainability in Medical Intelligence of Thailand

**สุชชวีร์ สุวรรณสวัสดิ์**

Suchatvee Suwansawat

**มูลนิธิโรงพยาบาลพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร**

**ในพระสังฆราชูปถัมภ์**

King Mongkut – Chaikhunthahan Hospital Foundation  
under the Patronage of the Supreme Patriarch

E-mail: [suchatvee.suw@gmail.com](mailto:suchatvee.suw@gmail.com)

วันที่รับบทความ : 7 เมษายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ : 3 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ : 21 พฤษภาคม 2568

## บทคัดย่อ

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงระบบการดูแลสุขภาพสู่ยุคดิจิทัล โดยมีการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้เพื่อยกระดับประสิทธิภาพ และคุณภาพของการบริการ การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันเผยให้เห็นทั้งความท้าทายและโอกาสที่สำคัญในการพัฒนา การคำนึงถึงความต้องการพัฒนา เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในระบบสุขภาพดิจิทัล และการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย

ด้วยประสบการณ์จริงของผู้วิจัย โดยการออกแบบโรงพยาบาลพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร โดยได้ใช้หลักแนวคิด Patient Journey ที่ไม่เพียงแต่ยกระดับด้านประสบการณ์ต่อการรับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลเท่านั้น แต่อยู่บนหลักแนวคิด Holistic Health คือ การยกระดับสุขภาพกายและสุขภาพใจจึงทำให้ผู้รับบริการได้รับความสะดวกในการขอรับบริการภายในโรงพยาบาล และมีสัดส่วนของพื้นที่สีเขียว ที่ช่วยลดความเครียดและเพิ่มความผ่อนคลายให้กับผู้ป่วยและบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการฟื้นฟูสุขภาพ และการมีคุณภาพอากาศที่ดี นอกจากนี้ยังได้อาศัยกรอบแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ในการบริหารจัดการทรัพยากรของโรงพยาบาล และจัดการของเสียที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของการรักษาพยาบาล ซึ่งช่วยให้ระบบนิเวศยั่งยืน

การเดินทางสู่การแพทย์อัจฉริยะที่ยั่งยืน ต้องใช้แนวทางจากหลายแง่มุมและร่วมมือกัน และจัดการกับยุทธศาสตร์สำคัญจะทำให้ระบบการดูแลสุขภาพมีศักยภาพ ในขณะที่เดียวกันก็รับประกันความปลอดภัยของผู้ป่วย แนวปฏิบัติด้านจริยธรรม และการเข้าถึงนวัตกรรมอย่างเท่าเทียมกัน ท้ายที่สุดแล้ว ความพยายามเหล่านี้จะส่งผลต่อระบบนิเวศของการดูแลสุขภาพที่ยั่งยืนและยืดหยุ่นมากขึ้น สามารถส่งมอบวิธีการรักษาของผู้ป่วยที่ดีขึ้น และขับเคลื่อนความก้าวหน้าในด้านการแพทย์อัจฉริยะ สิ่งสำคัญคือต้องตระหนักว่าการเดินทางสู่การแพทย์อัจฉริยะที่ยั่งยืนเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ความพยายามในการทำงานร่วมกัน และความมุ่งมั่นในหลักปฏิบัติด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบ ด้วยการสร้างความสมดุลที่เหมาะสมระหว่างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความเชี่ยวชาญของมนุษย์ การกำกับดูแลด้านกฎระเบียบ และการพิจารณาด้านจริยธรรม จึงจะสามารถนำศักยภาพของการแพทย์อัจฉริยะมาใช้ได้อย่างเต็มที่เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมไทย

**คำสำคัญ:** สุขภาพ, การแพทย์อัจฉริยะ, เทคโนโลยี, ความยั่งยืน, ปัญญาประดิษฐ์

## Abstract

Thailand is at a crucial juncture in the transformation of its healthcare system into the digital age, incorporating smart technologies to enhance service efficiency and quality. Current situational analysis reveals both significant opportunities and challenges in developing Thailand's digital health system and smart medical care.

Leveraging the firsthand experience of the researcher, the design of King Mongkut's Hospital employs the Patient Journey concept, which not only enhances patient treatment experience but also adheres to the Holistic Health principle, aiming to improve both physical and mental health. This approach facilitates convenient access to hospital services and includes green spaces that reduce stress and increase relaxation for patients and medical personnel, contributing significantly to health recovery and ensuring good air quality. Moreover, the hospital utilizes the Circular Economy framework to manage resources and medical waste, promoting sustainability in its ecosystem.

Achieving sustainable smart medicine requires a multifaceted and collaborative approach, engaging various stakeholders and addressing key strategies to enhance the healthcare system's potential while ensuring patient safety, ethical practices, and equitable access to innovation. Ultimately, these efforts will lead to a more sustainable and resilient healthcare ecosystem, delivering better patient care and driving advancements in smart medicine. It is crucial to recognize that the journey towards sustainable smart medicine is an ongoing process requiring continuous adaptation, collaborative efforts, and a commitment to ethical and responsible practices. By balancing technological advancements, human expertise, regulatory oversight, and ethical considerations, the full potential of smart medicine can be realized to improve the well-being of Thai society.

**Keywords:** health, medical, technology, sustainable, AI

## บทนำ

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และแผนงานเพื่อความยั่งยืนด้านการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบการแพทย์ของประเทศไทยให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการด้านสุขภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การวิจัยนี้มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) และการแพทย์ทางไกล (Telemedicine) เพื่อยกระดับการให้บริการทางการแพทย์ในประเทศไทย

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์และเทคโนโลยี เพื่อวิเคราะห์และหาความเป็นไปได้ในการนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ในระบบการแพทย์ของประเทศไทย ผลการวิจัยนี้จะเป็แนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนงานในการพัฒนาการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย เพื่อให้ระบบการแพทย์มีประสิทธิภาพสูงสุด ลดต้นทุน และเพิ่มความเข้าถึงบริการทางการแพทย์สำหรับประชาชนทุกกลุ่ม

โดยสรุป การวิจัยนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมความยั่งยืนด้านการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา นโยบายและแผนงานที่เหมาะสมสำหรับอนาคต

ท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความทางวิชาการฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากิจการทางด้าน การแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านการตอบสนองต่อความต้องการด้านสุขภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนต่อไป

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อระบุความท้าทายและโอกาสที่สำคัญในการพัฒนา และการนำเทคโนโลยีการแพทย์อัจฉริยะมาใช้ในประเทศไทย
2. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการแพทย์อัจฉริยะในประเทศไทย โดยคำนึงถึงความต้องการและความท้าทาย

เฉพาะของประเทศ

3. เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการแนวทางการสร้างความยั่งยืนด้านการแพทย์อัจฉริยะในประเทศไทย

## ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เรื่อง การพัฒนาการแพทย์อัจฉริยะในประเทศไทยอย่างยั่งยืน (Sustainable Smart Hospital Development in Thailand) โดยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและการสัมภาษณ์เชิงลึก จากประชากรเป้าหมาย (Target Population) และประชากรที่สามารถเข้าถึงได้ (Accessible Population) ที่มีความเกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานด้านยุทธศาสตร์และแผนงานเพื่อความยั่งยืนด้านสาธารณสุข ระบบสาธารณสุข เศรษฐกิจและดิจิทัล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่สังกัดหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงสาธารณสุข เช่น กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมส่งเสริมสุขภาพ กรมควบคุมโรค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เช่น สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA) ผู้ให้บริการธุรกิจสุขภาพ เช่น บุคลากรโรงพยาบาลรัฐ บุคลากรโรงพยาบาลเอกชน ผู้บริหารด้านบริหารงานด้านนโยบายสารสนเทศของโรงพยาบาล และบริษัทหรือองค์กรที่ให้บริการการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลระบบการแพทย์ทางไกล (Remote Care) เช่น ผู้บริหารงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้จัดการโครงการ ตัวแทนฝ่ายขายและฝ่ายการตลาด นักพัฒนาผลิตภัณฑ์ และตัวแทนผู้ป่วยและผู้สูงอายุตั้งแต่ อายุ 65 ปีขึ้นไป

## สถานการณ์เกี่ยวกับระบบสุขภาพดิจิทัล และการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย

การพัฒนาการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทยอย่างยั่งยืน (Sustainable Smart Hospital Development in

Thailand) เป็นการศึกษาเพื่อระบุความท้าทายและโอกาสสำคัญในการพัฒนาและนำเทคโนโลยีการแพทย์อัจฉริยะมาใช้ เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการแพทย์อัจฉริยะและพัฒนาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความยั่งยืนของการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลสุขภาพ ผู้กำหนดนโยบายและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมด้านสุขภาพดิจิทัล ผู้ป่วยและกลุ่มผู้สนับสนุน ผู้ป่วย นักวิจัยและนักวิชาการด้านวิชาการ และ ผู้ให้บริการเทคโนโลยีและนักนวัตกรรม ที่เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ คู่มือการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Guide) ที่มุ่งเน้นข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับความท้าทายในการนำแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน ผลกระทบของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่สนับสนุนความยั่งยืน และการทำงานร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย โดยข้อคำถามออกแบบจากการทบทวนวรรณกรรม และออกแบบให้เข้ากับบริบทการทำงานของกลุ่มเป้าหมาย

## สถานการณ์เกี่ยวกับระบบสุขภาพและการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย

ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงระบบการดูแลสุขภาพสู่ยุคดิจิทัล โดยมีการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้เพื่อยกระดับประสิทธิภาพ และคุณภาพของการบริการ การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันเผยให้เห็นทั้งโอกาส และความท้าทายที่สำคัญในการพัฒนาระบบสุขภาพดิจิทัล และการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการแพทย์อัจฉริยะ โดยมีระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) เป็นรากฐานสำคัญ ที่ช่วยให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพขั้นพื้นฐานได้ รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบสุขภาพดิจิทัล เห็นได้จากการจัดสรรงบประมาณและแผนแม่บทสุขภาพดิจิทัลแห่งชาติ พ.ศ. 2565-2569 ที่มุ่งส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น AI, Big Data, IoT, VR และ 3D Printing กำลังถูกนำมาใช้ในระบบการดูแลสุขภาพของไทย เพื่อยกระดับการวินิจฉัยโรค การรักษา

และการติดตามผล Telehealth กำลังได้รับความนิยมช่วยให้ผู้ป่วยเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึงมากขึ้น ศักยภาพของประเทศไทย ยังเปิดโอกาสให้ก้าวขึ้นเป็นศูนย์กลางการแพทย์อัจฉริยะในภูมิภาค ดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ และสร้างรายได้ให้กับประเทศ

อย่างไรก็ตาม เส้นทางสู่การเป็นผู้นำด้านการแพทย์อัจฉริยะ ยังเต็มไปด้วยความท้าทาย เช่น การขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานด้านไอที เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และระบบจัดเก็บข้อมูลที่ปลอดภัย การขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะและความรู้ด้านเทคโนโลยี เงินทุนและกฎหมาย ข้อบังคับที่ครอบคลุม การคำนึงถึงจริยธรรม และความเป็นส่วนตัว การลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี การรับมือกับสังคมผู้สูงอายุ และการบริหารจัดการต้นทุนการรักษาพยาบาลที่สูงขึ้นเพื่อเอาชนะความท้าทายเหล่านี้ รัฐบาล ควรลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านไอที พัฒนาบุคลากรให้พร้อมรับมือกับเทคโนโลยี ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน พัฒนากฎหมาย ข้อบังคับและสร้างความตระหนักรู้ด้านจริยธรรมและความเป็นส่วนตัว

การพัฒนาาระบบสุขภาพดิจิทัลและการแพทย์อัจฉริยะ เป็นภารกิจเร่งด่วน เพื่อตอบสนองความต้องการด้านการดูแลสุขภาพ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้วยการวางแผนและการดำเนินการที่เหมาะสม ประเทศไทย มีศักยภาพ ที่จะก้าวขึ้นเป็นผู้นำด้านการแพทย์อัจฉริยะในภูมิภาคและสร้างระบบการดูแลสุขภาพ ที่ยั่งยืน มีประสิทธิภาพและเข้าถึงได้สำหรับประชาชนไทยทุกคน

## โอกาสและความท้าทายที่สำคัญในการดำเนินงานเกี่ยวกับการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย

การแพทย์อัจฉริยะ (Smart Healthcare) กำลังก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพของไทย โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพ และความปลอดภัยในการดูแลผู้ป่วย อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการแพทย์อัจฉริยะในไทยยังคงเผชิญกับทั้งโอกาส และความท้าทายที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

การแพทย์อัจฉริยะในประเทศไทยถือเป็นโอกาสอันยิ่งใหญ่ แต่มาพร้อมความท้าทายที่ต้องก้าวข้าม เนื่องจากประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ที่เทคโนโลยีก้าวหน้าเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกด้าน รวมถึงวงการแพทย์ ซึ่งกำลังก้าวสู่ยุคของ “การแพทย์อัจฉริยะ” (Smart Healthcare) โอกาสในการยกระดับระบบการดูแลสุขภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เปิดกว้างรออยู่เบื้องหน้า

เทคโนโลยีอย่าง AI, Big Data, IoT, VR, และ 3D Printing คือกุญแจสำคัญที่จะช่วยพลิกโฉมวงการแพทย์ นำไปสู่การวินิจฉัยโรคที่แม่นยำ การรักษาที่ตรงจุด การติดตามผลที่ใกล้ชิดและการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบลดต้นทุน ลดความผิดพลาดและเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงบริการ Telehealth เป็นอีกหนึ่งเทรนด์สำคัญที่ช่วยให้ผู้ป่วย โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล สามารถเข้าถึงบริการได้ง่ายขึ้น

ศักยภาพของประเทศไทย เปิดโอกาสให้ก้าวขึ้นเป็นศูนย์กลางด้านการแพทย์อัจฉริยะในภูมิภาค ดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ สร้างงานและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ พร้อมทั้งรับมือกับสังคมผู้สูงอายุ ที่ต้องการการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม เส้นทางสู่ความสำเร็จ ยังต้องฝ่าฟันอุปสรรคสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านไอที ที่ยังขาดแคลน การพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและความรู้ด้านเทคโนโลยีการจัดการเงินทุน การสร้างกฎหมายและข้อบังคับที่ครอบคลุม การคำนึงถึงจริยธรรมและความเป็นส่วนตัว การลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง และการรับมือกับค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลที่อาจสูงขึ้น

การพัฒนาการแพทย์อัจฉริยะ ต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างโอกาสและความท้าทาย รัฐบาล ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน ต้องร่วมมือกัน เพื่อวางแผนและดำเนินการอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชน และสร้างระบบการดูแลสุขภาพที่ยั่งยืน มีประสิทธิภาพและเข้าถึงได้ เพื่อนำประเทศไทย ก้าวสู่การเป็นผู้นำด้านการแพทย์อัจฉริยะในภูมิภาคและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยทุกคน

## รูปแบบการพัฒนาการแพทย์อัจฉริยะอย่างยั่งยืนของประเทศไทย เป้าหมายสำคัญในการก่อตั้งโรงพยาบาลต้นแบบ

โรงพยาบาลพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารนี้มาจาก “วิสัยทัศน์” ของ ศาสตราจารย์ สุชัชวีร์ สุวรรณสวัสดิ์ เมื่อครั้งเป็นอธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ในระหว่างที่เกิดสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งช่วงนั้นได้ผลิต “เครื่องช่วยหายใจ” ทดแทนการขาดแคลนเป็นจำนวนมากเพราะต่างประเทศผู้ผลิตต้องใช้รักษาพลเมืองของตนเองก่อน ผู้วิจัยจึงริเริ่ม มุ่งมั่น ตั้งวิสัยทัศน์ให้เป็น “โรงพยาบาลต้นแบบ ที่เป็นผู้นำด้านการรักษาพยาบาล และ สร้างนวัตกรรมทางการแพทย์ ฟังพาตนเอง ได้ครบวงจร”

กำหนดเป้าหมายสำคัญให้เห็นได้ชัด 3 ประการ คือ

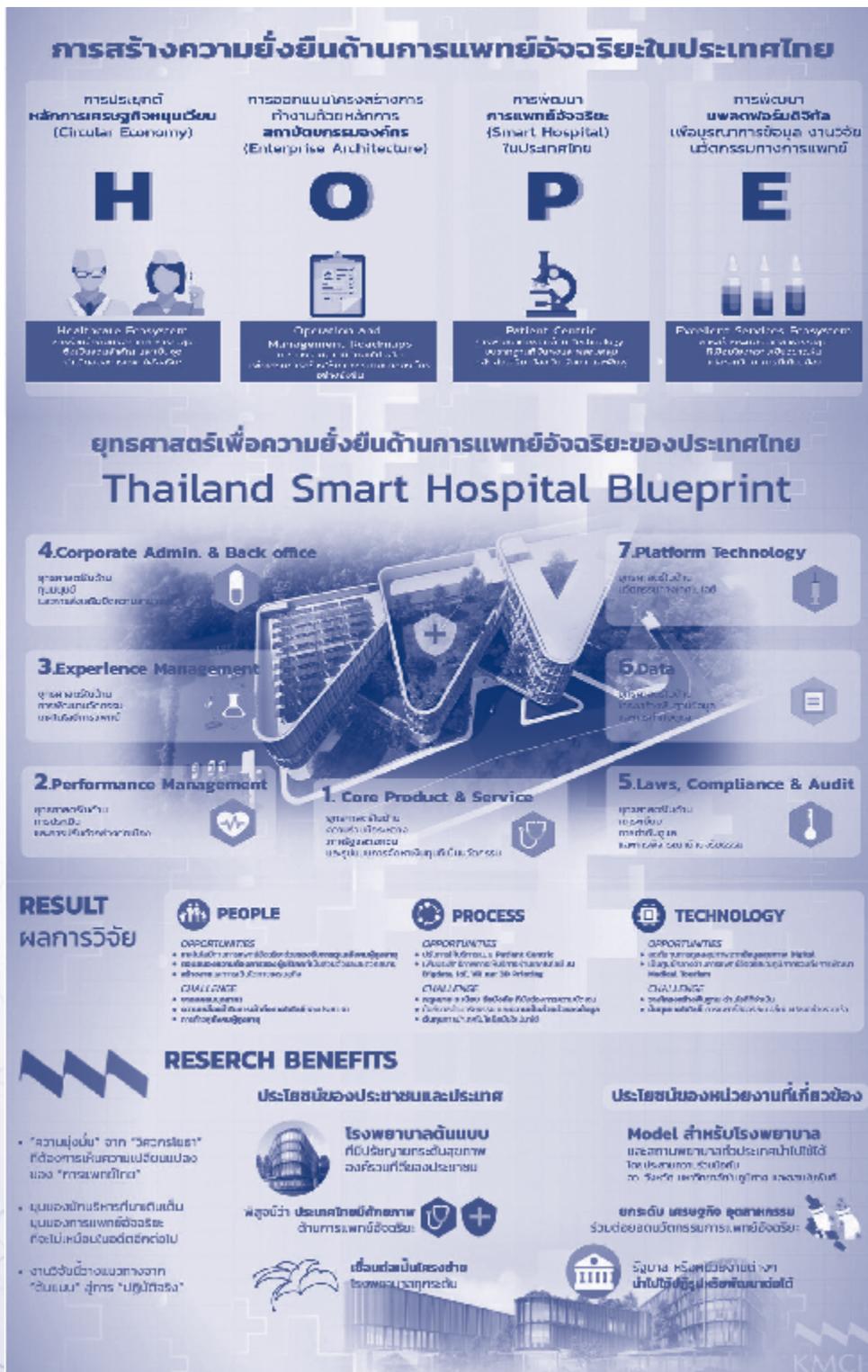
1. การตั้งฐานข้อมูล Healthcare Big Data ผสานกับเทคโนโลยีการแพทย์ เพื่อยกระดับการแพทย์ทางไกล (Telemedicine) และการออกแบบการรักษาพยาบาล
2. การมุ่งสู่การเป็นโรงพยาบาลวิจัยนวัตกรรมทางการแพทย์ครบวงจรของประเทศไทยและอาเซียน
3. “ให้เพื่อสร้าง” เพื่อเป็นโรงพยาบาลวิจัยนวัตกรรมทางการแพทย์ครบวงจรครั้งแรกของประเทศไทย และเป็นศูนย์วิจัยเครื่องมือทางการแพทย์

วัตถุประสงค์ของโรงพยาบาลพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร 3 ประการ คือ

1. เพื่อเป็นโรงพยาบาลของรัฐ เป็นต้นแบบ ที่ทันสมัย มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญชั้นยอด สามารถรักษาคนทุกคน ไม่ว่าจะยากดีมีจน และมุ่งสู่การเป็นโรงพยาบาลวิจัยนวัตกรรมทางการแพทย์ครบวงจรของประเทศไทยและอาเซียน
2. เพื่อรักษาและเน้นการดูแลโรคในผู้สูงอายุ พร้อมกับการฟื้นฟูสมรรถภาพ เพราะมีความท้าทาย ที่จะใช้เทคโนโลยีที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาใช้หลายด้าน
3. เพื่อเป็นศูนย์การศึกษา ค้นคว้า วิจัย สร้างนวัตกรรมทางการแพทย์ของไทย

โดยการออกแบบโรงพยาบาล ได้ใช้หลักแนวคิด Patient Journey ที่ไม่เพียงแต่ยกระดับด้านประสบการณ์ต่อการรับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลเท่านั้น แต่อยู่บนหลักแนวคิด Holistic Health คือ การยกระดับสุขภาพกายและสุขภาพใจ จึงทำให้ผู้รับบริการได้รับความสะดวกในการเข้ารับ

ภาพที่ 1 ยุทธศาสตร์การสร้างความยั่งยืนด้านการแพทย์อัจฉริยะในประเทศไทย



บริการภายในโรงพยาบาล และมีสัดส่วนของพื้นที่สีเขียว ที่ช่วยลดความเครียดและเพิ่มความผ่อนคลายให้กับผู้ป่วยและบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการฟื้นฟูสุขภาพ และการมีคุณภาพอากาศที่ดี นอกจากนี้ โรงพยาบาลพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ยังได้อาศัยกรอบแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ในการบริหารจัดการทรัพยากรของโรงพยาบาล และจัดการของเสียที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของการรักษาพยาบาล ซึ่งช่วยให้ระบบนิเวศยั่งยืน

## สรุป

ด้วยการนำยุทธศาสตร์การประเมินและการปรับตัวมาใช้อย่างต่อเนื่อง สามารถมั่นใจได้ว่าโซลูชันการแพทย์อัจฉริยะยังคงมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาวและส่งผลเชิงบวกต่อผลลัพธ์ด้านการดูแลสุขภาพ

ยุทธศาสตร์เพื่อความยั่งยืนด้านการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย ซึ่งได้นำเสนอกรอบการทำงานสำหรับการสร้างระบบนิเวศที่ยั่งยืนสำหรับการแพทย์อัจฉริยะให้แก่ประเทศครอบคลุมทั้งแนวทางปฏิบัติ ทิศทางการดำเนินงานสำหรับการสร้างความยั่งยืนด้านการแพทย์อัจฉริยะ และเพื่อให้มั่นใจว่าจะมีการพัฒนาและการประยุกต์ใช้อย่างมีความรับผิดชอบ นำไปสู่ผลลัพธ์ด้านการดูแลสุขภาพที่ดีขึ้นของประเทศไทย

ด้วยการจัดการตามแนวทางยุทธศาสตร์เหล่านี้ จะเป็นแนวทางให้องค์กรด้านการดูแลสุขภาพ บริษัทเทคโนโลยี ผู้กำหนดนโยบาย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถร่วมมือกันเพื่อสร้างระบบนิเวศที่ยั่งยืนสำหรับการแพทย์อัจฉริยะ ระบบนิเวศนี้จะขับเคลื่อนนวัตกรรม ปรับปรุงผลลัพธ์การรักษาของผู้ป่วย เพิ่มประสิทธิภาพด้านการดูแลสุขภาพ และส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีโดยรวมของสังคมในท้ายที่สุด

สิ่งสำคัญคือต้องตระหนักว่าการเดินทางสู่การแพทย์อัจฉริยะที่ยั่งยืนเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ความพยายามในการทำงานร่วมกัน และความมุ่งมั่นในหลักปฏิบัติด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการสร้างความสมดุลที่เหมาะสมระหว่างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความเชี่ยวชาญของมนุษย์ การกำกับดูแล

ด้านกฎระเบียบ และการพิจารณาด้านจริยธรรม จึงจะสามารถนำศักยภาพของการแพทย์อัจฉริยะมาใช้ได้อย่างเต็มที่ เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมไทย

การใช้เทคโนโลยีในการแพทย์อัจฉริยะไม่เพียงแต่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์เท่านั้น แต่ยังเพิ่มความสะดวกและเป็นมิตรกับผู้ให้บริการ ซึ่งช่วยให้ผู้คนจากทุกสถานะทางสังคมและภูมิศาสตร์ได้รับการดูแลสุขภาพที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ เทคโนโลยีการแพทย์อัจฉริยะยังช่วยให้บุคลากรทางการแพทย์สามารถให้บริการได้ดียิ่งขึ้นผ่านการใช้เครื่องมือ และข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

การวิจัยในประเด็นเหล่านี้จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาการแพทย์อัจฉริยะที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบโจทยความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โรงพยาบาลพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารจะบูรณาการด้วยหลักวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ และแพทยศาสตร์ เข้าด้วยกันเพื่อบริการประชาชน และพัฒนานวัตกรรมเพื่อ “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยรอด”

## ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากผลวิจัยเล่มนี้ต้องการที่จะให้ข้อเสนอที่รัฐบาลสามารถพิจารณาเพื่อยกระดับการแพทย์อัจฉริยะได้ โดยการดำเนินการในหลายด้าน เช่น การปรับปรุงนโยบายและกฎหมาย การสร้างเครือข่ายและการทำงานร่วมกันระดับภูมิภาคและระดับโลก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การประกันสุขภาพ การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน รัฐบาลควรเปิดโอกาสและส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาระบบด้านการแพทย์อัจฉริยะ การร่วมมือกันนี้จะช่วยให้เกิดนวัตกรรมและเพิ่มทรัพยากรในการพัฒนาเทคโนโลยีสุขภาพได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ จากผลวิจัยต้องการที่จะให้ข้อเสนอที่รัฐบาลสามารถพิจารณาเพื่อยกระดับการแพทย์อัจฉริยะได้ โดยการดำเนินการในหลายด้าน เช่น การลงทุนในเทคโนโลยีสุขภาพ รัฐบาลควรลงทุนในเทคโนโลยีสุขภาพ เช่น ระบบ AI สำหรับการวินิจฉัยโรค หุ่นยนต์ผ่าตัด และระบบจัดการข้อมูลสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ เพื่อปรับปรุง

คุณภาพและการเข้าถึงบริการสุขภาพ ในพื้นที่ห่างไกลและชุมชนที่ขาดแคลนทรัพยากร, การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากรทางการแพทย์ รัฐบาลควรสนับสนุนการฝึกอบรมเสริมทักษะให้กับบุคลากรทางการแพทย์ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีใหม่ เพื่อให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถให้บริการทางการแพทย์ที่มีคุณภาพสูงได้, การวิจัยและพัฒนา สร้างนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของคนไทย และต้องเสริมสร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์อัจฉริยะ เพื่อผลิตบุคลากรที่มีความรู้และทักษะที่เหมาะสม

การดำเนินการตามข้อเสนอเหล่านี้จะช่วยทำให้ระบบสุขภาพของไทยสามารถใช้ประโยชน์จากการแพทย์อัจฉริยะได้อย่างเต็มที่

ทั้งนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์และแผนงานเพื่อความยั่งยืนด้านการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย” จะเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการวางยุทธศาสตร์และการดำเนินการปฏิบัติเพื่อยกระดับการแพทย์อัจฉริยะของประเทศไทย ในการลดความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงบริการสุขภาพ โดยเฉพาะเรื่อง การเข้าถึงโรงพยาบาล และการบริการทางการแพทย์ ในยุคที่สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ ความสำคัญของการมีโรงพยาบาลที่สามารถดูแล พื้นฟู และรักษาผู้สูงอายุกลับมา มีสุขภาพดีได้จึงยิ่งเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการสร้างเครื่องมือแพทย์เพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศด้วย

งานวิจัยนี้ได้ทำควบคู่กับการสร้าง “โรงพยาบาลพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร” เพื่อเป็นโรงพยาบาลต้นแบบในการนำร่องการรักษาพยาบาลและสร้างนวัตกรรมทางการแพทย์ ซึ่งสามารถดำเนินการได้อย่างครบวงจรโดยไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมจากภายนอก การสร้างโรงพยาบาลต้นแบบนี้ จะเป็นจุดเริ่มต้นครั้งสำคัญที่พิสูจน์ให้เห็นว่า ประเทศไทยสามารถสร้างโรงพยาบาลจากงานวิจัยต้นแบบด้านการแพทย์อัจฉริยะได้จริง และยังคงตั้งใจให้เป็นต้นแบบให้กับผู้นำประเทศ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน รวมถึงโรงพยาบาลขนาดเล็กในต่างจังหวัด

ด้วยสโลแกน “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยรอด” โรงพยาบาลพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารจึงไม่เพียงแต่เป็นโรงพยาบาล

ของคนไทยทั้งประเทศ แต่ยังเป็นแบบอย่างและแรงบันดาลใจในการพัฒนาการแพทย์ไทยไปสู่ระดับสากลอีกด้วย

## เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2566). “โครงการจัดแผนปฏิบัติการดิจิทัลกรมกิจการผู้สูงอายุ ระยะ 6 ปี (พ.ศ. 2565-2570)”. รายงานฉบับสุดท้าย. กรุงเทพฯ : บริษัท วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี จำกัด.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2567). “รายงานข้อมูลตำบลคลองใหญ่”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: [https://3doctor.hss.moph.go.th/main/tp\\_village?region=12&prov=OTM=&provn=4Lie4Lix4LiX4LiL4Li44LiH&amid=9304&ampn=4LiV4Liw4LmC4Lir4Lih4LiU&tamid=930403&tamname=4LiE4Lil4Lit4LiH4LmD4Lir4Lin4Lml](https://3doctor.hss.moph.go.th/main/tp_village?region=12&prov=OTM=&provn=4Lie4Lix4LiX4LiL4Li44LiH&amid=9304&ampn=4LiV4Liw4LmC4Lir4Lih4LiU&tamid=930403&tamname=4LiE4Lil4Lit4LiH4LmD4Lir4Lin4Lml).
- กระทรวงสาธารณสุข. (2566). “Digital Health Strategy Ministry of Public Health (2021 –2025)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: [https://ict.moph.go.th/upload\\_file/files/263bec94c161efb9d61d3b1116dee9a4.pdf](https://ict.moph.go.th/upload_file/files/263bec94c161efb9d61d3b1116dee9a4.pdf).
- วลีรัตน์ เชื้อ เทิดทูนภุช. (2564). “ภาวะเครียดจากการทำงานและภาวะหมดไฟในทนายความผู้มีใบอนุญาตทนายความ ฌสภาพทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=2128648>.
- สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน). (2567). “แผนปฏิบัติการพัฒนาระบบ เทคโนโลยีดิจิทัล ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2566-2568)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://backend.ha.or.th/fileupload/DOCUMENT/00155/2f3511ca-e13f-4c70-a3f5-fa5af8cdd304.pdf>.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2567). “พาณิชย์เผย ดัชนีค่าครองชีพโลกปี 2567 ไทยอยู่ระดับต่ำกว่าปี 2566”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://tpso.go.th/news/2403-0000000022>.
- Faster Capital. (2567). “The Benefits Of Healthtech For Patients And Providers”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://fastercapital.com/topics/the-benefits-of-healthtech-for-patients-and-providers.html>.
- The Nation’s Editorial. (2023). “Siriraj Hospital ties up with CARIVA for new medical breakthroughs”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.nationthailand.com/lifestyle/healthwellness/40030527>.
- Workweek. (2567). “How Health Tech is Transforming the Hospital At Home Experience”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://workweek.com/2023/01/21/how-health-tech-is-transforming-the-hospital-at-home-experience/>.
- World Health Organization (WHO). (2567). “Health target progress, Thailand”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://data.who.int/countries/764>.



บทความวิจัย

# การพัฒนาขีดความสามารถ กำลังกองทัพอากาศเพื่อรองรับความท้าทาย ในศตวรรษที่ 21

## RTAF Air Power Modernization for Challenges in the 21<sup>st</sup> Century

จักรกฤษณ์ ธรรมวิชัย

Jackkrit Thammavichai

โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช

Navaminda Kasatriyadhiraj, Royal Air Force Academy

Email: jt\_af36@yahoo.com

วันที่รับบทความ : 21 เมษายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ : 13 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ : 16 พฤษภาคม 2568

## บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศเพื่อรองรับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ เพื่อกำหนดแนวทางและกระบวนการในการพัฒนามุ่งสู่การปฏิบัติการหลายมิติ ที่พร้อมรองรับภัยคุกคามและความท้าทายในปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า กองทัพอากาศต้องดำรงความพร้อมในการปฏิบัติการกิจภายใต้แนวคิดการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง ทั้งยังต้องปรับแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถมุ่งสู่การปฏิบัติการหลายมิติ ให้พร้อมรองรับภัยคุกคามและความท้าทายในทุกมิติ รวมทั้งเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาาระดับสูงที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาขีดความสามารถ และยังมีฝ่ายอำนวยการที่มีทักษะและความรู้ความสามารถ พร้อมเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งต้องกำหนดหลักนิยมและแนวคิดในการปฏิบัติการกิจ ที่เหมาะสมกับภารกิจและความรับผิดชอบของกองทัพอากาศ เพื่อรองรับแนวคิดการพัฒนาขีดความสามารถ “AIRFORCE” ได้แก่ Acquisition, Infrastructure Development, Resource Management, Force Structure, Organization Management, Research & Development, Capability Enhancement และ Education & Training ทั้งนี้ ต้องจัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนในการดำเนินการ ให้เหมาะสมกับงบประมาณที่ได้รับ นโยบายด้านความมั่นคงของรัฐบาล สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง รูปแบบการปฏิบัติการทางทหาร และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี รวมทั้งต้องสอดคล้องกับการพัฒนาขีดความสามารถการปฏิบัติการร่วมของกองทัพไทย ตลอดจนต้องวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นมาตรวัดขีดความสามารถและระดับความพร้อมในการปฏิบัติการกิจ อันจะนำไปสู่การปรับแผนพัฒนาขีดความสามารถ ให้พร้อมรองรับภัยคุกคามและความท้าทายที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

**คำสำคัญ:** การพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ, ความท้าทายในศตวรรษที่ 21, การปฏิบัติการหลายมิติ

# Abstract

The research “RTAF Air Power Modernization for Challenges in the 21st Century” has the objective of studying security environments affecting air power capability development in order to establish guidelines and processes for developing Multi-Domain Operations (MDO) capabilities to cope with current threats and challenges, as well as their future trends. The research findings indicate that the RTAF must maintain combat readiness to carry out missions under Network Centric Operations (NCO) concept, with adjustment towards MDO in preparation for threats and challenges in all domains, as well as continuously evolving technologies. This requires support from high-level decision-makers with thorough knowledge of capability development plans, as well as skilled and knowledgeable staffs to effectively drive development initiatives. Moreover, it is essential to establish doctrine and concept of operations that align with the RTAF tasks and responsibilities. These are critical foundation of air power modernization under the concept “AIRFORCE”, which are Acquisition, Infrastructure Development, Resource Management, Force Structure, Organization Management, Research & Development, Capability Enhancement, and Education & Training. In addition, the RTAF needs to appropriately prioritize and expedite the development plans in accordance with budget received, government security policies, security environments, military operation trends and technological advancements. The plans should also align with the joint operations capability development plans of the Royal Thai Armed Forces. Continuous analysis and evaluation of ongoing modernization are necessary to measure capabilities and combat readiness levels for mission execution, leading to the adjustments of capability development plans to address rapidly changing threats and challenges.

**Keywords:** Air Power Modernization, Challenges in the 21st Century, Multi-Domain Operations

## บทนำ

สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงและการพัฒนาเทคโนโลยีทางทหารที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อแนวทางและกระบวนการในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศให้เหมาะสมกับภัยคุกคามและความท้าทายในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต กองทัพอากาศสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางและกระบวนการในการเตรียมกำลังให้เหมาะสม จะมีความได้เปรียบเมื่อจำเป็นต้องใช้กำลังกองทัพอากาศในการปฏิบัติการร่วมเพื่อการป้องกันประเทศ การรักษาเอกราชอธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติ

การปฏิบัติการทางทหารในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการปฏิบัติการร่วม (Joint Operations) ของกำลังรบในทุกภาคส่วน มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมกับภัยคุกคามและความท้าทายในทุกมิติ รวมทั้งเทคโนโลยีทางทหารที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กองทัพอากาศจึงต้องปรับเปลี่ยนแนวทางและกระบวนการในการพัฒนาขีดความสามารถให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยมุ่งเน้นให้มีขีดความสามารถการปฏิบัติการทางอากาศตามภารกิจที่อยู่ในความรับผิดชอบ โดยเฉพาะการป้องกันทางอากาศ การโจมตีทางยุทธศาสตร์ การตอบโต้ทางอากาศ และการสนับสนุนการปฏิบัติการร่วมกับกำลังทางบกและกำลังทางเรือ ภายใต้แนวคิดการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Operations : NCO) นอกจากนี้ กองทัพอากาศต้องเตรียมความพร้อมรองรับภัยคุกคามในมิติไซเบอร์และมิติอวกาศ รวมทั้งแสวงประโยชน์จากการปฏิบัติการทางไซเบอร์และการปฏิบัติการทางอวกาศ จึงนำไปสู่ความจำเป็นในการพัฒนากองทัพอากาศให้มีขีดความสามารถการปฏิบัติการหลายมิติ (Multi-Domain Operations : MDO) เพื่อให้พร้อมรองรับภัยคุกคามและความท้าทายในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ทั้งนี้ การพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศมุ่งสู่การปฏิบัติการหลายมิติ (MDO) จำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับธรรมชาติ คุณลักษณะ ข้อจำกัด ขีดความสามารถ และเทคโนโลยี รวมทั้งทรัพยากรที่มีในครอบครอง และต้องกำหนดทิศทางการพัฒนาให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ โดยต้องพิจารณากำหนดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนในการดำเนินการตามขีดความสามารถที่ต้องการ ให้สอดคล้องกับสถานภาพงบประมาณที่ได้รับ การพัฒนาขีดความสามารถและรูปแบบการปฏิบัติการทางทหาร ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การเสริมสร้างขีดความสามารถทางทหารของประเทศในภูมิภาค และสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในทุกระดับ โดยเฉพาะระเบียบโลกใหม่ (New World Order) การรักษาความมั่นคงในภูมิภาค (Regional Security) และการรักษาสสมดุลด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศมหาอำนาจ (Balance of Power)

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

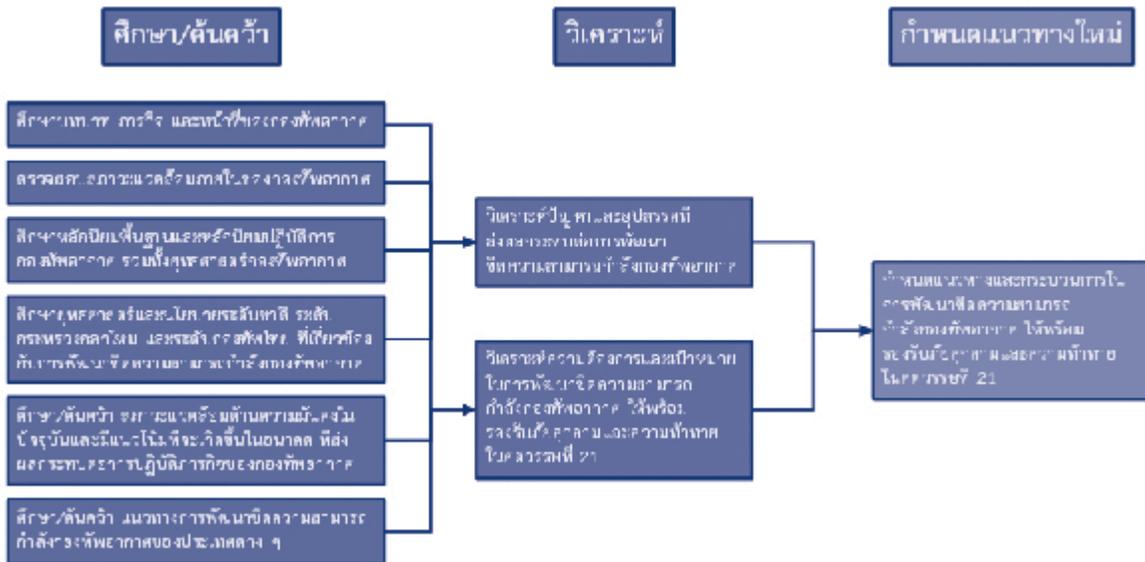
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย

1. เพื่อระบุปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ
2. เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการกิจของกองทัพอากาศ
3. เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบนโยบายและแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศของประเทศต่าง ๆ
4. เพื่อกำหนดความต้องการและเป้าหมายในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศมุ่งสู่การปฏิบัติการหลายมิติ (MDO) ให้พร้อมรองรับภัยคุกคามและความท้าทาย ทั้งในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
5. เพื่อกำหนดแนวทางและกระบวนการในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศมุ่งสู่การปฏิบัติการหลายมิติ (MDO) ให้พร้อมรองรับภัยคุกคามและความท้าทาย ทั้งในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

## กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยนี้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งเชื่อมโยงปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต เพื่อให้การวิจัยตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย รายละเอียดดังนี้

## แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย



ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

### ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมและศึกษาข้อมูลหัตถ์ภูมิเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ และรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ และมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการเตรียมกำลังและการใช้กำลังของกองทัพอากาศ ประกอบด้วย ข้าราชการทหารที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง จำนวน 4 ท่าน ข้าราชการทหารที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับต้น จำนวน 4 ท่าน และนักวิชาการด้านการทหาร การเมืองและความมั่นคง จำนวน 2 ท่าน ประกอบกับประสบการณ์ของผู้วิจัยในฐานะนักบินขับไล่สมรรถนะสูงของกองทัพอากาศ และผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากข้อมูลหัตถ์ภูมิ ร่วมกับการสังเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็น

ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อนำเสนอข้อสรุปอย่างเป็นระบบตามวัตถุประสงค์การวิจัยในการกำหนดแนวทางและกระบวนการในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศเพื่อรองรับความท้าทายในศตวรรษที่ 21

### ผลการวิจัย

#### ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ

กองทัพอากาศจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบในทุกมิติ ในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศให้พร้อมรองรับภัยคุกคามและความท้าทายในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้ได้มาซึ่งกำลังรบที่มีความสมดุล พร้อมรองรับการปฏิบัติการภารกิจการป้องกันประเทศ การรักษาเอกราชอธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติ โดยมีปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ ประกอบด้วยงบประมาณ เทคโนโลยี ค่าใช้จ่ายตลอดอายุการใช้งาน ความต่อเนื่องทางนโยบาย วัฒนธรรมองค์กรและกรอบแนวคิด

รวมทั้งทัศนคติของภาคประชาชนที่มีต่อทหาร

ปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน อันเป็นผลเนื่องมาจาก กำลังกองทัพอากาศเป็นกำลังรบเชิงคุณภาพ ใช้งานเทคโนโลยีขั้นสูง จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เท่าทันเทคโนโลยีอยู่โดยตลอด จึงเป็นกำลังรบที่มีมูลค่าสูง ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากทั้งในการจัดหา มาใช้งาน การดำรงรักษาสภาพความพร้อมรบ และการปรับปรุงและพัฒนาขีดความสามารถ ดังนั้น ในการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ กองทัพอากาศต้องพิจารณาค่าใช้จ่ายตลอดอายุการใช้งาน (Life Cycle Cost : LCC) และความคุ้มค่าทางยุทธการ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการงบประมาณและใช้งานอาวุธยุทโธปกรณ์ที่จัดหามาได้เต็มที่ ประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ กองทัพอากาศจำเป็นต้องพิจารณากำหนดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนในการดำเนินการ ตามขีดความสามารถที่ต้องการ โดยยังต้องดำรงไว้ซึ่งกำลังกองทัพอากาศที่มีขีดความสามารถไม่ด้อยกว่าประเทศรอบบ้าน รักษาระยะห่างในขีดความสามารถและประสิทธิภาพของการปฏิบัติการทางอากาศ อันเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถในเชิงป้องกันประเทศ

การพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมจำเป็นต้องมีความต่อเนื่องทางนโยบายในการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นพัฒนากำลังรบที่มีความสมดุลในทุกมิติ มีความเป็นมาตรฐานสามารถเชื่อมโยงและปฏิบัติการร่วมกับเหล่าทัพอื่น ในการปฏิบัติการร่วมของกองทัพไทย ซึ่งที่ผ่านมาเป็นเป็นปัญหาเชิงวัฒนธรรมองค์กรและกรอบแนวคิดของแต่ละเหล่าทัพ ซึ่งมุ่งพัฒนาขีดความสามารถเฉพาะของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติการร่วม

นอกจากนี้ เนื่องจากโครงการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศเป็นโครงการขนาดใหญ่ ใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก จึงอยู่ในความสนใจของประชาชน กองทัพอากาศจึงต้องชี้แจงและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับความจำเป็นในการดำเนินโครงการ และประโยชน์ที่ประเทศจะได้รับ รวมทั้งการบริหารความเสี่ยงด้านความมั่นคง ทั้งยังต้องดำเนินโครงการตามหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและได้มาซึ่งการสนับสนุนของประชาชน

### สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการกิจของกองทัพอากาศ

กองทัพอากาศต้องดำรงขีดความสามารถการปฏิบัติการทางอากาศ โดยเฉพาะการป้องกันทางอากาศ การโจมตีทางยุทธศาสตร์ และการตอบโต้ทางอากาศ รวมทั้งการสนับสนุนการปฏิบัติร่วมกับกำลังทางบกและกำลังทางเรือ รวมทั้งต้องเตรียมกำลังกองทัพอากาศให้พร้อมรองรับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง ภัยคุกคาม ความท้าทาย และเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในมิติทางอากาศ มิติไซเบอร์ และมิติอวกาศ

ในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ จึงต้องพิจารณาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันในหลายมิติ ทั้งการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เศรษฐกิจและการเงิน สังคม จิตวิทยา การทหาร รวมทั้งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการกิจของกองทัพอากาศ ได้แก่ ระเบียบโลกใหม่ที่มีการแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจทวีความรุนแรงขึ้น ความสำคัญของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกซึ่งส่งผลให้ประเทศมหาอำนาจพยายามขยายอิทธิพลและเพิ่มบทบาทเข้ามาในภูมิภาค สถานการณ์ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ในภูมิภาคต่าง ๆ การชะลอตัวและถดถอยของเศรษฐกิจโลก สงครามการค้าระหว่างประเทศมหาอำนาจ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ ความก้าวล้ำทางเทคโนโลยี ความขัดแย้งและการแข่งขันในการเสริมสร้างศักยภาพทางทหาร

จากแนวโน้มภัยคุกคามและความท้าทายด้านความมั่นคง สามารถวิเคราะห์ปัจจัยในการขับเคลื่อน (Driving Force : DF) ที่มีความสำคัญในแต่ละองค์ประกอบของ STEEP-M โดยมี DF ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การแทรกแซงและแพร่อิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาคต่าง ๆ การขยายอิทธิพลทางทหารของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การรักษาความมั่นคงของรัฐบาลบนพื้นฐานการรักษาผลประโยชน์ของชาติร่วมกัน การพัฒนาขีดความสามารถทางทหารของประเทศรอบบ้าน ความก้าวล้ำทางเทคโนโลยี

โดยเฉพาะทางทหาร ภัยคุกคามทางไซเบอร์และทางอวกาศ

## นโยบายและแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศของประเทศต่าง ๆ

ในการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศของประเทศใน 3 กลุ่มเป้าหมาย คือ (1) สหรัฐฯ (2) จีน และ (3) ประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เมียนมา และเวียดนาม พบว่าทุกประเทศให้ความสำคัญกับการยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ แม้ว่าจะประสบปัญหาข้อจำกัดด้านงบประมาณ โดยสหรัฐฯ และจีนให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการพัฒนาขีดความสามารถ การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมทางทหาร อันเป็นความพยายามเพื่อดำรงไว้ซึ่งความได้เปรียบเหนือกำลังกองทัพอากาศของฝ่ายตรงข้าม ส่วนประเทศในกลุ่มอาเซียนมุ่งเน้นในการพัฒนาขีดความสามารถให้มีความทันสมัย เท่าทันเทคโนโลยี การบูรณาการขีดความสามารถการปฏิบัติการในทุกมิติ และการรักษาสภาพความพร้อมรบ

## ความต้องการและเป้าหมายในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศมุ่งสู่การปฏิบัติการหลายมิติ (MDO)

กองทัพอากาศกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนามุ่งสู่การเป็น “กองทัพอากาศที่แข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพ Unbeatable Air Force” โดยต้องดำรงความพร้อมในการปฏิบัติการกิจภายใต้แนวคิดการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (NCO) รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศและการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติ ตลอดจนการช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทาภัยพิบัติ ทั้งยังต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศให้พร้อมรองรับภัยคุกคาม ความท้าทาย และเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในมิติไซเบอร์และมิติอวกาศ ที่จะทวีความสำคัญยิ่งขึ้นในอนาคต จึงนำไปสู่ความจำเป็นในการพัฒนาให้มีขีดความสามารถการปฏิบัติการหลายมิติ (MDO) ซึ่งเป็นการบูรณาการขีดความสามารถของกำลังรบในทุกมิติ รวมทั้งกับหน่วยงานด้านความมั่นคง มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ

เพื่อให้การพัฒนาขีดความสามารถมุ่งสู่การปฏิบัติการ

หลายมิติ (MDO) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม กองทัพอากาศต้องพิจารณาดำเนินการให้สอดคล้องกับธรรมชาติ คุณลักษณะ ข้อจำกัด ขีดความสามารถของกำลังกองทัพอากาศ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี รวมทั้งทรัพยากรที่มีในครอบครองและรูปแบบการปฏิบัติการทางทหารในปัจจุบัน ทั้งยังต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ สืบเนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ กองทัพอากาศจำเป็นต้องกำหนดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนในการดำเนินการตามขีดความสามารถที่ต้องการ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความพร้อมและประสิทธิภาพในการปฏิบัติการกิจ

ทั้งนี้ กองทัพอากาศต้องมีขนาดที่เหมาะสม แม้ว่าจะมุ่งเน้นในการพัฒนาเชิงคุณภาพให้มีความทันสมัย เท่าทันเทคโนโลยี แต่ต้องมีจำนวนที่เพียงพอ บนพื้นฐานของความพร้อมและความมีเหตุผลตามสถานการณ์จริง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งยังต้องมีโครงสร้างกำลังรบที่สมดุล อ่อนตัว ไม่ซับซ้อน พร้อมรองรับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา มุ่งเน้นประสิทธิภาพในการบัญชาการและควบคุม ผ่านระบบเครือข่ายที่แข็งแกร่งและมีเสถียรภาพ ในการเชื่อมโยงระบบตรวจจับและหน่วยปฏิบัติกับระบบบัญชาการและควบคุม เพื่อให้ทุกภาคส่วนเกิดความตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจ

## แนวทางและกระบวนการในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศมุ่งสู่การปฏิบัติการหลายมิติ (MDO)

ในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศมุ่งสู่การปฏิบัติการหลายมิติ (MDO) พร้อมรองรับภัยคุกคามและความท้าทายทั้งในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กองทัพอากาศต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. ผู้นำและผู้บังคับบัญชาที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ รวมทั้งองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศให้พร้อมรองรับภัยคุกคามและความ

ท้าทายในทุกมิติ รวมทั้งเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. หลักนิยมการใช้กำลังกองทัพอากาศที่มีความชัดเจน สอดรับกับภารกิจ รูปแบบการปฏิบัติการของกองทัพอากาศ และสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง

3. ยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศที่มีความต่อเนื่อง สามารถนำไปดำเนินการได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม มีความคุ้มค่าทั้งในเชิงงบประมาณและความจำเป็นทางยุทธการ

4. ฝ่ายอำนวยการที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) ในการวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ นำเสนอข้อพิจารณาฝ่ายอำนวยการ และการแปลงนโยบาย/แผนสู่การปฏิบัติ

5. หน่วยงานคลังสมอง (Think Tank) ที่สามารถกำหนดหลักนิยม ยุทธศาสตร์ และทิศทางการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เท่าทันเทคโนโลยี พร้อมรองรับภัยคุกคามและความท้าทายในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

6. กำลังพลที่มีความรู้ความสามารถเท่าทันเทคโนโลยี บนพื้นฐานของค่านิยมหลักกองทัพอากาศ มีมาตรฐานการทำงานและความเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบ มุ่งมั่นทุ่มเทในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การสร้างทีมงานที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

7. ระบบการศึกษาและการฝึกอบรม โดยเฉพาะระบบการศึกษาของทหารอาชีพ (Professional Military Education : PME) ที่สอดคล้องกับหลักนิยมกองทัพอากาศ เทคโนโลยี และสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

8. โครงสร้างกำลังรบที่ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลในทุกองค์ประกอบ ทั้งระบบบัญชาการและควบคุม ระบบตรวจจับ ระบบเครือข่าย และอาวุธยุทธโศปกรณ์ที่พร้อมรองรับภัยคุกคามและความท้าทายในทุกมิติ ทั้งในปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต บนพื้นฐานของความทันสมัย เท่าทันเทคโนโลยี และความพอเพียง (พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี)

9. โครงสร้างองค์กรและกระบวนการในการปฏิบัติงานที่เหมาะสมสอดคล้องกับเทคโนโลยีและอาวุธยุทธโศปกรณ์ที่

มีใช้งาน เพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถในการปฏิบัติการกิจ

10. ระบบส่งกำลังบำรุงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อดำรงสภาพความพร้อมรบของกำลังกองทัพอากาศที่มีอยู่อย่างจำกัด

11. อุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่มีความเข้มแข็ง สามารถสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศได้อย่างยั่งยืน

เพื่อให้มีพร้อมรองรับการปฏิบัติการกิจการป้องกันประเทศ การรักษาเอกราชอธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติ ในสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กองทัพอากาศต้องยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถกำลังรบให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย และเท่าทันเทคโนโลยี ภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ โดยมีกรอบแนวคิดในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ ได้แก่

1. ปรับโครงสร้างกำลังรบในทุกองค์ประกอบอย่างสมดุล ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในลักษณะ Capability-Based Force Structure ที่มีขีดความสามารถปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (NCO) เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถการปฏิบัติการร่วม มุ่งสู่การปฏิบัติการหลายมิติ (MDO)

2. ปลดประจำการอากาศยานและอาวุธยุทธโศปกรณ์ที่มีอายุการใช้งานนาน จัดหาอะไหล่ยาก มีค่าใช้จ่ายในการส่งกำลังและซ่อมบำรุงสูง ไม่คุ้มค่าต่อการใช้งานทางยุทธการ

3. จัดหาอากาศยานและอาวุธยุทธโศปกรณ์ ทดแทนเท่าที่จำเป็น มุ่งเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ เท่าทันเทคโนโลยี และตอบสนองต่อทิศทางการปฏิบัติการทางทหารในอนาคต ทั้งยังต้องพิจารณาถึงการเสริมสร้างขีดความสามารถการปฏิบัติการร่วม รวมทั้งต้องเตรียมอาวุธ กระสุน และวัตถุระเบิด ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ให้พร้อมรองรับกับสถานการณ์ความขัดแย้งที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้น ตลอดจนต้องบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด

4. พิจารณาค่าใช้จ่ายในการใช้งาน (Cost Effectiveness) ค่าใช้จ่ายตลอดอายุการใช้งาน (LCC) การรักษาสภาพความพร้อมรบ ขีดความสามารถในการสนับสนุนการปฏิบัติการร่วม และ System Commonality ในการจัดหาอาวุธยุทธโศปกรณ์

5. ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดหาอาวุธ

ยุทธโศปกรณ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการทางยุทธการ คุ่มค่า และสอดคล้องกับสภาพทางงบประมาณ เช่น การจัดหาอาวุธยุทธโศปกรณ์ทั้งระบบด้วยการเช่า หรือการเช่าซื้อ ซึ่งเป็นการกระจายภาระด้านงบประมาณและเพิ่มอำนาจการเจรจาต่อรอง เป็นต้น รวมทั้งมุ่งเน้นการแสวงประโยชน์จากการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการสนับสนุนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนพิจารณานโยบายการชดเชยการนำเข้ายุทธโศปกรณ์ (Defense Offset Policy) เพื่อให้การจัดหาอาวุธยุทธโศปกรณ์เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ

6. เสริมสร้างขีดความสามารถการส่งกำลังและซ่อมบำรุง และพัฒนาระบบคลังพัสดุให้พร้อมสนับสนุนการปฏิบัติการของกองทัพอากาศ ซึ่งถือครองอาวุธยุทธโศปกรณ์ที่มีความจำเป็นต้องใช้งานอย่างต่อเนื่องในการฝึกเพื่อรักษาสภาพความพร้อมรบของกำลังรบในทุกภาคส่วน

7. เสริมสร้างขีดความสามารถการบัญชาการและควบคุม มุ่งสู่การบัญชาการและควบคุมร่วมหลายมิติ (Joint All-Domain Command & Control : JADC2) ผ่านเครือข่ายทั้งภาคพื้นและภาคอากาศโดยเฉพาะระบบเชื่อมโยงข้อมูลทางยุทธวิธี (Tactical Data Link : TDL) ที่พร้อมรองรับการปฏิบัติการร่วมของกองทัพไทย เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงกับระบบตรวจจับในรูปแบบ Multi-Layered Multi-Domain ISR และหน่วยปฏิบัติของกำลังรบในทุกมิติ

8. เสริมสร้างขีดความสามารถระบบป้องกันทางอากาศแบบบูรณาการ (Integrated Air Defense System : IADS) รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายการป้องกันทางอากาศร่วมกองทัพไทย อันเป็นการบูรณาการขีดความสามารถป้องกันทางอากาศในภาพรวมของประเทศ

9. พัฒนาขีดความสามารถการใช้งานระบบอากาศยานไร้คนขับ (UAV/UCAV) ในการปฏิบัติการที่มีความเสี่ยงและ/หรือ ใช้เวลานาน รวมทั้งการปฏิบัติการโดยใช้อากาศยานและระบบอากาศยานไร้คนขับร่วมกัน ตามแนวคิด Manned-Unmanned Teaming (MUM-T)

10. พัฒนาคูณภาพและขีดความสามารถของกำลังพลกองทัพอากาศทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในส่วนกำลังรบ (War Fighter) และสนับสนุนการรบ (Operational Support) เจ้าหน้าที่ซ่อมบำรุงอากาศยานและอาวุธยุทธโศปกรณ์ (Technician) ผู้เชี่ยวชาญเทคโนโลยีกำลังทาง

อากาศ (Air Power Specialist) โดยเฉพาะการบัญชาการและควบคุม (C2) ระบบเชื่อมโยงข้อมูลทางยุทธวิธี (TDL) การปฏิบัติการทางคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (EMSO) และปัญญาประดิษฐ์ (AI)

11. พัฒนาขีดความสามารถการปฏิบัติการทางไซเบอร์ ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ (Offensive/ Defensive Cyber Operation) การปฏิบัติการทางอวกาศโดยเฉพาะการเฝ้าระวังทางอวกาศ (Space ISR) และการสื่อสารผ่านดาวเทียม (SATCOM) รวมทั้งการปฏิบัติการทางคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (EMSO)

12. สร้างเสริมความร่วมมือกับพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) ในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ โดยเฉพาะการส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ อันจะนำไปสู่ขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางเทคโนโลยี และการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยกำหนดกระบวนการในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ ดังนี้

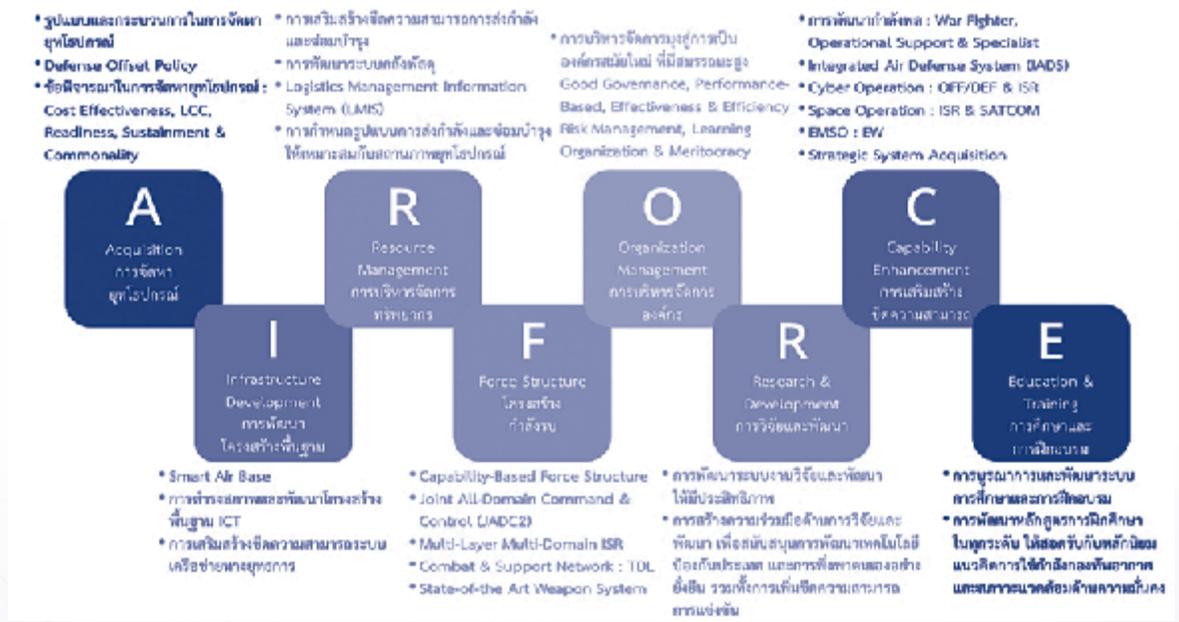
#### ขั้นตอนที่ 1 การวางรากฐาน

การพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศมุ่งสู่การปฏิบัติการหลายมิติ (MDO) จะเกิดขึ้นได้ ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาระดับสูงที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ ทั้งยังต้องมีฝ่ายอำนวยการที่มีทักษะและความรู้ความสามารถ พร้อมเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาขีดความสามารถให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งต้องมีการกำหนดหลักนิยมและแนวคิดในการปฏิบัติการที่มีความชัดเจน เหมาะสมกับภารกิจและความรับผิดชอบของกองทัพอากาศ

#### ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดแผนพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ

ขณะที่กระบวนการในการวางรากฐานผ่านการพัฒนาระบบการศึกษาและการบริหารจัดการองค์กรกำลังดำเนินไป ผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการต้องกำหนดยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติการหลายมิติ (MDO) ตามหลักนิยมการใช้กำลังกองทัพอากาศ เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาในส่วนอื่น ๆ ตามแนวคิดในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ “AIRFORCE” ซึ่งผู้วิจัยได้

## แผนภาพที่ 2 การพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ "AIRFORCE"



ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

กำหนดขึ้นใหม่จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ ประกอบด้วย

A : Acquisition การจัดหา ยุทโธปกรณ์  
มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบและกระบวนการในการจัดหา ยุทโธปกรณ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์งบประมาณ การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และนโยบายการชดเชยการนำเข้า ยุทโธปกรณ์ โดยต้องพิจารณาความคุ้มค่า ค่าใช้จ่ายตลอดอายุการใช้งาน การรักษาสภาพความพร้อมรบ การปฏิบัติการร่วม การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน และ System Commonality

I : Infrastructure Development การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมุ่งเน้นการพัฒนาฐานบินปฏิบัติการสู่การเป็น Smart Air Base การดำรงสภาพและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT และการเสริมสร้างขีดความสามารถระบบเครือข่ายทางยุทธการ

R : Resource Management การบริหารจัดการทรัพยากร

มุ่งเน้นการพัฒนาขีดความสามารถการส่งกำลังและซ่อมบำรุง โดยต้องกำหนดรูปแบบการดำเนินการให้เหมาะสม

กับสถานการณ์ทางยุทธโธปกรณ์ รวมทั้งบริหารจัดการทรัพยากรบนพื้นฐานของความคุ้มค่าและการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

F : Force Structure โครงสร้างกำลังรบ  
มุ่งเน้นการปรับโครงสร้างกำลังรบในลักษณะ Capability-Based Force Structure ประกอบด้วย การบัญชาการและควบคุมร่วมหลายมิติ (JADC2) ระบบตรวจจับที่ชาญฉลาดมุ่งสู่ Multi-Layered & Multi-Domain ISR ระบบเครือข่ายที่มีความปลอดภัย เสถียร แข็งแกร่ง เชื่อถือได้ ครอบคลุมพื้นที่ปฏิบัติการทั่วประเทศ และอาวุธยุทโธปกรณ์ที่พร้อมรองรับภัยคุกคามและความท้าทายในทุกมิติ มุ่งเน้นการบูรณาการขีดความสามารถกำลังรบ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการหลายมิติ (MDO)

O : Organization Management การบริหารจัดการองค์กรมุ่งเน้นประสิทธิภาพในการปฏิบัติการกิจและการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลด้วยการปรับโครงสร้างองค์กรให้ทันสมัย มุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา กำลังพล รวมทั้งบริหารกำลังพล

### บนหลักคุณธรรม

R : Research & Development การวิจัยและพัฒนา  
มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการวิจัยและพัฒนาให้มี  
ประสิทธิภาพ และการสร้างความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการ  
พัฒนาเทคโนโลยีป้องกันประเทศ

C : Capability Enhancement การเสริมสร้างขีดความ  
สามารถ

มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะ ทักษะ และขีดความ  
สามารถของกำลังพลในส่วนกำลังรบและส่วนสนับสนุนการ  
รบ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญเทคโนโลยีกำลังกองทัพอากาศ การ  
พัฒนาระบบปฏิบัติการทางไซเบอร์ให้มีประสิทธิภาพในการ  
สนับสนุน JADC2 และการปฏิบัติการร่วมกองทัพไทย การ  
พัฒนาระบบปฏิบัติการทางอากาศให้พร้อมรองรับภารกิจ  
การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติในอวกาศ  
การพัฒนาระบบปฏิบัติการทางคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าในการ  
สนับสนุนการปฏิบัติการทางอากาศและการปฏิบัติการร่วม  
และการเตรียมการในการจัดหายุทธโศปกรณ์ระดับยุทธศาสตร์  
เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถเชิงป้องปรามของประเทศ

E : Education & Training การศึกษาและการฝึกอบรม  
มุ่งเน้นการบูรณาการและพัฒนาระบบการศึกษาและการฝึ  
กอบรม รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรการฝึกศึกษาของกองทัพ  
อากาศในทุกกระดับ ให้สอดคล้องกับหลักนิยม แนวคิดการใช้  
กำลังกองทัพอากาศ และสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง

ขั้นตอนที่ 3 การนำแผนพัฒนาขีดความสามารถกำลัง  
กองทัพอากาศสู่การปฏิบัติ

การนำแผนพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพ  
อากาศตามแนวคิด “AIRFORCE” สู่การปฏิบัติ จำเป็นต้อง  
สร้างความเข้าใจและได้รับการสนับสนุนจากกำลังพลในทุก  
ระดับ เพื่อร่วมกันเป็นพลังในการขับเคลื่อน และเกิดความ  
ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีทักษะ  
และความรู้ความสามารถพร้อมรองรับการปฏิบัติการหลาย  
มิติ (MDO) ทั้งยังต้องจัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วน  
ในการนำแผนพัฒนาขีดความสามารถสู่การปฏิบัติ เพื่อ  
รองรับภัยคุกคามและความท้าทายที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น  
ตลอดจนต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา  
ขีดความสามารถของกองทัพบกและกองทัพเรือ และการ  
พัฒนาขีดความสามารถการปฏิบัติการร่วมของกองทัพไทย

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์และประเมินผลการพัฒนา  
ขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ

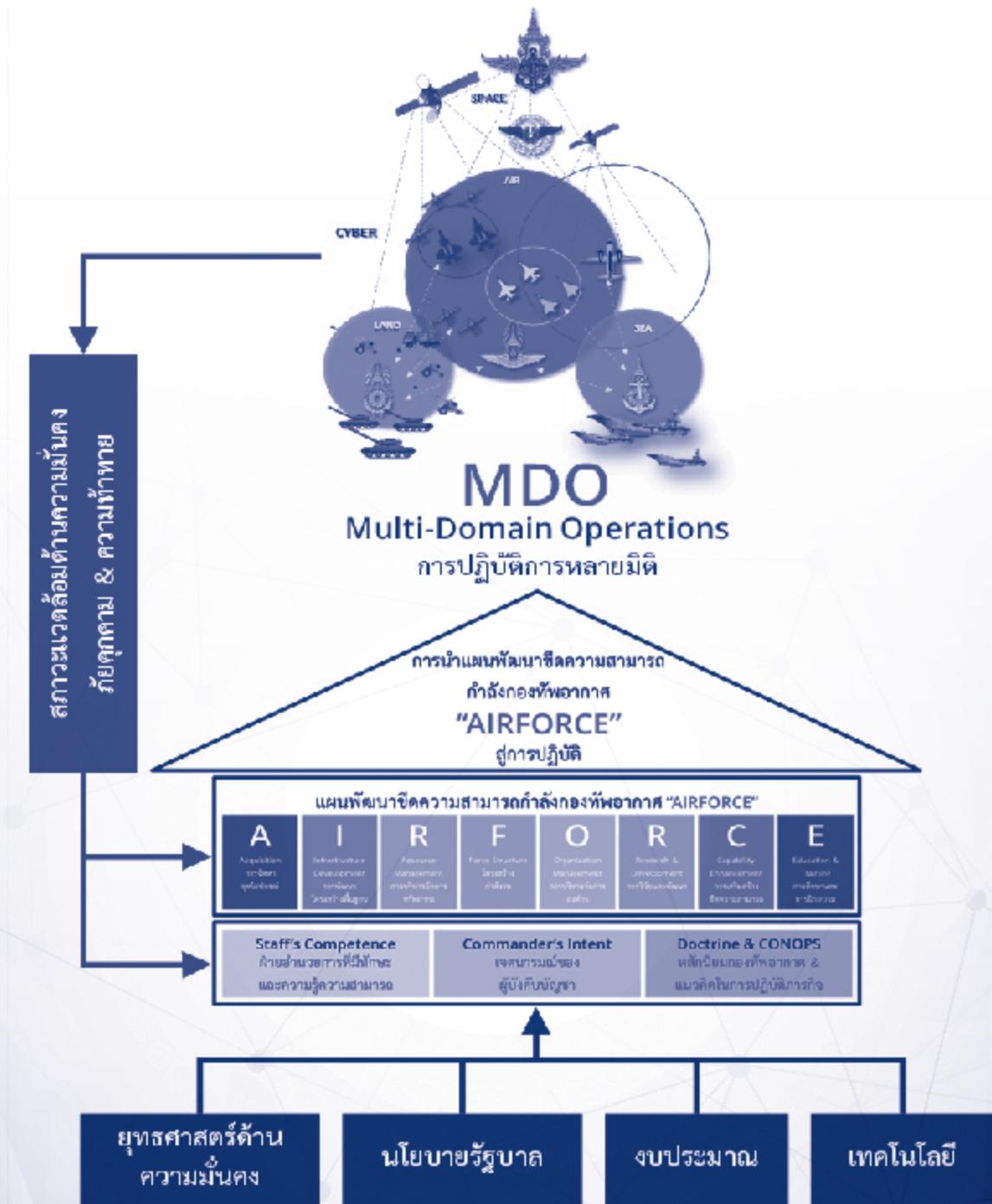
การพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศเป็น  
กระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่มีจุดสิ้นสุด  
จึงต้องวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง  
เพื่อเป็นมาตรวัดถึงขีดความสามารถและระดับความพร้อม  
ของกำลังกองทัพอากาศในการปฏิบัติการกิจ ผลจากการ  
วิเคราะห์และประเมินผลจะนำไปสู่การปรับแผนพัฒนาขีด  
ความสามารถกำลังกองทัพอากาศ ให้พร้อมรองรับสถานะ  
แวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป

### สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การปฏิบัติการทางทหารในอนาคตจะเป็นไปในรูปแบบ  
การปฏิบัติการหลายมิติ (MDO) ที่ต้องบูรณาการขีดความ  
สามารถของกำลังรบในทุกมิติ และทุกภาคส่วนของพลัง  
อำนาจแห่งชาติ เพื่อให้ได้มาซึ่งความได้เปรียบและนำไปสู่  
การยุติสถานการณ์ความขัดแย้ง ดังนั้น การพัฒนาขีดความ  
สามารถกำลังกองทัพอากาศให้พร้อมรองรับภัยคุกคามและ  
ความท้าทายในศตวรรษที่ 21 จึงต้องพิจารณาองค์ประกอบ  
ในทุกมิติ เพื่อให้ได้มาซึ่งกำลังรบที่มีความสมดุลและมีขีด  
ความสามารถการปฏิบัติการทางอากาศ การป้องกันทาง  
อากาศ และการปฏิบัติการร่วมของกองทัพไทย โดยต้อง  
ดำเนินการให้สอดคล้องกับธรรมชาติ คุณลักษณะ ข้อจำกัด  
ขีดความสามารถ และเทคโนโลยีกำลังกองทัพอากาศ

ทั้งนี้ กองทัพอากาศต้องกำหนดทิศทางการพัฒนาขีด  
ความสามารถให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยต้องพิจารณา  
กำหนดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนในการดำเนิน  
การตามขีดความสามารถที่ต้องการให้สอดคล้องกับสถานะภาพ  
งบประมาณที่ได้รับ ภัยคุกคามและความท้าทายในปัจจุบัน  
และมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การพัฒนาขีดความ  
สามารถและรูปแบบการปฏิบัติการทางทหาร ความก้าวหน้า  
ของเทคโนโลยี และสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในทุก  
ระดับที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้กำลังกองทัพ  
อากาศมีขีดความสามารถพร้อมรองรับการปฏิบัติการกิจการ  
ป้องกันประเทศ การรักษาเอกราชอธิปไตยและผลประโยชน์  
แห่งชาติ

แผนภาพที่ 3 กระบวนการในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ



## ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ประกอบด้วย

1. กองทัพอากาศต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในแผนพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศมุ่งสู่การปฏิบัติการหลายมิติ (MDO) โดยต้องพิจารณาว่า จะนำขีดความสามารถที่มีไปปฏิบัติการกิจอะไร ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ทหาร และนโยบายของรัฐบาลอย่างไร ทั้งนี้ ต้องพิจารณาประกอบกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง เทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง บทเรียนจากสงครามและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ รวมทั้งสถานการณ์งบประมาณ

2. การพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศมุ่งสู่การปฏิบัติการหลายมิติ (MDO) ต้องคำนึงถึงสภาพความเป็นจริง ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ เป็นการยากที่จะพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ จึงจำเป็นต้องปรับแผนและเสริมสร้างขีดความสามารถเฉพาะเท่าที่จำเป็น เพื่อให้สามารถดำรงขีดความสามารถในการปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” กล่าวคือ กองทัพอากาศต้องมีโครงสร้างกำลังรบที่เหมาะสม ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีจำนวนอากาศยานและอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ไม่มากเกินไปและไม่น้อยจนเกินไป มีขีดความสามารถเท่าทันเทคโนโลยี และรูปแบบของการปฏิบัติการทางทหารที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้น พร้อมรองรับภัยคุกคามและความท้าทายในทุกมิติ ทั้งนี้ ในการจัดหาอากาศยานและอาวุธยุทโธปกรณ์เข้าประจำการต้องมีหลักการและเหตุผลที่ชัดเจน โดยพิจารณาความคุ้มค่าใช้จ่ายตลอดอายุการใช้งาน และการรักษาสภาพความพร้อมรบ เพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่องตามวัตถุประสงค์ทางยุทธการ รวมทั้งต้องแสวงประโยชน์จากนโยบายชดเชยการนำเข้ายุทโธปกรณ์ โดยเฉพาะการถ่ายทอดเทคโนโลยี การส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ อันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. ในการกำหนดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศมุ่งสู่การปฏิบัติการหลายมิติ (MDO) ตามโครงสร้างกำลังรบที่ได้รับการปรับปรุง ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กองทัพ

อากาศต้องคำนึงถึงการดำรงขีดความสามารถในการปฏิบัติการหลักที่อยู่ในความรับผิดชอบ โดยเฉพาะการป้องกันทางอากาศ การครองอากาศ การโจมตีทางอากาศ และการสนับสนุนการปฏิบัติการร่วมกับกำลังทางบกและกำลังทางเรือ

4. กองทัพอากาศจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ จากเดิมที่ให้ความสำคัญเฉพาะกับกำลังรบหลักคือ เครื่องบินขับไล่สมรรถนะสูง ไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศในทุกมิติอย่างสมดุล เพื่อให้พร้อมรองรับภัยคุกคามและความท้าทายในทุกมิติ โดยเฉพาะการปฏิบัติการทางไซเบอร์ การป้องกันทางอากาศจากการถูกโจมตีด้วยอาวุธปล่อยนำวิถีพื้น-พื้น อากาศยานไร้คนขับติดอาวุธ และโดรนโจมตีขนาดเล็ก ที่มีใช้งานกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

5. การปรับโครงสร้างองค์กรต้องพิจารณาเป็นองค์รวม ออกแบบทั้งระบบให้สามารถรองรับภาระงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ มุ่งเน้นการเสริมสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติการกิจ และประสิทธิภาพในการทำงาน โดยต้องพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร รวมทั้งความเชื่อมโยงระหว่างเทคโนโลยีระบบและกระบวนการในการทำงาน คุณภาพและขีดความสามารถของกำลังพล

6. การศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศของมิตรประเทศที่ประสบความสำเร็จ โดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการฝึกศึกษาและการพัฒนานวัตกรรม และนำมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง ภัยคุกคามและความท้าทายในทุกมิติ วัฒนธรรมองค์กร และสถานการณ์งบประมาณ จะช่วยให้การกำหนดรูปแบบและคุณลักษณะของกำลังกองทัพอากาศมีความเหมาะสม สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม

7. การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับภาคการเมืองและภาคประชาชน ถึงสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง ภัยคุกคามและความท้าทายในทุกมิติ การบริหารความเสี่ยง ความจำเป็นรวมทั้งหลักการและเหตุผลในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การดำเนินโครงการเสริมสร้างกำลังกองทัพในส่วนของกองทัพอากาศที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ตามหลัก

ธรรมาภิบาล เป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญในการให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนของภาคการเมืองและภาคประชาชน ในการพัฒนาขีดความสามารถกำลังกองทัพอากาศ ให้ทันสมัยเท่าทันเทคโนโลยี พร้อมรองรับภัยคุกคามและความท้าทายในทุกมิติ ทั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย

1. กองทัพอากาศต้องกำหนดแนวทางและกระบวนการในการสรรหา พัฒนา และบริหารกำลังพลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถจัดสรรกำลังพลไปปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความรู้ความสามารถ และมีเส้นทางความก้าวหน้าในชีวิตราชการอย่างเหมาะสม

2. กองทัพอากาศต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพและขีดความสามารถของกำลังพล โดยพิจารณาปรับลดจำนวนกำลังพล ปรับโครงสร้าง ปรับค่าตอบแทน เพื่อให้กองทัพอากาศมีจำนวนกำลังพลที่เหมาะสม กำลังพลในทุกภาคส่วนโดยเฉพาะในส่วนกำลังรบและส่วนสนับสนุนการรบ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญเทคโนโลยีกำลังกองทัพอากาศมีคุณภาพ ทักษะ ขีดความสามารถ และความเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบ รวมทั้งมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่เหมาะสม

3. กองทัพอากาศต้องลงทุนกับการพัฒนาคุณภาพและขีดความสามารถของกำลังพล โดยต้องเตรียมการสร้างความพร้อมให้กับกำลังพลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อรองรับเทคโนโลยีและขีดความสามารถที่ต้องการมี มิใช่รอให้มีการจัดหาเทคโนโลยีหรือขีดความสามารถแล้ว จึงค่อยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะและขีดความสามารถของกำลังพล

4. กองทัพอากาศต้องบริหารจัดการทรัพยากร มุ่งเน้นการรักษาสภาพความพร้อมรบของกำลังกองทัพอากาศในทุกมิติ ให้สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา เนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้งานอาวุธยุทธโปกรณ์ที่ถือครองในการฝึก เพื่อรักษาสภาพความพร้อมรบของกำลังพลกองทัพอากาศในทุกภาคส่วน โดยต้องเร่งพัฒนาขีดความสามารถในการส่งกำลังบำรุง รวมทั้งวิเคราะห์และประเมินผลความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณในการรักษาสภาพความพร้อมรบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย

1. การศึกษาวิจัยรูปแบบและกระบวนการในการจัดหาอาวุธยุทธโปกรณ์จากต่างประเทศ เพื่อให้เหล่าทัพ กองทัพอากาศ กองทัพบก และประเทศชาติได้รับประโยชน์สูงสุดภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ โดยพิจารณาการจัดหาอาวุธยุทธโปกรณ์ ด้วยกระบวนการเช่า หรือกระบวนการเช่าซื้อ หรือการขยายระยะเวลาในการชำระเงินตามงวดงาน (ขอยกเว้นการผูกพันงบประมาณไม่เกิน 5 ปี) เพื่อให้สามารถจัดหาอาวุธยุทธโปกรณ์ทั้งระบบได้ในคราวเดียว ไม่ต้องแบ่งออกเป็นระยะย่อย ซึ่งเป็นการกระจายภาระด้านงบประมาณ และเพิ่มอำนาจการเจรจาต่อรองในการจัดหาให้ได้มาซึ่งประโยชน์สูงสุด

2. การศึกษาวิจัยการกำหนดแนวทางการดำเนินการตามนโยบายชดเชยการนำเข้ายุทธโปกรณ์ (Defense Offset Policy) เพื่อให้เหล่าทัพ กองทัพอากาศ กองทัพบก และประเทศชาติได้รับประโยชน์สูงสุดจากการจัดหาอาวุธยุทธโปกรณ์จากต่างประเทศ ในการแสวงหาประโยชน์จากการถ่ายทอดเทคโนโลยี การส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และการลงทุน

3. การศึกษาวิจัยผลกระทบของการจัดหาอาวุธยุทธโปกรณ์แบบรวมการของกระทรวง กลาโหม ต่อความพร้อมและขีดความสามารถในการปฏิบัติการกิจของเหล่าทัพและกองทัพอากาศ

## เอกสารอ้างอิง

- กองทัพอากาศ. (2563). ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2563). กรุงเทพฯ.
- กองทัพอากาศ. (2566). หลักนิยมปฏิบัติการกองทัพอากาศ พ.ศ.2566. กรุงเทพฯ.
- กองทัพอากาศ. (2567). สมุดปกขาวกองทัพอากาศ พ.ศ.2567. กรุงเทพฯ.
- กองบัญชาการกองทัพไทย. (2566). แผนปฏิบัติการด้านการปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ (พ.ศ.2566 - 2570). กรุงเทพฯ.
- นโยบายและแผน, สำนัก, สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. (2566). แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศ ด้านความมั่นคง (พ.ศ.2566 - 2570). กรุงเทพฯ.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. (2566). นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2566 - 2570). กรุงเทพฯ.
- Allied Command Transformation. (2023). Multi-Domain Operations in NATO - Explained. (Online).  
Available : <https://www.act.nato.int/article/mdo-in-nato-explained/>
- Department of Defense. (2022). Summary of the Joint All-Domain Command & Control (JADC2) Strategy. (Online).  
Available: <https://media.defense.gov/2022/Mar/17/2002958406/-1/-1/1/SUMMARY-OF-THE-JOINT-ALL-DOMAIN-COMMAND-AND-CONTROL-STRATEGY.PDF>.



บทความวิจัย

# แนวทางการบูรณาการด้านบรรเทาสาธารณภัย เพื่อช่วยเหลือประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

## Integrated approach to Disaster Prevention and Mitigation to public assistance efficiently

**ชยพนัฐ วิริรัตน์**

Chayapanut Wirirat

**สำนักปฏิบัติการกิจการพลเรือน**

Office of Civil Affairs Operations

Email: wirirat@gmail.com

วันที่รับบทความ : 21 พฤษภาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ : 8 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ : 9 มิถุนายน 2568

## บทคัดย่อ

ปัจจุบัน การบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยยังมีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีภารกิจแตกต่างกันไป ทำให้การกำหนดนโยบาย โครงสร้างการทำงาน และภารกิจจะเน้นภารกิจของหน่วยงาน และทำให้การบูรณาการเพื่อบรรเทาสาธารณภัยทำได้ไม่เต็มที่ ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา นโยบาย โครงสร้างการทำงาน และภารกิจของหน่วยงานด้านบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ รวมทั้งศึกษาผลการดำเนินงาน ปัญหาข้อขัดข้อง และเสนอแนะแนวทางการบูรณาการงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน วิธีดำเนินการวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับวิจัยเชิงพรรณนา เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน จำนวน 5 คน และข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์ด้านการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน สามารถพิจารณาจากยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2570 ประเด็นด้านความมั่นคง และนโยบายรัฐบาลด้านความมั่นคง สำหรับโครงสร้างการทำงานและภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีคณะกรรมการและคณะทำงานขับเคลื่อนทั้งระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ และฝ่ายสนับสนุน โดยทำงานร่วมกัน 4 ชั้น คือ ชั้นเตรียมการ ชั้นก่อนเกิดภัย ชั้นระหว่างเกิดภัย และชั้นหลังการเกิดภัย และพบปัญหาเรื่องบุคลากรเครื่องมือและอุปกรณ์ การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ขอกฎหมาย และปัญหางบประมาณ ข้อเสนอแนะแนวทางการบูรณาการการทำงาน คือการประสานงานระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน การแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างหน่วยงาน การสร้างเครือข่ายระดับผู้นำและบุคคล และการมีเวทีในการทำงานร่วมกัน

**คำสำคัญ:** งานบรรเทาสาธารณภัย, การบูรณาการ

# Abstract

Currently, the integration of agencies involved in disaster relief work still has practical problems. Because each agency has different missions. As a result, policy determination, work structure and missions will focus on the missions of the organization. And found the integration for disaster relief incomplete. From such problems, the purpose of this research study the policy, work structure, missions, results of operations, and guidelines for integrating disaster prevention and mitigation to public assistance in concrete ways. In this research, qualitative research method was combined with descriptive research method. The primary data were collected from 5 persons involved in the disaster prevention and mitigation to public assistance. The secondary data were compiled from textbooks and documents via an analysis method. The research findings indicate that strategies for the disaster prevention and mitigation to public assistance can be considered from the National Strategy 2018-2037 and Government policy. For the work structure and missions of related agencies, it was found that there are committees and working groups working at 3 levels: policy level, practice level, and support level, cover 4 stages: preparation stage, before disaster strikes stage, disaster stage, and post-disaster stage. It also found that there were problems in the personnel sector, tools, equipment Integration between agencies, legal, and budget. The suggestions for ways to integrate work between agencies include driving work in harmony between agencies in the area, develop relationships, exchange resources, and create a network and Coordinate.

**Keywords:** Disaster Prevention and Mitigation, Integrated approach

## บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 ข้อ 2 ไว้ว่า บุคคลจะต้องมีหน้าที่ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และมาตรา 52 เกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐ กำหนดไว้ว่า รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราชอธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว จะเห็นว่าทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งนี้ งานด้านการบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชนของหน่วยงานต่าง ๆ สามารถพิจารณาได้จากแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ที่กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จำนวน 28 หน่วยงาน ร่วมเป็นคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564-2570, 2564) สำหรับกระทรวงกลาโหม งานด้านการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน นอกจากจะเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแล้ว ยังมีแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2564 ที่กำหนดให้เหล่าทัพจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ (ศบก.เหล่าทัพ) เพื่อร่วมปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน ร่วมกับหน่วยงานหลักอย่างกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มาสนับสนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2564, 2564) กล่าวได้ว่า งานด้านการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนมีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน อีกทั้งยังต้องดำเนินการในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างกว้างขวางตามสถานการณ์ของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น จึงต้องมี

การบูรณาการการทำงานร่วมกันของแต่ละหน่วยงานอย่างเหมาะสม โดยต้องมีการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านแผนงานหรือโครงการของหน่วย อันจะเป็นการบรรลุผลในด้านการตอบสนองต่อนโยบายแต่ละระดับให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมที่ดำเนินการเพื่อตอบสนองนโยบายสาธารณะ (Rondinelli, 1983) เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ และการช่วยเหลือประชาชน และแนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการประสานความร่วมมือ (Collaborative Capacity) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Sullivan and Skelcher, 2002) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่องานด้านบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมของประเทศ ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบูรณาการด้านบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้เข้าใจถึงนโยบาย โครงสร้าง และภารกิจของหน่วยงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของประเทศไทย รวมทั้งผลการปฏิบัติด้านการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของทุกภาคส่วนและกองทัพไทย และแนวทางการบูรณาการงานด้านบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชนของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของประเทศต่อไป

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบาย โครงสร้างการทำงาน และภารกิจของหน่วยงานด้านบรรเทาสาธารณภัยในทุกภาคส่วน และภาคประชาสังคมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานด้านบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชน ของทุกภาคส่วน และภาคประชาสังคมอื่น ๆ และปัญหาข้อขัดข้อง
3. เพื่อเสนอแนะแนวการบูรณาการงานด้านบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้สอดคล้องกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

## ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา ศึกษาและวิเคราะห์นโยบาย โครงสร้าง การทำงาน และภารกิจของหน่วยงานด้านบรรเทาสาธารณภัย ในทุกภาคส่วนและภาคประชาสังคมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ผลการดำเนินงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและการช่วย ประชาชน ปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ และข้อเสนอแนะแนว การบูรณาการงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและการช่วย ประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

2. ด้านประชากร เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล สำคัญ (Key Informant) ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานด้าน บรรเทาสาธารณภัยของประเทศ จำนวน 5 คน

3. ด้านระยะเวลา เก็บรวบรวมข้อมูล ในห้วง มกราคม – มีนาคม 2567

## วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เก็บ รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบรรเทาสาธารณภัยและการ ช่วยเหลือประชาชน จำนวน 5 คน และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากตำราและเอกสารต่าง ๆ สำหรับการ วิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

## สรุปผลการวิจัย

1. นโยบาย โครงสร้างการทำงาน และภารกิจของ หน่วยงานด้านบรรเทาสาธารณภัยในทุกภาคส่วน และภาค ประชาสังคมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

### 1.1 ยุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้อง

1.1.1 ยุทธศาสตร์ด้านการบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชน พิจารณาได้จากยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ประเด็นด้านความมั่นคง ที่เน้นการบริหาร จัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย มุ่งพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูล ขนาดใหญ่ให้พร้อมรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุก รูปแบบและทุกระดับความรุนแรง และใช้กลไกการแก้ไข ปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชา สังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและ

มิตรประเทศทั่วโลกในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

1.1.2 นโยบายด้านการพัฒนาประเทศพิจารณา ได้จากนโยบายรัฐบาลด้านความมั่นคง เกี่ยวกับการพัฒนา ประเทศ การช่วยเหลือประชาชน และการบรรเทาสาธารณภัย ที่เน้นการพัฒนาาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและระบบ บริหารจัดการภัยพิบัติ การช่วยเหลือการป้องกันบรรเทา สาธารณภัยและภัยพิบัติ การเสริมสร้างความร่วมมืออย่าง บูรณาการจากทุกภาคส่วน และการพัฒนาศักยภาพการ ป้องกันประเทศและความพร้อมเผชิญภัยคุกคามทุกมิติ

1.1.3 งานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของ ประเทศ พิจารณาได้จากแนวคิดการบริหารจัดการสาธารณภัย ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 และ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564- 2570 ที่เน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย การจัดการ ภัยพิบัติร่วมกับหน่วยงานเครือข่ายอย่างบูรณาการ และพัฒนาระบบการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน โดยยึดยุทธศาสตร์ การจัดการความเสี่ยง 5 ยุทธศาสตร์ คือ การลดความเสี่ยง จากสาธารณภัย การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการ และประยุกต์ใช้นวัตกรรมด้านสาธารณภัย การส่งเสริมความ เป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจาก สาธารณภัย การจัดการในภาวะฉุกเฉินแบบบูรณาการ และ การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน

1.2 โครงสร้างการทำงานและภารกิจของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 ระดับนโยบายได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ จำนวน 3 คณะ คือ คณะกรรมการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) คณะกรรมการป้องกันอุบัติภัย แห่งชาติ (กปอ.) และคณะกรรมการบริหารระบบการเตือน ภัยพิบัติแห่งชาติ (กภช.) ทำหน้าที่กำหนดนโยบายการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และผลักดันให้มี การบูรณาการพัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้มี ประสิทธิภาพ รวมทั้งการเสนอแนวทาง นโยบาย มาตรการ และแผนการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ และ การจัดทำมาตรการ แนวทาง แผนงาน และโครงการในระดับ นโยบายเพื่อการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ และ การใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานของหน่วยราชการที่

เกี่ยวข้อง

1.2.2 ระดับปฏิบัติ ได้มีการจัดตั้งกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (กอปภ.จ.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ (กอปภ.อ.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาล (กอปภ.ท./ทม./ทต.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบล (กอปภ.อบต.) ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ควบคุม ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เผชิญเหตุและแจ้งเตือนภัยเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นในระดับพื้นที่ รวมทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ก็มีการจัดตั้งกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร (กอปภ.กทม.) ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก สนับสนุน ประสานการปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร

1.2.3 กระทรวงกลาโหม ในฐานะผู้สนับสนุน มีการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.กท.) ที่มี รมว.กท. เป็นหัวหน้าศูนย์ และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย (ศบภ.ทพ.) ที่มี ผบ.ทสส. เป็นผู้อำนวยการศูนย์ ทำหน้าที่เสนอนโยบาย กำหนดแผนการดำเนินงานในระดับกระทรวงกลาโหม และร่วมปฏิบัติการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติร่วมกับหน่วยงานฝ่ายพลเรือน และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องตามขอบเขตของกฎหมาย โดยจะเข้าปฏิบัติการกรณีได้รับการร้องขอจากหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบในพื้นที่ประสบภัยพิบัติ และเมื่อได้รับการสั่งการจากผู้บังคับบัญชาและรัฐบาลกรณีที่เกิดเหตุจำเป็นหรือฉุกเฉินเนื่องจากมีภัยขนาดใหญ่และมีผลกระทบรุนแรง กว้างขวางจนถึงผลกระทบร้ายแรงยิ่ง หรือภัยระดับ 3 ขึ้นไป

1.2.4 หน่วยงานอื่น ๆ ในฐานะผู้สนับสนุน ประกอบด้วย สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงพลังงาน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานพระพุทธศาสนา มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สภากาชาดไทย สำนักงานกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม และภาคประชาสังคมต่าง ๆ โดยจะใช้ทรัพยากรและความชำนาญตามภารกิจของหน่วยงานให้การสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน เมื่อได้รับการประสานจากหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักคือกระทรวงมหาดไทย

2. ผลการดำเนินงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของทุกภาคส่วน และภาคประชาสังคมอื่น ๆ และปัญหาข้อขัดข้อง

2.1 ผลการดำเนินงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน

2.2.1 ระดับนโยบาย ได้ผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนให้บรรลุผลในเรื่องการลดความสูญเสียและความเสียหาย และการป้องกันเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ด้วยการเพิ่มศักยภาพในการจัดการความเสี่ยงผ่านกลไกของคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) คณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ (กปอ.) และคณะกรรมการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ (กภช.)

2.2.2 ฝ่ายปฏิบัติ มีกลไกการทำงานในพื้นที่ผ่านกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (กอปภ.จ.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ (กอปภ.อ.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาล (กอปภ.ท./ทม./ทต.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบล (กอปภ.อบต.) โดยมี กระทรวงกลาโหม ทำหน้าที่สนับสนุนผ่านศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.กท.) รวมทั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย (ศบภ.ทพ.) และเหล่าทัพ ร่วมกับหน่วยงานฝ่ายพลเรือนและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยที่ผ่านมามีการดำเนินการร่วมกันใน 4 ชั้นคือ (1) ชั้นเตรียมการ คือเน้นการติดตามสถานการณ์การแจ้งเตือนภัย การพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูล

ข่าวสาร และการพัฒนาบุคลากร (2) ชั้นก่อนเกิดภัย คือ เน้นการแจ้งเตือนเหตุสาธารณภัยจากระบบการเฝ้าระวัง การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารสาธารณภัย การประสานการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดของหน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมถึงการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ถึงสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้นและช่องทางการขอความช่วยเหลือผ่านสื่อต่าง ๆ (3) ชั้นระหว่างเกิดภัย คือเน้นการสนับสนุนทรัพยากรของหน่วยงานต่าง ๆ ให้กับหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ และให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามบทบาทหน้าที่ และ (4) ชั้นหลังการเกิดภัย คือเน้นการสนับสนุนทรัพยากรของหน่วยงานเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้เกิดความปลอดภัยในการกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติโดยเร็ว

## 2.2 ปัญหาข้อขัดข้อง

2.2.1 ด้านโครงสร้างองค์กรและกลไก พบว่าปัจจุบันทำงานได้อย่างเป็นระบบและเป็นเอกภาพมากขึ้นจากการมีระบบบัญชาการเหตุการณ์

2.2.2 ด้านกระบวนการวางแผนและการสนับสนุน พบว่าปัจจุบันยังมีข้อจำกัดด้านบุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ ทักษะการทำงาน และประสบการณ์

2.2.3 ด้านองค์ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณภัย พบว่าปัจจุบันมีการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยตามหลักสากล มีฐานข้อมูลที่นำเชื่อถือและสามารถใช้ประโยชน์ได้

2.2.4 ด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ พบปัญหาข้อขัดข้องเรื่องหน่วยงานระดับท้องถิ่นยังขาดเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนงาน ปัญหาเรื่องบุคลากรที่ขาดแคลน เกิดปัญหาการบูรณาการระหว่างหน่วยงานระดับจังหวัดและอำเภอที่ห่างไกล ปัญหาผู้ปฏิบัติงานบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ข้อกฎหมาย ขอบเขตอำนาจหน้าที่ และการตัดสินใจหรือดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ปัญหาขาดแคลนเครื่องมือและทรัพยากรของบางหน่วยงาน และปัญหาการเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้าและมีข้อจำกัดตามระเบียบที่กำหนด

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการบูรณาการงานด้านบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

### 3.1 การบูรณาการด้านนโยบาย

งานบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของประเทศ ต้องมีนโยบายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

นโยบายรัฐบาล และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564-2570

### 3.2 การบูรณาการด้านโครงสร้างการทำงาน

3.2.1 ระดับนโยบาย ผลักดันนโยบายและแผนงานของคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) คณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ (กปอ.) และคณะกรรมการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ (กภช.) ไปสู่การปฏิบัติ

3.2.2 ระดับปฏิบัติ ขับเคลื่อนการทำงานอย่างประสานสอดคล้องระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ ประกอบด้วย กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (กอปภ.จ.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ (กอปภ.อ.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาล (กอปภ.ทน./ทม./ทต.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบล (กอปภ.อบต.) และกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร (กอปภ.กทม.) โดยมีกระทรวงกลาโหม ทำหน้าที่สนับสนุนผ่านทางศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหาร (ศสพท.) และศูนย์ปฏิบัติการร่วมพลเรือนกับทหาร (ศปพท.) และบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ รวม 28 หน่วยงานมาช่วยสนับสนุน

3.3 การบูรณาการด้านภารกิจและการดำเนินการในพื้นที่

3.3.1 การบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน จะต้องดำเนินการครอบคลุม 4 ชั้น คือ ชั้นเตรียมการก่อนเกิดภัย ชั้นก่อนเกิดภัย ชั้นระหว่างเกิดภัย และชั้นหลังเกิดภัย

3.3.2 แนวทางการบูรณาการความร่วมมือของ 28 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย การติดต่อประสานงานที่ต่อเนื่อง การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงาน การพึ่งพาและแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างหน่วยงาน การสร้างเครือข่ายระดับผู้นำและบุคคล และการมีเวทีในการทำงานร่วมกัน

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

งานด้านบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน จะต้องกำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้อง เน้นการบริหารจัดการโครงสร้างที่เป็นกลไกขับเคลื่อนระดับต่าง ๆ ทำการส่งเสริมการบูรณาการการทำงานร่วมกันของส่วนราชการ ภาคเอกชน และประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง มีนโยบายที่ครอบคลุมการติดตามเฝ้าระวัง การป้องกัน การช่วยเหลือ และการฟื้นฟู โดยมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการ และพัฒนาและประยุกต์ใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ

### 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติงานเชิงพื้นที่

กำหนดเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งมีการประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ที่มีศักยภาพเข้ามาช่วยสนับสนุน โดยจะต้องมีการบูรณาการในพื้นที่ทั้งระดับผู้นำหน่วยงานและระดับบุคคล รวมทั้งการมีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการเตรียมความพร้อมของบุคลากร เครื่องมือ และทรัพยากรที่ใช้ มีการติดตามสถานการณ์ การแจ้งเตือนภัย การพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการพัฒนาบุคลากรให้พร้อมรับมือกับสาธารณภัยอย่างต่อเนื่อง

### 3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการสำรวจทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทการดำเนินงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นของประชาชนและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานด้านบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนต่อไปในอนาคต

3.2 ควรศึกษาวิจัยในลักษณะการเปรียบเทียบการดำเนินงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของไทยและต่างประเทศ เพื่อจะได้ทราบถึงความแตกต่างของการปฏิบัติงาน และการได้ตัวอย่างการปฏิบัติที่ดีในการนำมาพัฒนางานด้านบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

## เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงกลาโหม. (2558). แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2564. กรุงเทพฯ :กระทรวงกลาโหม.
- คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ. (2564). แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564-2570. กรุงเทพฯ : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์.
- Rondinelli, D. A. (1983). "Implementing decentralization programmes in Asia: a comparative analysis". *Public Administration and Development*, 3(3), 181-207.
- Sullivan H. and Skelcher C. (2002). *Working Across Boundaries: Collaboration in Public Services*. New York: Palgrave Macmillan.



บทความวิจัย

# การสร้าง Inner Peace Education ให้กับ เด็กและเยาวชนเพื่อเสริมสร้าง Soft Power ในการสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

Creating Inner Peace Education for children  
and youth aims to enhance soft power in  
support of the national strategy for  
sustainable development

ศักดิ์ชัย พีชะพัฒน์

Sakchai Peechapat

บริษัท ทีสโก้ไฟแนนเชียลกรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

TISCO Financial Group Plc.

Email: sakchai@tisco.co.th

วันที่รับบทความ : 17 มีนาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ : 11 เมษายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ : 21 พฤษภาคม 2568

## บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้เกิดขึ้นจากเป้าหมายในระบบการศึกษาไทยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในทุกมิติทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข แต่การจัดการศึกษาในปัจจุบันยังขาดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มุ่งพัฒนาด้านจิตใจให้เกิดการตระหนักรู้เท่าทันสังคมที่แปรเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นเด็กและเยาวชนจำนวนมากมีทัศนคติต่อต้านระบบเดิม ทั้งระเบียบกฎเกณฑ์และความเชื่อทางการเมือง จึงเกิดความขัดแย้งทางความคิดระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ข้อ ได้แก่ 1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของความขัดแย้งทางความคิดระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่ในสังคมไทย 2. เพื่อถอดบทเรียนรูปแบบจากไตรสิกขา หรือ Inner Peace Education (IPE) ทั้งในประเทศและต่างประเทศ 3. เพื่อนำรูปแบบ IPE ทดลองใช้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และ 4. เพื่อเสนอแนวทางการสร้าง Inner Peace Education ให้กับเด็กและเยาวชนในการเสริมสร้าง Soft Power สนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เชิงคุณภาพ เน้นการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ส่วนเชิงปริมาณ เป็นการทดลองสร้างนิสัยดีผ่าน “ไตรสิกขา” กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 โรงเรียน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการเข้าค่ายและการฝึกตน 21 วันที่นักเรียนตกลงกัน แล้วสอบวัดก่อนและหลังโดยใช้แบบสอบวัด 3 ชุด การสังเกต การทำ Focus Group และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทน “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ข้อ 1 ความขัดแย้งทางความคิดของเด็กและเยาวชนเกิดจากสาเหตุ 6 ประการ คือ (1) การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และพฤติกรรมวัยรุ่น (2) การยึดเอาความคิดตนเองเป็นหลัก (3) ความคิดเห็นขัดแย้งทางการเมืองการปกครองและสังคม (4) การบังคับเข้มงวดของผู้ใหญ่ในกฎระเบียบต่าง ๆ (5) การขาดที่พึ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และ (6) ความแตกต่างกันของกลุ่มคนที่อยู่ต่างรุ่นและต่างวัย ข้อ 2. ผลการถอดบทเรียนการศึกษาสันติภาพภายใน พบว่า ชั้นแรก ควรสร้างความมีวินัยบนพื้นฐานศีล 5 ใช้ “ความดีสากล 5 ประการ” คือ ความสะอาด ความมีระเบียบ ความสุภาพ การตรงต่อเวลาและการมีจิตตั้งมั่น ชั้นที่ 2 ควรปฏิบัติสมาธิเป็นกิจวัตรประจำวัน ชั้นที่ 3 ผลลัพธ์จากการรักษาศีลและปฏิบัติสมาธิจนเป็นนิสัยทำให้เกิดปัญญา ด้วยใจที่ปิติเบิกบาน มีความสุข ข้อ 3 ผลการทดลองนำรูปแบบ IPE ใช้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน พบว่า การสอบวัดนักเรียนกลุ่มทดลองมีการพัฒนาด้านต่าง ๆ สูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกด้าน ทั้ง 2 โรงเรียน และข้อ 4 แนวทางการสร้าง Inner Peace Education ให้กับเด็กและเยาวชนในการเสริมสร้าง Soft Power สนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ควรขยายผลผ่านเครือข่าย “บวร” โดยกำหนดนโยบายจากส่วนกลางบูรณาการกับโครงการที่มีอยู่ เช่น ค่ายลูกเสือ และจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพิ่มกิจกรรมทางศาสนาสอดแทรกให้เหมาะสมกับท้องถิ่น และสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้

ผลจากการศึกษาดังกล่าว มีข้อเสนอเชิงนโยบายโดยรัฐบาลควรประกาศนโยบาย “1 ตำบล 2 โรงเรียน 3 ประสานพลัง บวร” ให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมพัฒนาเด็กตำบลละ 2 โรงเรียน ดำเนินการขับเคลื่อนในรูปแบบ Public Private Partnership

**คำสำคัญ:** ไตรสิกขา หรือ Inner Peace Education (IPE), พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, ความดีสากล 5 ประการ

## Abstract

This research was conducted due to the goal of the Thai education system, which aims to develop people in all dimensions and across all age groups to become good, capable, and happy individuals. However, the current educational system lacks proactive learning management that focuses on developing the mind to foster awareness and adaptation to a rapidly changing society. As a result, many children and youth have an opposing attitude toward the traditional system, including rules, regulations, and political beliefs, leading to ideological conflicts between children and adults. This research has four objectives: 1.To analyze the problems and causes of ideological conflicts between children and youth and adults in Thai society. 2.To extract lessons from the model of the Threefold Training (Sīla, Samādhī, Paññā), or Inner Peace Education (IPE), both in Thailand and abroad. 3.To experiment with implementing the IPE model in an educational innovation area (Education Sandbox) through the participation of all sectors. 4.To propose a method for creating Inner Peace Education for children and youth to enhance Soft Power and support national strategies for sustainable development. This study is a mixed-methods research with a qualitative emphasis, focusing on document research and in-depth interviews. The quantitative aspect involved experimenting with creating good habits through the Threefold Training with 2nd-year secondary school students from two schools in Phra Nakhon Si Ayutthaya province. The experiment included a 21-day camp and self-training, with pre- and post-tests using three sets of assessment tools, observations, focus groups, and in-depth interviews with 3 representatives from the community cooperation, i.e., home, school and temple.

The findings of the research are as follows:

1. The ideological conflict between children and youth is caused by six factors: (1) Emotional and behavioral changes during adolescence, (2) Rigid adherence to one's own beliefs, (3) Conflicting opinions on politics, governance, and society, (4) Strict enforcement of rules by adults, (5) Lack of spiritual anchors, and (6) Generational and age differences.

2. Lessons learned from the study of inner peace education reveal that: Step 1: Discipline should be built on the foundation of the Five Precepts and the "Five Universal Virtues," which include cleanliness, orderliness, politeness, punctuality, and a focused mind. Step 2: Meditation should become a daily practice. Step 3: Maintaining the precepts and practicing meditation regularly cultivates wisdom, resulting in joy, happiness, and mental clarity.

3. The experimental application of IPE in the educational innovation space, with the involvement of all sectors, showed that the experimental group had significantly higher improvements in all areas compared to the control group across both schools.

4. To create Inner Peace Education for children and youth, contributing to Soft Power and supporting national strategies for sustainable development, the research suggests expanding the approach through the community network. This should involve central government policy integration with existing programs, such as scout camps, and proactively incorporating religious activities suitable for local contexts to create an effective learning ecosystem. The study also offers policy recommendations: The government should declare the policy “1 Subdistrict, 2 Schools, 3 Harmonized Community Cooperation Forces” as a national agenda to involve all sectors in developing children in each subdistrict, with two schools per subdistrict, carried out through a Public-Private Partnership model.

**Keywords:** Tri-Sik-Kha or Inner Peace Education, Education Sandbox, Five Universal Goodness

## บทนำ

ระบบการศึกษาที่มีเป้าหมายการพัฒนาคนในทุกมิติ ทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีคุณภาพสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ ปัจจุบันผลกระทบที่เด็กและเยาวชนแต่ละครอบครัวต้องเผชิญ คือครอบครัวเพราะบางทับซ้อนและยังไม่ฟื้นตัวจากวิกฤต งานที่ดีและสอดคล้องกับความฝันเป็นไปได้ยาก เกิดภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอย เกิดปัญหาความเครียดซึมเศร้าและเข้าไม่ถึงบริการด้านสุขภาพจิต ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในรูปแบบชอนเร้นมากขึ้น ฝืนถึงสังคมใหม่อย่างหลากหลายแต่ระบบการเมืองไม่เปิดกว้างรับฟัง ดังนั้น เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่จำนวนมากมีทัศนคติต่อต้านระบบเดิม ทั้งระเบียบกฎเกณฑ์ในโรงเรียน เสื้อผ้าหน้าผมและความเชื่อทางการเมือง ขาดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่บูรณาการพัฒนาด้านจิตใจให้เกิดการตระหนักรู้เท่าทันสังคมที่แปรเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเด็กเยาวชนกับครูอาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้บริหารการศึกษา เกิดความเครียดในสังคม จึงน่าเป็นห่วงว่าอนาคตสังคมไทยจะไปทางใด

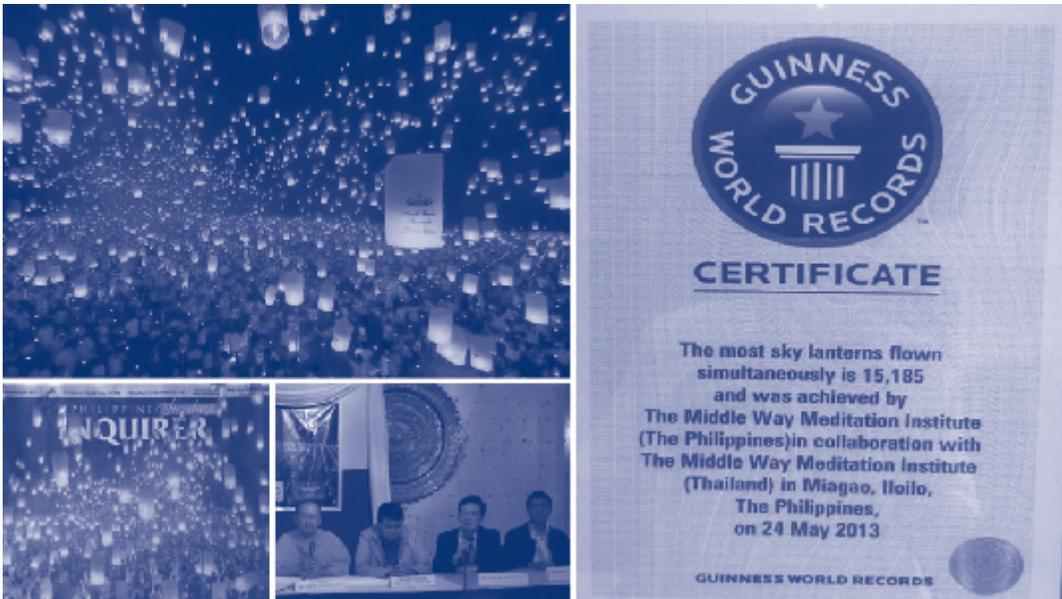
ในอดีตแม้การฝึกเด็กและเยาวชนด้านเชาวน์ปัญญาของประเทศไทยยังคงดีกว่าสังคมตะวันตก แต่พัฒนาการด้านอารมณ์ ความมั่นใจ ความกตัญญู ความเคารพ ที่โดดเด่นก็มีส่วนช่วยสนับสนุนพัฒนาการด้านสติปัญญาได้ในระดับหนึ่ง เพราะความจริงแล้วการพัฒนาทางด้านเชาวน์ปัญญา (IQ) และการพัฒนาทางด้านอารมณ์ (EQ) มีส่วนเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ดังเราจะเห็นได้ว่า เมื่อเด็กและเยาวชนไทยถูกขี้นมาต่อต้านกฎระเบียบวินัยรกรานความต้องการของตนเอง ขาดความเคารพผู้ใหญ่ ทำให้พัฒนาการด้านอารมณ์ตกต่ำลง การตั้งใจเรียนรู้ก็ลดลง ส่งผลให้พัฒนาการทางด้านสติปัญญาตกต่ำลงไปกว่าเดิม ทำให้ผลการประเมิน PISA 2022 ของประเทศไทยลดลง เมื่อเทียบกับ PISA 2018 จึงเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่ต้องช่วยกันหาทางฟื้นฟูพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งเคยเป็นจุดเด่นมากของสังคมไทยให้กลับคืนมาและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปกว่าเดิม ควบคู่ไปกับการปรับปรุงวิธีการสอนอบรมเด็กและเยาวชนเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาให้ทัดเทียม

นานาชาติอารยประเทศ การที่หน่วยงานต่าง ๆ กำหนดคุณวุฒิผู้มาสมัครงานว่าต้องจบปริญญาตรีขึ้นไป เพราะคาดหวังว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับสูงจะมีทักษะในการจับประเด็น มีทักษะการแก้ปัญหา มีวิจารณญาณในเรื่องต่าง ๆ ดีกว่าเมื่อเป็นเช่นนั้นการที่โรงเรียนอัดเนื้อหาวิชาต่าง ๆ จำนวนมากให้เด็กเรียนแล้วเข้าสอบนั้นเป็นเรื่องถูกต้องหรือไม่ ทำไมเราไม่เน้นสิ่งที่จะเป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชนในระยะยาวจริง ๆ แทน เช่น การฝึกทักษะต่าง ๆ ทั้งด้านการอ่าน การเขียน การค้นคว้า การแก้ปัญหา การจับประเด็น การสื่อสาร การนำเสนอข้อมูล เป็นต้น ตลอดจนพัฒนาด้านกระบวนการคิดและจิตใจให้เกิดการตระหนักรู้ถึงคุณค่าของตนเอง สร้างนิสัยจากภายในตัวเด็กจนสามารถสร้างวินัยในตนเองได้ แบบ Inside out ให้เด็กเรียนสนุกและกลายเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของสังคม เหมือนที่ประเทศฟินแลนด์ให้เด็กเรียนวันละไม่กี่ชั่วโมง ไม่มีการบ้าน แต่กระตุ้นให้เด็กคิดค้นคว้าหาความรู้เพื่อเอามาแก้ปัญหาจริง เด็กกลับมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงเป็นอันดับ 1 ของโลกมาโดยตลอด

ผู้วิจัยได้ทดลองนำบทฝึกที่พัฒนามาจากไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ไปปรับใช้เป็นบทฝึกให้กับเยาวชนในประเทศฟิลิปปินส์ ที่นับถือศาสนาคริสต์เป็นส่วนใหญ่ โดยใช้ชื่อบทฝึกนี้ว่า “Inner Peace Education” ในการจัดงานโคลอยแห่งสันติภาพที่สนามฟุตบอลของมหาวิทยาลัยแห่งฟิลิปปินส์ (University of the Philippines Visayas) เมือง Iloilo มีผู้ร่วมงานจุดโคลอยได้ถึง 15,185 โคม ภายในระยะเวลา 10 นาที เมื่อ 24 พฤษภาคม 2556 เวลา 18:45 น. จนได้รับรางวัล Guinness World Records ประเภท The Most Sky Lanterns Flown Simultaneously ให้แก่มูลนิธิสมาธิทางสายกลาง (The Middle Way Meditation Institute) ที่ผู้วิจัยเป็นประธานมูลนิธิถึงปัจจุบัน

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้เกิดคำถามขึ้นว่า ทำไมเราไม่แสวงหาวิธีการหล่อหลอมเด็กและเยาวชนจากภายใน (Inner Peace Education) ให้เป็นคนดี มีวินัยทางสังคม โดยปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีนิสัยพื้นฐานเหล่านี้ จนกลายเป็นนิสัยประจำตัวของ Young Generation เพื่อเป็น soft power ดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ รวมไปถึงนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัสกับความเป็นคนดีของสังคม ควบคู่ไปกับวัฒนธรรมประเพณี

## ภาพที่ 1 Guinness World Record, The most sky lanterns flown simultaneously



ที่มา: มูลนิธิสมาธิทางสายกลาง (The Middle Way Meditation Institute), 2556

อันติงามของไทย และช่วยลดความเห็นต่างระหว่างวัย สร้างความมั่นคงแก่สถาบันครอบครัวและสังคมไทยโดยรวมต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของความขัดแย้งทางความคิดระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่ในสังคมไทย
2. เพื่อถอดบทเรียนรูปแบบจากไตรสิกขา หรือ Inner Peace Education ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. เพื่อนำรูปแบบ Inner Peace Education ทดลองใช้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และ
4. เพื่อเสนอแนวทางการสร้าง Inner Peace Education ให้กับเด็กและเยาวชนในการเสริมสร้าง Soft Power สนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน

### ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา มี 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. การสร้างความมีวินัย ได้แก่ ความสะอาด ความมีระเบียบ ความ

สุภาพ ความตรงต่อเวลาและการมีจิตตั้งมั่น 2. การสร้างจิตให้เป็นสมาธิ ได้แก่ ความมุ่งมั่นปฏิบัติธรรม ความสบายทางกายและใจ การมีสติรู้ตัว การหมั่นสังเกตการปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ 3. การสร้างสติปัญญา ได้แก่ ความฉลาดทางร่างกาย ทางอารมณ์ ทางสติปัญญา และทางจิตวิญญาณ

2. ขอบเขตด้านประชากร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ประกอบด้วย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ตั้งอยู่นอกเมือง และโรงเรียนประถมศึกษา (ขยายโอกาส) ขนาดใหญ่พิเศษ ตั้งอยู่ในเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โรงเรียนละ 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 80 คน ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านบ้าน วัด โรงเรียน “บวร” จำนวน 36 รูป/คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ กำหนดให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ซึ่งเป็นที่ตั้งของโบราณสถานที่เป็นมรดกโลก มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจำนวนมาก เหมาะในการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็กไทยเพื่อเป็นหนึ่งใน Soft Power ดึงดูดนักท่องเที่ยวสัมผัสวัฒนธรรมไทย

## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) รูปแบบการสำรวจแบบมีลำดับขั้น (The Exploratory Sequential Design) แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

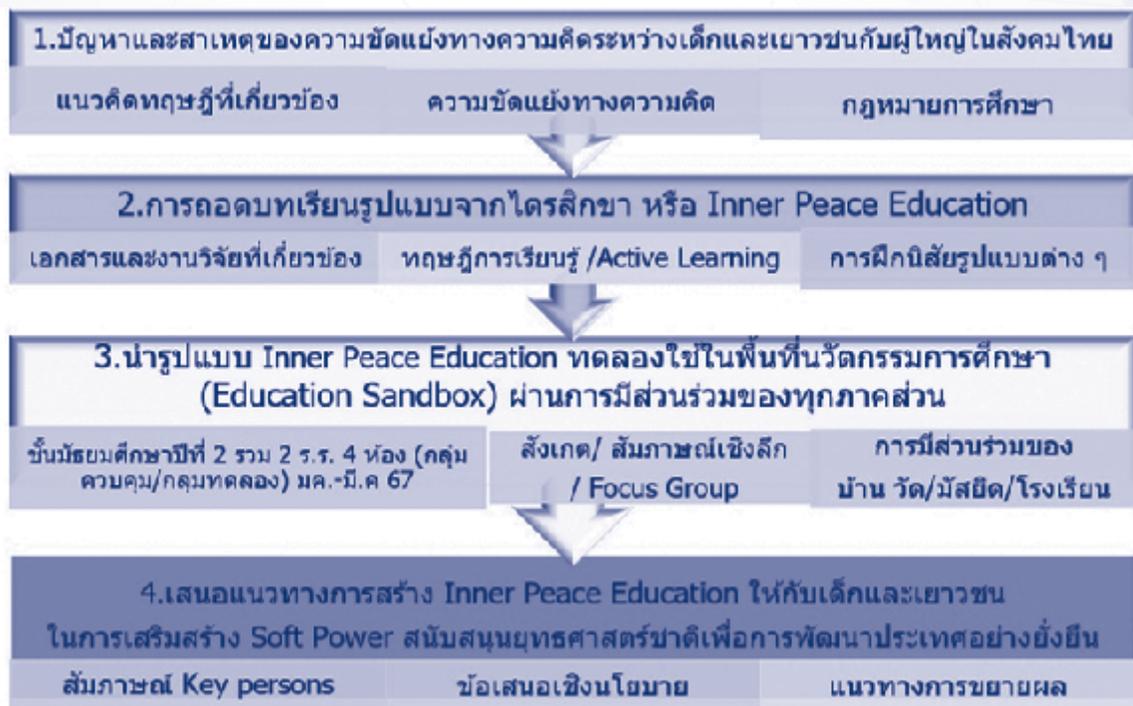
การศึกษาระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุความขัดแย้งทางความคิดระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่ในสังคมไทย การถอดบทเรียนเรื่อง ไตรสิกขา หรือ Inner Peace Education วิธีจัดการเรียนการสอนเชิงรุก ด้านคุณธรรม จริยธรรม การศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ในประเทศไทย ตลอดจนวิธีการสร้าง Soft Power ของไทยในปัจจุบัน

ส่วนการศึกษาระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ (เชิงทดลอง) เป็นการนำผลที่ได้มาสร้างกรอบแนวคิดกระบวนการเรียนรู้ที่เข้มข้นเพาะด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการสุ่มเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองและนอกเมือง ทั้งขนาดกลางและขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ

ศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม นำกลุ่มทดลองมาเข้าค่ายคุณธรรมที่ศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษา DCI อ.บางบาล อยุธยาให้นักเรียนทุกคนเลือกกิจกรรมสร้างนิสัยดีผ่าน “ไตรสิกขา” หรือ “Inner Peace Education” ในแต่ละโรงเรียนระยะเวลาขั้นต่ำ 21 วัน โดยรายงานผลผ่าน Line Group ร่วมกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม ค่านิยม ทักษะคิด ทักษะและความรู้ (VASK) แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) แบบวัดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต รวมทั้งสิ้น 6 ชุด โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วทุกฉบับ ส่วนการวิเคราะห์และประมวลผลในส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพทำ Focus Group และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ (เชิงทดลอง) ทำ Pre-test และ Post-test เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยภายในกลุ่มทดลอง และระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยการหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่า T-TEST และค่า S.D. เพื่อสรุปผลยืนยันร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพ

## กรอบแนวคิดการวิจัย



## การทบทวนวรรณกรรม

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กำหนดเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า “ให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยตั้งเป้าหมายให้คนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม และผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” ดังนั้น แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2566-2579) จึงระบุถึงการสร้างและพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย สงบสุขและพอเพียง มุ่งไปสู่การพัฒนา

ประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งทักษะสำคัญของผู้เรียน คือ ทักษะการเรียนรู้ ความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแผนยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่ระดับปฐมวัย และผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะพบว่า สัดส่วนของการให้คุณค่าด้านความรู้นั้นมีมากกว่าด้านคุณธรรม อาจเป็นเพราะต้องการที่จะมุ่งให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถ ให้สามารถมีงานทำและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศ จึงทำให้การศึกษาในประเทศไทยต้องมุ่งเน้นด้านการพัฒนาความรู้เป็นหลัก

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อนำปัญหาและสาเหตุที่สำคัญจากผลงานวิจัยต่าง ๆ นำเสนอดังนี้

## ตารางที่ 1 ปัญหาและสาเหตุของความขัดแย้งทางความคิดระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่

ที่	ปัญหาและสาเหตุความขัดแย้ง/ ข้อค้นพบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	รวม
1	ความแตกต่างกันในกลุ่มคนที่อยู่ต่างรุ่น/วัย	√	√										2
2	การบังคับเข้มงวดในกฎระเบียบ		√	√	√				√				4
3	ความคิดเห็นขัดแย้งทางการเมืองและสังคม	√		√	√			√	√		√		6
4	การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และพฤติกรรม		√		√	√	√	√	√	√		√	8
5	ยึดตนเองเป็นหลัก การแสดงออกไม่เหมาะสม		√		√	√		√	√	√		√	7
6	ขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ		√			√		√				√	4
	รวม	2	5	2	4	3	1	4	4	2	1	3	31

ที่มา : ข้อค้นพบตามลำดับหมายเลข

1. ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ 2. เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์ 3. สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต
4. ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน 5. เพ็ญสินี ธิติธรรมรักษา และกรรณก สุเทศ 6. สมร ทองดี 7. พรพิมล เจียมนาครินทร์ และศรีเรื่อน แก้วก้วาล 8. ประชัน จันระวัยยศ 9. ปรีชา วิหคโต 10. รพีพร ธงทอง 11.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า ความขัดแย้งทางความคิดระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่ในสังคมไทยเกิดจากปัญหาและสาเหตุ 6 ประการ ได้แก่ 1. การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และพฤติกรรม จากการเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่นเต็มตัว 2. การยึดเอาความคิดตนเองเป็นหลักจากการบริโภคข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดความเชื่อมั่นข้อมูลของกลุ่มตนเองและเพื่อน 3. ความคิดเห็นขัดแย้งทางการเมือง การปกครองและสังคม 4. การบังคับข่มขู่ของผู้ใหญ่ภายใต้กฎระเบียบ 5. การขาดที่พึ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ บทบาทในการเป็นสถานศึกษาของวัดลดลง คำสอนใน

พระพุทธศาสนาเริ่มไม่เพียงพอที่จะตอบโจทย์สังคมในยุคปัจจุบัน 6. ความแตกต่างของกลุ่มประชากรใน 6 กลุ่ม คือ 1) กลุ่ม Traditional 2) กลุ่ม Gen B หรือ Baby Boomers 3) กลุ่ม Gen X 4) กลุ่ม Gen Y หรือ Millenium 5) กลุ่ม Gen Z 6) กลุ่ม Alpha หรือ Gen C (Gen Covid)

การศึกษาสันติภาพภายใน (Inner Peace Education: IPE)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา การศึกษาสันติภาพภายในจากเอกสารและผลงานวิจัยต่าง ๆ ดังนี้

## ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การศึกษาสันติภาพภายใน (IPE)

ที่	การศึกษาสันติภาพภายใน (IPE)/ ข้อค้นพบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	รวม
1	สันติภาพขั้นแรก คือสันติภาพภายในบุคคล สภาพที่ไม่มี ความขัดแย้งในตัวบุคคล คือผู้ที่มีจิตใจสงบสุข	√	√						√		√	4
2	สันติภาพเป็นความสามัคคีของสังคมในระดับปัจเจก และสภาวะที่ปราศจากความรุนแรง ทั้งทางกายภาพ จิตใจ และทางสังคม	√	√						√		√	4
3	สันติภาพแบบเป้าหมาย “สันติภาวะ” สันติภาพแบบวิธีการ “สันติวิธี”		√	√					√			3
4	สิทธิความเป็นมนุษย์ ถ้าต้องการให้ผู้อื่นทำดียอมทำดีกับผู้อื่นด้วย			√	√	√			√		√	5
5	พุทธปรัชญา สันติภาพนำไปใช้แก้ ปัญหาความรุนแรงของมนุษยชาติ				√	√		√	√		√	5
6	IDGs มี 5 มิติและ 23 ทักษะ คือ ด้านตัวตน (เป้าหมายชัดเจน, ชื่อสัตย์, ตระหนักรู้) ด้านความคิด (เชิงวิพากษ์, มองต่างมุม) ด้านความสัมพันธ์ (อ่อนน้อมถ่อมตน, เมตตา) ด้านการร่วมมือ (ยอมรับความแตกต่าง) ด้านการกระทำ (อดทน, กล้าหาญเชิงจริยธรรม)	√	√				√	√	√		√	6

ที่	การศึกษาสันติภาพภายใน (IPE)/ ข้อค้นพบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	รวม
7	สันติภาพแบ่งเป็น ด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัตถุ และจิตใจ คือ ไม่เป็นทาสวัตถุ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่มีกิเลส พระนิพพาน	√	√				√	√	√		√	6
8	1) ความสุขนำมาซึ่งสันติภาพ คือ พัฒนามนุษย์พฤติกรรมและจิตใจ 2) การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ คือใช้ธรรม“ทาน ศีล ภาวนา” 3) การแก้ไขปัญหาจิตใจ พัฒนา มนุษย์มุ่งเน้นสร้างสันติภาพภายใน 4) การพัฒนาพฤติกรรมของคน เรียกว่า ศีล การพัฒนาจิตใจเรียกว่า สมาธิ การพัฒนาปัญญา เรียกว่า ปัญญา เรียกรวมกันว่า “ไตรสิกขา”	√	√		√	√	√	√	√	√	√	9
9	มรรคมืองค์ 8 หนทางไปสู่สันติภาพภายใน คือ มีวินัยที่ดี มีสมาธิดีและมีปัญญา คือ ไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา	√	√		√	√	√	√	√	√	√	9
10	หลักธรรม 6 ประการ ได้แก่ 1) ไตรสิกขา กำจัดกิเลส 3 เกิดการสร้างสันติภาพภายใน 2) เมตตา 3) เจริญสติ 4) สร้างสันติในจิตใจ 5) ไม่ว่าร้ายผู้อื่น 6) อบรมสั่งสอนความเชื่อเรื่องของนรกสวรรค์							√	√	√	√	4
	รวม	6	7	2	4	4	4	6	10	3	9	55

ที่มา: ข้อค้นพบตามลำดับหมายเลข

1. สภาพหลักสูตรและการสอนของโลก
2. โอ คอนเนลล์
3. รุ่งธรรม ศุจิธรรมรักษ์
4. ศาสตราจารย์ วิเชนต์ มาติเนว กูสมัน
5. โยฮัน กัลตุง
6. INNER DEVELOPMENT GOALS (IDGs)
7. ท่านพุทธทาสภิกขุ
8. พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)
9. มัชฌิมปฎิปปทา หรือทางสายกลาง
10. ลลิตภัทร เจนจบ

ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาการศึกษาที่จะนำไปสู่สันติภาพภายใน พบว่า การพัฒนามนุษย์ทั้งด้านพฤติกรรมและจิตใจ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ คือ การใช้ธรรมเรียกว่า “ทาน ศีล ภาวนา” การแก้ไขปัญหาด้านจิตใจมนุษย์ ทำได้ด้วยการพัฒนามนุษย์โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างสันติภาพภายใน ส่วนการพัฒนาพฤติกรรมของคน เรียกว่า “ศีล” การพัฒนาจิตใจเรียกว่า “สมาธิ” การพัฒนาปัญญา เรียกว่า “ปัญญา” เราเรียกรวมกันว่า “ไตรสิกขา” หรือขยายความเป็น “มรรคมีองค์ 8” สำหรับหนทางนำไปสู่สันติภาพภายในได้ คือ ฝึกตนให้เป็นคนมีวินัยที่ดี มีสมาธิที่ดี และมีปัญญาเป็นการกำจัดกิเลส 3 คือ โภคะ โทสะ และโมหะ ส่งผลให้เกิดการสร้างสันติภาพภายในอย่างยั่งยืน

โดยสันติภาพแบบโลกิยะ แบ่งเป็นด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัตถุ และด้านจิตใจ คือไม่เป็นทาสของวัตถุ ไม่เห็นแก่ตัว สันติภาพแบบโลกุตระ คือไม่มีกิเลสใด คือ พระนิพพาน จะเห็นได้ว่าพุทธปรัชญาในเรื่องสันติภาพสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาความรุนแรงของมนุษยชาติได้ เช่น การไม่ฆ่า ไม่เบียดเบียนสัตว์ การบริโภคมังสวิรัต การห้ามดื่มของมึนเมา การไม่ล่วงละเมิดคู่ครองคนอื่น ตลอดจนข้อปฏิบัติต่าง ๆ ทั้งนี้ ระดับสันติภาพขั้นแรกคือ สันติภาพภายในบุคคล เป็นสภาพที่ไม่มี ความขัดแย้งใน ตัวบุคคล คือผู้มีจิตใจสงบสุข สันติภาพเป็นทั้งความสมัครสมานสามัคคีของสังคมและในระดับปัจเจกบุคคลและสภาวะที่ปราศจากความรุนแรง เป็นสภาวะปราศจากความรุนแรงทางกาย จิตใจ และสังคม คำว่า “สันติภาพ” ในฐานะที่เป็นเป้าหมาย เรียกว่า “สันติภาวะ” สันติภาพในฐานะวิธีการ เรียกว่า “สันติวิธี” ดังนั้น สิทธิในการกระทำต่อกันที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน ถ้าต้องการให้ผู้อื่นทำดีกับเรา เราย่อมทำดีกับผู้อื่นด้วยเช่นเดียวกัน

### วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อสนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยสร้างความเข้าใจเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง แนวคิด และทักษะผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีประสบการณ์ของ Edgar Dale พบว่า การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ การทำงานร่วมกับผู้อื่น แก้ไขปัญหา

และนำเสนอผลงานร่วมกันจะช่วยให้เกิดการจดจำได้ถึงร้อยละ 70 - 90 สามารถรักษาประสบการณ์ไว้ในระบบความจำระยะยาว นำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดชีวิต ดังภาพที่ 2

นอกจากนั้น ในหลักการของทฤษฎี 21 วัน (21 Day Habit Theory) ของ Maxwell Maltz สรุปได้ว่า ถ้าเราต้องการจะเปลี่ยนแปลงนิสัยหรือสร้างพฤติกรรมใหม่ต้องใช้เวลาน้อยกว่า 21 วัน ทั้งนี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังนิสัย คือ การสร้างนิสัยที่ทำได้ง่าย ความสม่ำเสมอโดยการทำซ้ำ ๆ แรงจูงใจและความมุ่งมั่น การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อ การตั้งเป้าหมายและความอดทน ซึ่งปัจจุบันในโรงเรียนทำได้หลายรูปแบบ เช่น โครงการหมู่บ้านศีล 5 โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ/วิถีธรรม เป็นต้น แต่ถ้าต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง ไม่รู้สึกว่าถูกบังคับและถูกจรีดเค้นและเยาวชนคนรุ่นใหม่ วิธีการหนึ่งที่ดี คือการเข้าค่ายเด็กและเยาวชน ที่เน้นด้านกิจกรรมและสอดแทรกความรู้และทักษะที่ต้องการ เช่น ค่ายลูกเสือ-เนตรนารี ค่ายจิตอาสา ค่ายภาษา เป็นต้น ทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และไม่รู้สึกรู้ว่าเรื่องคุณธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องของผู้สูงอายุ หรือเป็นเรื่องของศาสนาที่ไกลตัวอีกต่อไป ยิ่งการจัดค่ายเน้นด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสร้างความตระหนักให้เกิดความตระหนัก เน้นกิจกรรมท้าทายและสร้างสรรค์ เน้นกระบวนการกลุ่มและการแข่งขัน ผลตอบรับจะเพิ่มขึ้น

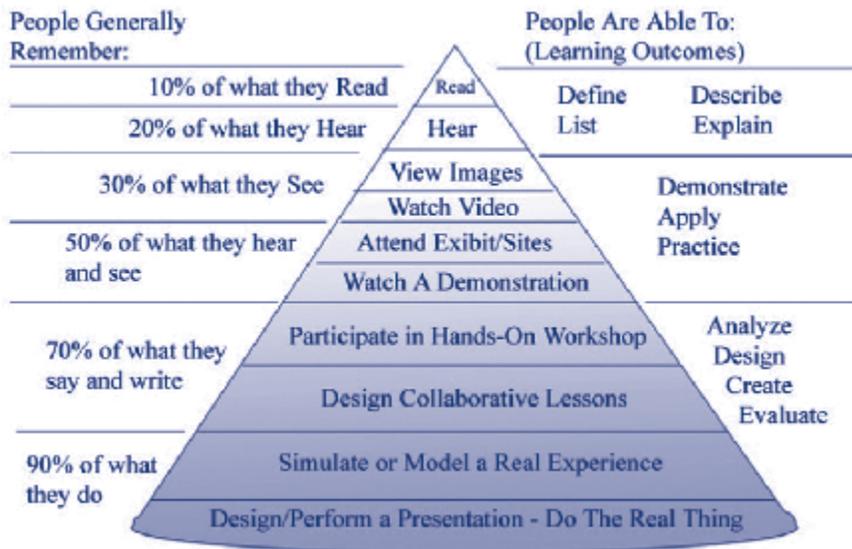
### สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาและสาเหตุของความขัดแย้งทางความคิดระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่ในสังคมไทย พบว่า

1.1 การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และพฤติกรรมวัยรุ่นที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงและรวดเร็ว ถ้ากำลังไม่สบายใจมีใครทำให้เกิดการกระทบอารมณ์ บางครั้งไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมตนเองได้ ดังนั้น ถ้าได้เพื่อนดีก็จะสามารถจัดการกับอารมณ์ตนเองได้ แต่ถ้าเพื่อนแนะนำในทางที่ไม่ดีก็อาจจะเกิดผลร้าย ดังนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองตลอดจนครูอาจารย์จะต้องพยายามเข้าใจและช่วยกันประคับประคองให้เด็กผ่านพ้นช่วงวัยนี้ไปได้

1.2 การยึดเอาความคิดตนเองเป็นหลัก เกิดการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ก้าวร้าวไม่เหมาะสมจนก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ตนเองและสังคม การขาดสัมมาคารวะก่อให้เกิดการขัดแย้งในครอบครัว เพื่อนฝูงและครูอาจารย์ จนถึง

## ภาพที่ 2 แนวคิดเรื่องกรวยประสบการณ์ของ Edgar Dale (Edgar Dale's Cone of Experience)



ที่มา: มูลนิธิสมาธิทางสายกลาง (The Middle Way Meditation Institute), 2556

ชั้นเกิดการทะเลาะวิวาท รวมกลุ่มสร้างความปั่นป่วนในชุมชน จึงต้องสร้างความอบอุ่นและพยายามสื่อสารด้วยสันติวิธี โนม่น้าวให้เด็กใช้พลังไปในทางสร้างสรรค์และทำทนาย เช่น มอบโครงการสำคัญให้กลุ่มเด็กได้รับผิดชอบบริหารจัดการให้ประสบผลสำเร็จ โดยผู้ใหญ่เป็นเพียงผู้ให้ข้อเสนอแนะและอำนวยความสะดวก

1.3 ความคิดเห็นขัดแย้งทางการเมือง การปกครองและสังคม จนเกิดปรากฏการณ์ “หัวคะแนนธรรมชาติ” ขึ้น ทำให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีบทบาทที่นำครอบครัวมากขึ้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม ปัจจุบันที่สื่อโซเชียลมีเดียแพร่หลาย บางเรื่องกลายเป็นไวรัลถึงคนนับล้านได้ในเวลาไม่กี่ชั่วโมง หากมีการชี้นำทิศทางของกระแสสังคมเสริมขึ้นประสานกับการหล่อหลอมศีลธรรม เด็กและเยาวชนไทยจะเติบโตเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้าโดดเด่นในสังคมโลกได้

1.4 การบังคับเข้มงวดของผู้ใหญ่ในกฎระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ เด็กและเยาวชนเข้าถึงข้อมูลด้านการศึกษาทั่วโลกจึงรู้ว่าระบบการศึกษาไทยมีปัญหาส่งผลต่ออนาคตของพวกเขา ดังนั้น เราควรนำจุดแข็งของสังคมไทย คือ ความมีน้ำใจไมตรี มีความเอื้อเฟื้อต่อกัน ความเคารพอันมีรากฐาน

มาจากภูมิปัญญาในพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นต้นทุนทางสังคมที่สำคัญมาปรับใช้ในระบบการศึกษา โดยเน้นการฝึกนิสัยที่ดีของเด็กผ่านการทำเป็นกิจวัตรประจำวันสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพป้อนให้สังคมไทยได้ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ก็จะคลี่คลายไปด้วย

1.5 การขาดที่พึ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ คำสอนในพระพุทธศาสนาที่เดิมนั้นศีลธรรมของแต่ละคน สอนให้คนเป็นคนดี มีศีลมีธรรม สวดมนต์นั่งสมาธิ ธิปฏิบัติ กัลยาณิธิ ไม่เพียงพอที่จะตอบโจทก์ความเป็นไปของสังคมในยุคปัจจุบัน ดังนั้น การปรับระบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนใหม่ให้ได้ทั้งศีลธรรมส่วนบุคคลและศีลธรรมที่เป็นรากฐานของระบบสังคมโดยรวม จึงมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจให้เกิดการจัดระเบียบความคิด รักในการถือศีล มีจิตตั้งมั่น มีสมาธิในการทำงาน การเรียนจนกลายเป็นการสร้างสันติภาพภายในตนได้

1.6 ความแตกต่างกันของกลุ่มคนที่อยู่ต่างรุ่นและต่างวัย ปัจจุบันประชากรแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม คือ (1) กลุ่ม TRADITIONAL เกิดก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ยังไม่มีวิทยาการหรือองค์ความรู้สมัยใหม่ ดำเนินชีวิตด้วยการยึดถือระเบียบแบบแผนของสังคม (2) กลุ่ม GEN B หรือ BABY BOOMERS

เกิดหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีลูกจำนวนมากเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการทำมาหากิน จะมีความอดทน ขยันทำงาน ประหยัดอดออม อนุรักษ์นิยม (3) กลุ่ม GEN X เกิดระหว่าง พ.ศ. 2508 - 2523 เริ่มมีเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกเกิดขึ้น ทำให้เป็นคนขยัน รักความก้าวหน้า ทำงานเพื่อองค์กร สร้างสมดุลให้กับชีวิตและยึดหยุ่นกับกฎระเบียบ มีจริยธรรมการทำงานสูง ซื่อสัตย์ (4) กลุ่ม GEN Y หรือ MILLENIUM เกิดระหว่าง พ.ศ. 2524 - 2538 มีความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ได้รับการดูแลจากครอบครัวอย่างเต็มที่ มีความมั่นใจในตนเองสูง ไม่ชอบกฎระเบียบที่เคร่งครัด ใช้ชีวิตอย่างอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์สูงมาก ไม่ชอบทำงานหนักแต่ชอบงานที่ท้าทายความสามารถ สร้างความสุขให้แก่ตนเองแต่จงรักภักดีต่อองค์กรต่ำ (5) กลุ่ม GEN Z เกิดระหว่าง พ.ศ. 2539 - 2553 เข้าสู่สังคมดิจิทัลโดยสมบูรณ์ จึงต้องการความสำเร็จ มีความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้นวัตกรรมและเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว กล้าแสดงออก ไม่ชอบถูกบังคับ มีความอดทนต่ำ มองโลกในแง่ดีไม่ยึดติดกรอบ มีความกังวลกับความไม่แน่นอนของอนาคตและโลก มีความหลากหลายทางเพศและคาตเดารูปแบบการใช้ชีวิตได้ยาก และ (6) กลุ่ม ALPHA หรือ GEN C (GEN COVID) เกิดระหว่าง พ.ศ. 2553 - 2567) เจริญเติบโตเกินวัยมาพร้อมกับความฉลาดทางอารมณ์ ตระหนักถึงประเด็นปัญหาในระดับโลก เรียนรู้จากการตั้งคำถาม เข้าถึงข้อมูลบนโลกออนไลน์ตลอดเวลา มีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวน้อย ดังนั้น ทุกช่วงวัยจึงต้องพยายามเข้าใจ อดทนและปรับตัวเข้าหากัน

2. การถอดบทเรียนรูปแบบจากไตรสิกขา หรือ Inner Peace Education ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า

2.1 การศึกษาที่จะนำไปสู่สันติภาพ คือ การพัฒนามนุษย์ทั้งด้านพฤติกรรมและจิตใจ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ คือ การใช้ธรรมเรียกว่า “ทาน ศีล ภาวนา” การแก้ไขปัญหาจิตใจมนุษย์ ทำได้ด้วยการพัฒนามนุษย์โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างสันติภาพภายใน ส่วนการพัฒนาพฤติกรรมของคน เรียกว่า ศีล พัฒนาจิตใจเรียกว่า สมาธิ พัฒนาปัญญา เรียกว่า ปัญญา เรียกรวมกันว่า “ไตรสิกขา” หรือขยายความเป็นมรรคมีองค์ 8 เป็นหนทางไปสู่การศึกษาที่นำไปสู่สันติภาพภายในได้ คือ มีวินัยที่ดี มีสมาธิที่ดี และมีปัญญา เป็นการกำจัดกิเลส 3 คือ โภคะ โทสะ และโมหะ ส่งผลให้เกิด

การสร้างสันติภาพภายในอย่างยั่งยืน

2.2 สันติภาพแบบโลกยะ แบ่งเป็น ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัตถุและด้านจิตใจ คือไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว พุทธปรัชญาในเรื่องสันติภาพสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาความรุนแรงของมนุษยชาติได้ เช่น การไม่เบียดเบียนสัตว์ การบริโภคมังสวิรัต การห้ามดื่มของมึนเมา ตลอดจนข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา

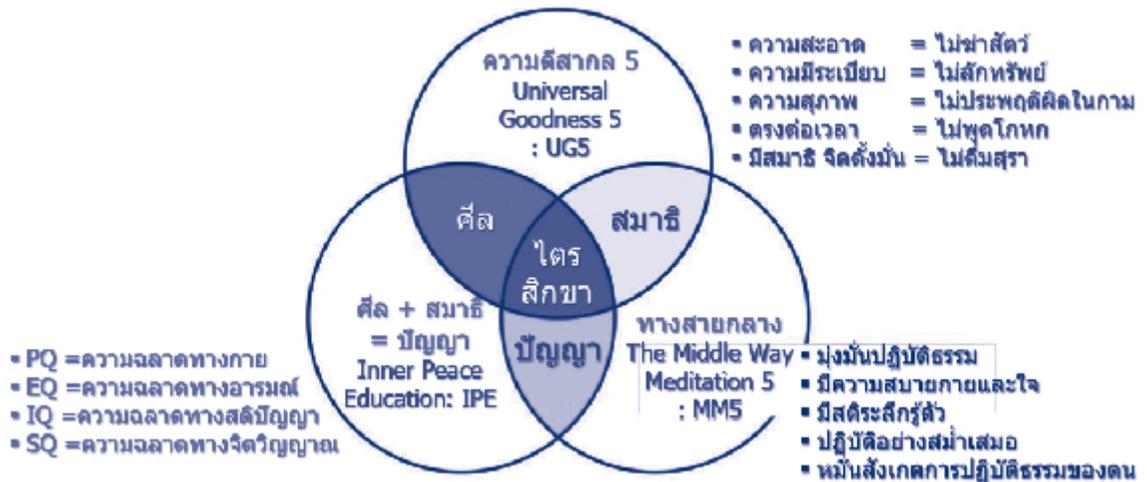
2.3 ระดับสันติภาพขั้นแรก คือ สันติภาพภายในบุคคล เป็นสภาพที่ไม่มีความขัดแย้งในตัวบุคคล คือผู้ที่มีจิตใจสงบสุข สันติภาพเป็นทั้งความสมัคสมานสามัคคีของสังคมและในระดับปัจเจกบุคคลและสภาวะที่ปราศจากความรุนแรง เป็นสภาวะปราศจากความรุนแรง ทางกาย จิตใจ และสังคม คำว่า “สันติภาพ” ในฐานะที่เป็นเป้าหมาย เรียกว่า “สันติภาวะ” สันติภาพในฐานะวิธีการ เรียกว่า “สันติวิธี” ดังนั้น สิทธิในการกระทำต่อกันที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน ถ้าต้องการให้ผู้อื่นทำดีกับเรา เราย่อมทำดีกับผู้อื่นด้วยเช่นเดียวกัน

ดังนั้น การศึกษาสันติภาพภายใน (IPE) พบว่า สรุปได้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นแรก การสร้างความมีวินัย ตั้งอยู่บนพื้นฐานคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ ศีล 5 ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานคุณธรรม โดยการงดเว้น 5 ประการ ได้แก่ การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติผิดในกาม การพูดปด การดื่มและเสพของมึนเมาทุกชนิด ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลที่ปฏิบัตินั้นอยู่อย่างมีความสุข ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวเป็นประหนึ่งการเตรียมแม่เหล็กแก้ว (MAGNIFYING GLASS) คือ ร่างกาย หัวใจ จิตใจ และจิตวิญญาณ ให้ใสสะอาด บริสุทธิ์ เพื่อเตรียมพร้อมที่จะใช้ในการปฏิบัติธรรมต่อไปในอนาคต ซึ่งศีล 5 ได้ถูกประยุกต์ให้เป็น “ความดีสากล 5 ประการ” คือ ความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความสุภาพ ความตรงต่อเวลา และการมีสมาธิ จิตตั้งมั่น

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติสมาธิ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของนิรณม 5 เป็นสิ่งที่ขัดขวางการปฏิบัติธรรม คือ กามฉันทะ พยาบาท ถีนมิทธะ อุทธัจจะกุกกุจจะ วิจิกิจฉา ซึ่งในขั้นนี้ได้ประยุกต์ให้เหมาะสมกับการศึกษาเพื่อสันติภาพให้เป็น 5 แนวทางในการปฏิบัติธรรมตามทางสายกลาง ประกอบด้วย มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรม มีความสบายทางกายและใจ มีสติระลึกตัว ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และหมั่นสังเกตการปฏิบัติธรรม

### ภาพที่ 3 รูปแบบไตรสิกขา หรือ Inner Peace Education



ของตน

ขั้นที่ 3 ปัญญา ตั้งอยู่บนพื้นฐาน 4 หมวดธรรม ได้แก่ (1) ความฉลาดทางกาย (อายุวัฒนธรรม 5) ประกอบด้วย มีปัจจัย 4 มีความสงบ อาหารสะอาดสบาย พักผ่อนเพียงพอ มีธรรมชาติดี (2) ความฉลาดทางอารมณ์ (สังคหวัตถุ 4) ประกอบด้วย การให้ (ทาน) มีคำพูดอันเป็นที่รัก (ปิยวาจา) การให้ความช่วยเหลือ (อถถจริยา) มีไหวพริบ มีความสม่ำเสมอ (สมานัตตตา) (3) ความฉลาดทางด้านสติปัญญา (อิทธิบาท 4) ประกอบด้วย มีใจรัก (ฉันทะ) มีความเพียรพยายาม (วิริยะ) มีความจดจ่อ (จิตตะ) และมีการทบทวนตรวจสอบ (วิมังสา) (4) ความฉลาดทางจิตวิญญาณ (พรหมวิหาร 4) ประกอบด้วย การมอบความรัก ความเมตตา (เมตตา) มีความเห็นอกเห็นใจ (กรุณา) ความยินดี (มุทิตา) และมีความใจเย็น (อุเบกขา)

ดังนั้น การสร้างสันติภาพ หรือความสงบสุขในใจ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์ ดังคำที่ว่า “จิตแจ่มใสย่อมอยู่ในร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง” เมื่อเราเริ่มต้นจากแนวคิดของไตรสิกขา คือ การรักษาศีล การทำสมาธิ เพื่อให้เกิดปัญญา โดยการรักษาศีล 5 ผ่านความดีสากล 5 ประการ คือ การรักษาความสะอาด ความมีระเบียบ ความสุภาพอ่อนน้อม ความตรงต่อเวลา และการมีสมาธิ จิตตั้งมั่น ต่อจากนั้นก็เดินทางสายกลางในการมุ่งมั่นปฏิบัติธรรม มีความสบายกาย

สบายใจ มีสติระลึกรู้ตัวอยู่เสมอ มีการปฏิบัติฝึกฝนตนเอง อยู่เสมอ และหมั่นสังเกตการปฏิบัติธรรมของตน เมื่อมีศีล มีสมาธิ ย่อมเกิดปัญญา คือความหยั่งรู้ทั้งความฉลาดทางกาย (PQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางจิตวิญญาณ (SQ) ดังภาพที่ 3

3. การนำรูปแบบ Inner Peace Education ทดลองใช้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน พบว่า

นักเรียนกลุ่มทดลองของทั้ง 2 โรงเรียนที่เข้าค่ายส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ทุกคนได้ประโยชน์นอกจากความสนุกสนานแล้วยังได้รู้จักเพื่อนต่างโรงเรียน รู้จักการทำงานเป็นทีม รู้จักความสามัคคี ได้แง่คิดมุมมองในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง แม้ว่าจะระยะเวลาจัดค่ายค่อนข้างน้อยไป การเปลี่ยนนิสัยได้จริงหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นตั้งใจของแต่ละคน จึงได้ทำข้อตกลงร่วมกันในการเลือกกิจกรรมพัฒนานิสัยอย่างต่อเนื่อง โดยเขียน Check-List 21 Days Challenge เมื่อกลับไปเรียน นักเรียนทั้ง 2 โรงเรียนได้นำเสนอภาพกิจกรรมแต่ละวันรายบุคคลใน Line Group ที่ตั้งขึ้น เมื่อครบ 21 วันแล้ว สรุปผลได้ว่า ส่วนใหญ่ดูแลจัดเก็บเครื่องนอนของตัวเองใช้ตนเองและช่วยงานบ้าน เช่น ทำความสะอาดบ้าน ท้องน้ำ ล้างจาน ทำการบ้านตรงต่อเวลามากขึ้น

ภาพที่ 4 เส้นทางการพัฒนาในรูปแบบ Inner Peace Education ทดลองใช้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา



ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดการสร้าง Inner Peace Education ให้กับเด็กและเยาวชน



ที่สำคัญคือรู้จักการกล่าวคำขอโทษ ขอขมา นั่งสมาธิ และช่วยเหลือผู้อื่น รู้สึกภาคภูมิใจเมื่อพ่อแม่ชื่นชมตนเองที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้น จึงจะทำกิจกรรมฝึกนิสัยแบบนี้ต่อไปเรื่อย ๆ เพราะทำแล้วสบายตา พาให้สบายใจ หอ้งนอนเป็นระเบียบขึ้น บ้านและห้องน้ำสะอาดขึ้น พ่อแม่พี่น้องให้ความรักมากขึ้น ส่วนภาพรวมคะแนนกิจกรรมโรงเรียนในเมืองทำสม่ำเสมอมากกว่าโรงเรียนนอกเมือง

สำหรับผลการสอบวัดค่านิยม ทักษะและความรู้ (VASK) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ระยะเวลาหลังทดลอง (Post-test) พบว่า กลุ่มทดลองทั้ง 2 โรงเรียน

มีการพัฒนาด้านต่าง ๆ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แต่นักเรียนกลุ่มในเมืองในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนกลุ่มนอกเมืองทุกด้าน โดยมีเส้นทางการพัฒนาดังนี้

4. แนวทางการสร้าง Inner Peace Education ให้กับเด็กและเยาวชนในการเสริมสร้าง Soft Power สนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน ใช้ System Theory เป็นกรอบแนวคิด

4.1 ปัจจัย (Input) หรือการแสวงหาทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนภายนอกโดยใช้ PESTEL พบว่า 1) ด้านการเมือง (Political) กระทรวง

ศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทยและกรมการศาสนา มีการกำหนดเป็นนโยบายหรือมาตรการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนด้านคุณธรรม จริยธรรมไว้แล้ว 2) ด้านเศรษฐกิจ (Economic) งบประมาณภาครัฐหรืองบสนับสนุนจากภาคเอกชนมีสภาพคล่องตัวมากขึ้น 3) ด้านสังคม (Social/ Sociocultural) ความสงบสุขของคนในท้องถิ่น ไม่เกิดโรคระบาด ไม่เกิดการอพยพย้ายถิ่น 4) ด้านเทคโนโลยี (Technology) มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเชื่อมโยงในทุกพื้นที่การศึกษา มีสื่อสังคมออนไลน์สะดวกในการติดต่อประสานงาน 5) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental/ Ecological) สภาพแวดล้อมในพื้นที่เริ่มปลอดภัยต่าง ๆ และ 6) ด้านกฎหมาย (Legal) ทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาและแผนยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้และคุณธรรมไว้อย่างชัดเจน

ส่วนกลไกที่เป็นปัจจัยสนับสนุนภายใน ได้แก่ 1) กำลังคน (Man Power) คือ มีบุคลากรที่จะรับผิดชอบทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 2) มีวิธีปฏิบัติงาน (Method) คือ การเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ 3) มีงบประมาณ (Money) สนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือธุรกิจเอกชน ส่วนวัสดุอุปกรณ์ (Material) มีสื่อและเทคโนโลยีเพียงพอ 4) มีเครื่องมือ (Machine) อำนวยความสะดวกในการเข้าค่าย ได้แก่ รถรับส่งนักเรียน รถบรรทุกน้ำ รถสุขาเคลื่อนที่ เป็นต้น 5) การตลาด (Marketing) มีช่องทางการประชาสัมพันธ์รับสมัครหรือเปิดตัวโครงการ การระดมทุน การติดต่อสื่อสาร 6) มีข้อมูลข่าวสาร (Message) ที่เป็นปัจจุบันในส่วนที่เกี่ยวข้องระหว่างหน่วยงานต้นสังกัดระหว่างโรงเรียนในพื้นที่ 7) การสร้างขวัญกำลังใจ (Morale) ของผู้ปฏิบัติงาน ได้รับความร่วมมือจากพลัง “บวร” ความชื่นชมจากผู้ปกครอง ความพึงพอใจของเด็กและเยาวชน 8) มีปริมาณข้อมูลข่าวสารที่มีจำนวนเพียงพอ (More Data) ในการทำงานทำให้การตัดสินใจถูกต้อง

4.2 กระบวนการ (Process) ใช้วงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่ 1) การวางแผน (Plan) ผู้แทนจากบ้าน วัด โรงเรียน ร่วมมือกันวางแผนระดมทรัพยากร พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการพัฒนานิสัยดีให้เหมาะกับบริบทของท้องถิ่น ตลอดจนกำหนดดัชนีชี้วัดสภาพความสำเร็จ (KPI) เป็นต้น 2) การ

ดำเนินงานตามแผน (Do) คือ การจัดค่ายเด็กและเยาวชน โดยใช้รูปแบบของการบูรณาการศีล สมาธิ เพื่อให้เกิดปัญญา เข้าไปในหลักสูตรค่ายต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ให้เน้นด้านการรักษาศีล 5 และฝึกการปรับนิสัยจากแนวคิด UG5 หรือความดีสากล 5 ประการ และการฝึกนิสัยตนเองตาม Mission ที่ร่วมด้วยช่วยกันกำหนดขึ้น ไม่น้อยกว่า 21 วัน 3) การประเมินและสรุปผล (Check) ตามดัชนีชี้วัดสภาพความสำเร็จ (KPI) เพื่อพิจารณาว่า เป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ และ 4) การปรับปรุงแก้ไขและวางแผนใหม่ต่อไป (Act) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นในการดำเนินงานในครั้งต่อไป

ผลผลิตและผลลัพธ์ที่ได้มา เป็นการเสริมสร้าง Soft Power สนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ดังนี้

4.3 ผลผลิต (Outputs) คือ เด็กและเยาวชน 1) เป็นคนยึดมั่นในการรักษาศีล มีวินัยในตนเอง รักความสะอาด ความมีระเบียบ ความตรงต่อเวลา มีความสุภาพ และความอ่อนน้อมถ่อมตน 2) เป็นคนมีความสุข คือ เป็นคนมีสมาธิ จิตตั้งมั่นในการเรียนและการทำงาน รู้จักตนเอง ควบคุมอารมณ์ได้ดี และมองโลกแง่ดี 3) เป็นคนเก่ง เมื่อเด็กเป็นคนดี มีความสุข จิตใจจะร่าเริงแจ่มใส มีความสงบตั้งมั่นในสมาธิ ร่างกายจะมีสุขภาพอนามัยดี จะมีความตั้งใจฝึกฝนตนเองในการเรียนรู้วิทยาการต่าง ๆ รอบตัวทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ตลอดจนสามารถตั้งเป้าหมายตนเองในโลกอนาคตได้

4.4 ผลลัพธ์ (Outcomes) คือ เด็กและเยาวชนเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกลักษณะที่ดี หน้าที่ถ้อยแท้แจ่มใส สุขภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน พร้อมให้ความช่วยเหลือ เป็นเสน่ห์ และ DNA ของคนไทย เสริมสร้าง Soft Power สนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

4.5 ระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) สร้างผู้เรียนให้เป็น Lifelong Learner คือ เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีช่วยให้ผู้เรียนมีสังคมแห่งการเรียนรู้

4.6 การมีส่วนร่วมเรียนรู้ของพลัง “บวร” ในพื้นที่ (Community Participation) เป็นการเรียนรู้ร่วมกันและต้องหาเจ้าภาพหลักที่มีความพร้อมเข้ามาเป็นแกนหลักในการสร้างความมีส่วนร่วมของพลัง บ้าน วัด/มัสยิด โรงเรียน (บวร) ให้สามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนในโรงเรียนต่าง ๆ ของแต่ละพื้นที่

## ภาพที่ 7 แนวทางขับเคลื่อนนโยบาย IPE Model ในรูปแบบ PPP



### ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย IPE Model ควรดำเนินการขับเคลื่อนในรูปแบบ PPP: Public Private Partnership คือ 1) ภาครัฐ 2) ภาคเอกชน 3) ภาคประชาสังคม ขับเคลื่อนโครงการร่วมกัน ดังนี้

1. รัฐบาลควรประกาศนโยบาย “1 ตำบล 2 โรงเรียน 3 ประสานพลัง บวร” เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้เก่ง ดี มีความสุข ให้เป็นวาระแห่งชาติ ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในจิตอาสา โดยการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ตั้งขององค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ อย่างน้อยตำบลละ 2 โรงเรียน เพื่อประสานความร่วมมือร่วมของพลัง บ้าน วัด/(มัสยิด) โรงเรียน (บวร) และกำหนดให้เป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ควรออกมาตรการสนับสนุนการบริจาคค่าใช้จ่ายของภาคเอกชนให้นำไปลดหย่อนภาษีได้ 2 เท่า

2. ควรแต่งตั้งคณะกรรมการจาก 4 หน่วยงานหลัก คือ มหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และภาคเอกชน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาชุดใหม่ในปี 2567 และมีจิตอาสาร่วมดำเนินการในฐานะกรรมการกลาง และกลุ่มข้าราชการเกษียณอายุที่มีประสบการณ์ ในการทำงานเชิงรุกเพื่อ

ประสานนโยบายจากทุกภาคส่วนและดำเนินการติดตามประเมินผลโครงการ

3. ควรให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมสนับสนุนด้านเทคโนโลยีในการใช้แพลตฟอร์มเพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ทั้งด้านการค้นคว้าวิจัย การเปิดช่องทาง START UP ให้นักเรียนสร้างนวัตกรรมจากการอ่าน การค้นคว้าทดลองที่เหมาะสมกับความถนัด ความสนใจ นักเรียนสามารถใช้ช่องทางนี้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ประกอบการมืออาชีพที่อาสาสมัครเข้ามาช่วยตอบคำถามได้ โดยพัฒนาจากจุดเริ่มต้นเล็ก ๆ จนก่อให้เกิดรายได้ระหว่างเรียน หรือศึกษาค้นคว้าเรื่องที่สนใจเพื่อเลือกสาขาวิชาการศึกษาต่อในอนาคต

4. ควรจัดให้มีการลงนาม MOU ร่วมกัน โดยการยกร่างโครงการให้กับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในลักษณะ E-BOOK เพื่อเป็นการ Klick off ระหว่าง Public Private Partnership โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในสื่อสารมวลชนทุกช่องทาง เพื่อให้เกิดการตื่นตัวและท้องถิ่นเร่งรัดการนำนโยบายลงสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว และควรจัดให้มีการแข่งขัน มอบรางวัลสำหรับ อบต./ วัด/ โรงเรียน ที่สามารถพัฒนาจนเป็น Best Practice สำหรับการศึกษาดูงานได้ จัดสรรงบประมาณจากส่วนกลาง เป็นค่าตอบแทนใช้สอยวัสดุให้โรงเรียนเจ้าภาพ

## ภาพที่ 8 ขั้นตอนการขับเคลื่อนนโยบาย

**ระยะที่ 1 ระดับชาติ:** ประกาศนโยบายรัฐบาล (ทำ MOU ร่วมกันอย่างเป็นทางการ) คณะกรรมการอบรมประชาชนกลางของมหาเถรสมาคม (เจ้าภาพหลัก) กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (บริจาคลดหย่อนภาษี 3 เท่า) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ ระดับชาติ จัดประชุมร่วมกัน วางแผน ยกร่างหลักสูตรฝึกอบรมตลอดแนว เตรียมการระดมทรัพยากร ประชาสัมพันธ์เชิงรุก

**ระยะที่ 2 ระดับจังหวัด:** ขยายผลระดับอำเภอ 920 ร.ร. (ทำ MOU ร่วมกันอย่างเป็นทางการ) เจ้าคณะจังหวัด/ ผู้อำนวยการศูนย์อบรมประชาชน นายกเทศมนตรี / นายกองดีการบริหารส่วนจังหวัด ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ประธานหอการค้าจังหวัด ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัด (ลดหย่อนภาษี 3 เท่า) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระดับจังหวัด จัดประชุมร่วมกัน ทดลองนำร่อง จัดค่ายนักเรียน/ทำ Mission อำเภอละ 1 โรงเรียน (มัธยมศึกษา) เพื่อคัดเลือกกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่เลื่องลือจัดค่ายและฝึกนิสัยผ่าน Line Group ในระยะที่ 3

**ระยะที่ 3 ระดับตำบล:** ขยายผลระดับประเทศ 14,000 ร.ร.(ทำ MOU ร่วมกันอย่างเป็นทางการ) เจ้าคณะอำเภอ/เจ้าคณะตำบล/ผู้อำนวยการศูนย์อบรมประชาชน นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เจ้าของสถานประกอบการในพื้นที่ (บริจาคลดหย่อนภาษี 3 เท่า) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระดับตำบล จัดประชุมร่วมกัน จัดค่ายนักเรียน/ทำ Mission จำนวน 2 โรงเรียน (มัธยมศึกษา/ประถมศึกษาขยายโอกาส หรือประถมศึกษา) โดยมีกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาดีเด่น เป็นพี่เลี้ยงจัดค่ายและทำ Mission พี่เลี้ยงใน Line Group ระดับตำบล

## เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). แนวทางการสร้างความเข้มแข็งของ “บวร” เพื่อความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กระทรวงวัฒนธรรม,
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). “ทฤษฎีการเรียนรู้ Constructivism” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.moe.go.th/ทฤษฎีการเรียนรู้-constructivism/>.
- กันยรัตน์ แยมศรีแก้ว และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2561). “การบริหารจัดการความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียน”. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 9 (1) มกราคม-เมษายน, หน้า 207-214.
- ปภาณี ฐิติวัฒนา. (2545). การขัดเกลาทางสังคม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, หน้า 88-90,
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2538). การศึกษาเพื่อสันติภาพ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, หน้า 6.
- รพีพร ธงทอง. (2564). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ของเด็กและเยาวชน”. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 (มกราคม- มิถุนายน) หน้า 31-38.
- อัจฉราพร ฉากครบุรี . (2565). “การจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน”. วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม), หน้า 151 - 171.
- Dimple J. Martin. (2019). “Designing a Course with Accountability and Dale’s Cone of Experience”. (Online). Available: <https://www.facultyfocus.com/articles/course-design-ideas/designing-a-course-with-accountability-and-dales-cone-of-experience/>.
- Savcurv. (2024). “ทฤษฎี 21 วัน คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ? พร้อมตัวอย่างหลายแง่มุม” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.savcurv.com/articles/21-day-habit-theory/#header-3>.

# ห้องพักให้เช่ากว่า 40,000 ห้อง

ครอบคลุม 10 จังหวัด

สมุทรปราการ | สมุทรสาคร | ชลบุรี | ภูเก็ต | ฉะเชิงเทรา  
ปราจีนบุรี | ลำพูน | เพชรบุรี | ระยอง | นครราชสีมา



## เจริญสินธานี

ห้องพักให้เช่า

บริษัท เจริญสิน แอสเสท จำกัด 133/21-37 ม.7 ถนนสุขุมวิท ตำบลบางคูใหม่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ 10280  
Charoensin Asset Co., Ltd. 133/21-37 Moo 7 Sukhumvit Road, Bangpoomai, Muang, Samutprakarn 10280

☎ 02-709-1100

📧 @csthani

📍 ห้องพักเจริญสินธานี

🌐 www.charoensinasset.co.th





มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ  
NORTH BANGKOK UNIVERSITY

ค้นหาตัวตน เลือกคณะที่ชอบ สาขาที่ใช้

# ปริญญาตรี ภาคปกติ - สมทบ

(เรียนเฉพาะวันอาทิตย์)

สมัครตรง ไม่ต้องใช้คะแนน

สามารถกู้ กยศ. ได้ ผ่อนชำระค่าเทอมได้  
มีทุนการศึกษา จบ ม.6 ปวช. ปวส. หรือเทียบเท่า



สมัครออนไลน์



North Bangkok University

@northbkk

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

โทร.02-972-7200 หรือ 02-533-1000

[www.northbkk.ac.th](http://www.northbkk.ac.th)

\*เงื่อนไขเป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

#BUILDING DIGITAL GREEN SKILLS



## สร้างทักษะ สำหรับอนาคต

หลักสูตรที่เปิดสอน (PROGRAM)

» ระดับปวช. ( เปิดสอน 9 สาขา ) รอบปกติ , รอบวันอาทิตย์  
สาขาเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล (English Program) / สาขาการบัญชี / สาขาการตลาด / สาขาการท่องเที่ยว / สาขาการโรงแรม  
สาขาอิเล็กทรอนิกส์กราฟิก / สาขาเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล / สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ / **NEW** สาขาอุตสาหกรรมบันเทิง

» ระดับปวส. ( เปิดสอน 11 สาขา ) รอบปกติ , รอบทวิภาคี , รอบวันอาทิตย์  
สาขาการบัญชี / สาขาการตลาด / สาขาโลจิสติกส์ / สาขาการท่องเที่ยว / สาขาการโรงแรม  
สาขาอาหารและโภชนาการ / สาขาอิเล็กทรอนิกส์กราฟิก / สาขาเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล / สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ  
**NEW** การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน **NEW** สาขาอุตสาหกรรมบันเทิง



คุณการศึกษา!!

ทุนเรียนดี / ทุนกิจกรรม / ทุนชุมชน / ทุนฟุตบอล  
ทุน SMART TEEN / และ ทุนอื่นๆ

“ มีความร่วมมือกับบริษัทชั้นนำของ  
ประเทศไทย กว่า 500 แห่ง ”

ช่องทางติดตาม

SBAC SAPHANMAI

[WWW.SBAC.AC.TH](http://WWW.SBAC.AC.TH)



สมัครเลย





MEMBER OF  
**Dow Jones  
 Sustainability Indices**  
 In Collaboration with RobecoSAM

# สร้างเสริมสมดุล..ส่งต่อทุกคุณค่า สู่ครัวของโลกที่ยั่งยืน



ส่งเสริมความยั่งยืน  
 ในห่วงโซ่อุปทาน



บริหารจัดการสิ่งแวดล้อม  
 ตามมาตรฐานสากล



ร่วมบรรเทาการเปลี่ยนแปลง  
 สภาพภูมิอากาศ



จัดหาวัตถุดิบหลัก  
 ทางการเกษตร  
 อย่างรับผิดชอบ  
 และยั่งยืน



ส่งเสริมอาชีพ/รายได้  
 แก่เกษตรกรรายย่อย



อนุรักษ์ฟื้นฟู  
 ป่าชายเลน



ร่วมพัฒนา  
 คุณภาพชีวิต  
 ของชุมชน



อนุรักษ์  
 ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ  
 และพื้นที่สีเขียว

วิจัยและพัฒนา  
 นวัตกรรม  
 ทางผลิตภัณฑ์  
 และกระบวนการ



บริหารจัดการ  
 ตามมาตรฐานสากล



พัฒนาผลิตภัณฑ์คุณภาพ  
 หลากหลาย ห่วงใยสุขภาพ



ส่งเสริม  
 การเข้าถึงอาหาร  
 แก่เด็กและเยาวชน



www.cpfworldwide.com

**"อาหารมั่นคง สังคมพึ่งตน และดินน้ำป่าคงอยู่"** 3 เสาหลักแห่งความยั่งยืนของซีพีเอฟ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนผ่านสู่การบริหารความยั่งยืนและความเชื่อมโยง ครอบคลุมในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ซีพีเอฟมุ่งเน้นนำเสนอสถิติที่ดีที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค โดยใช้ศักยภาพคนและนวัตกรรมในการเปลี่ยนแปลงที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของการกำกับดูแลกิจการที่ดี และการดูแลพัฒนาบุคลากร

ก้าวต่อไปบนเส้นทางความยั่งยืน ด้วยวิสัยทัศน์ **"ครัวของโลก"** ซีพีเอฟยังคงมุ่งมั่นสานต่อภารกิจ สร้างเสริมสมดุลส่งต่อทุกคุณค่า เพื่อให้ทุกคำมีความหมาย เพื่อทุกชีวิตที่ยั่งยืน



## DINO-PLUS

แบรนด์พาเลทพลาสติก  
ที่มีชื่อเสียงด้านคุณภาพ  
และมีรูปแบบให้เลือก  
มากที่สุด

ภายใต้การบริหารจากทีมงานมืออาชีพของบริษัท บริษัท  
วินเนอร์ อินเตอร์ พลาส จำกัด  
จึงเป็นโรงงานผู้ผลิตชั้นนำด้านการฉีดพลาสติกแบบขึ้นรูป  
(Mould Injection Process) สินค้าของ DINO-PLUS ได้รับความ  
นิยมจากลูกค้าในประเทศและต่างประเทศอย่างกว้างขวาง รวมถึง  
การได้รับมาตรฐาน ISO 9001:2015 เพื่อให้มั่นใจในคุณภาพและ  
การบริการที่มีประสิทธิภาพ

เราภูมิใจเสนอผลิตภัณฑ์พลาสติกที่มีคุณภาพสูงมากมาย เช่น พาเลท ลัง ถังขยะเพื่อการแยก  
ขยะให้เหมาะสม ถังแช่ ถังน้ำ แข็ง ตะกร้าผลไม้ กาละมัง เก้าอี้ และสินค้าพลาสติกอื่นๆ

แบรนด์ DINO-PLUS ไม่ได้เป็นเพียงโลโก้และชื่อที่สะดุดตา แต่ยัง  
สื่อถึงคุณค่าหลักที่เรายึดถือในทุกผลิตภัณฑ์:

1. ความแข็งแรงและความทนทาน: โดโนเสาร์เป็นสัญลักษณ์ของ  
ความแข็งแรงและความยั่งยืน เช่นเดียวกับพาเลทพลาสติกของ  
เรา ที่ออกแบบมาเพื่อรองรับน้ำหนักมากและทนทานต่อสภาพ  
แวดล้อมที่ท้าทาย
2. สินค้าที่มีคุณภาพ: เรามุ่งมั่นที่จะนำเสนอสินค้าที่มีมาตรฐานสูง  
ผ่านการทดสอบเพื่อให้มั่นใจในความทนทานและใช้งานได้  
ยาวนาน
3. การพัฒนาสินค้า: DINO-PLUS มุ่งมั่นพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ  
เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
4. ขนาดและรูปร่างที่หลากหลาย: เรานำเสนอพาเลทที่ไม่เพียงแต่  
ใช้งานได้จริง แต่ยังช่วยยกระดับภาพลักษณ์ธุรกิจของคุณ
5. เอกลักษณ์ที่โดดเด่น:แบรนด์ DINO-PLUS สร้างความแตก  
ต่างให้กับธุรกิจของคุณ ด้วยคุณภาพและความมุ่งมั่นที่ไม่เหมือน  
ใคร

ติดต่อเราเพื่อข้อมูลเพิ่มเติม!

โทร +66 34-964-644

อีเมล sales@dino-plus.com

ลูกค้าบุคคลทั่วไปสามารถซื้อสินค้า  
พลาสติกคุณภาพของเราได้ที่  
ร้าน WINNER RETAIL  
(วินเนอร์ร้านพลาสติกสะดวกซื้อ)  
ซึ่งมีมากกว่า 50 สาขาทั่วประเทศ  
สะดวกและง่ายต่อการเข้าถึง  
ไม่ว่าคุณจะอยู่ที่ไหน  
คุณก็สามารถเลือกซื้อผลิตภัณฑ์  
ของเราได้ทุกสาขาใกล้บ้านคุณ



บทความวิชาการ

**บทบาทของประเทศไทยต่อการแข่งขันทาง  
ยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐ  
ประชาชนจีนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก**

**Thailand's role in the strategic competition of  
the United States and the People's  
Republic of China in the Indo-Pacific region**

**กฤษฎา บุญวัฒน์**

Kritsada Boonwat

**สำนักการศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ**

Office Of Military Education,  
National Defence Studies Institute

Email: [por2940@gmail.com](mailto:por2940@gmail.com)

วันที่รับบทความ : 21 พฤษภาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ : 9 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ : 9 มิถุนายน 2568

## บทคัดย่อ

ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก เป็นพื้นที่ซึ่งชิงความเป็นผู้นำระหว่างประเทศมหาอำนาจ ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างรัฐ การจัดตั้งกลุ่มพันธมิตร ตลอดจนกำหนดกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค ประเทศไทยอยู่ในตำแหน่งยุทธศาสตร์ใจกลางภูมิภาค จำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีทั้งโอกาสและความท้าทายที่จะกำหนดบทบาทและท่าทีที่ควรจะเป็นที่เหมาะสม

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยนั้นมีภูมิศาสตร์ที่ตั้งที่มีความเกื้อกูลต่อการเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยง โดยมีความใกล้ชิดสนิทสนมเหมือนญาติมิตรกับสาธารณรัฐประชาชนจีน และมีความใกล้ชิดในฐานะมิตรประเทศเก่าแก่กับสหรัฐอเมริกา ดังนั้น ประเทศไทยต้องกำหนดบทบาท ท่าที และนโยบายอย่างรอบคอบในการสร้างความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน อย่างสมดุลรอบด้าน โดยคงความเป็นมิตรทั้งสองฝ่าย กระจายความพึงพา และรักษาความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่ายอย่างสมดุล เพื่อประสานประโยชน์ภายในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งจะนำไปสู่การได้รับการยอมรับจากมิตรประเทศ และเสริมสร้างเครือข่ายพันธมิตรในภูมิภาค เพื่อปรับดุลอำนาจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ควรขยายความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ เช่น สาธารณรัฐอินเดีย และสหพันธรัฐรัสเซีย เพื่อถ่วงดุลและลดแรงเสียดทานระหว่างสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศไทยควรใช้จุดแข็งจากการเป็นแกนกลางในภูมิภาคมาเพิ่มศักยภาพของประเทศโดยการเชื่อมโยงระบบโครงสร้างพื้นฐานกับอาเซียน ผ่านการใช้กลไกของโครงการระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWECEC) และโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic Corridor : SEC) เพื่อเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง ประเทศไทยสามารถเป็นจุดศูนย์กลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ท้ายที่สุด ประเทศไทยควรให้อำนาจละมุน (Soft Power) ที่มีความโดดเด่น เช่น วัฒนธรรมไทย อาหารไทย มวยไทย และนาฏศิลป์ มาเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนอำนาจทางการเมือง การทหาร และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

**คำสำคัญ:** ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก, ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก, ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21, การจัดระเบียบระหว่างประเทศ, ภูมิรัฐศาสตร์

# Abstract

The Indo-Pacific region has become a strategic arena for great power rivalry, resulting in complex inter-state relations, alliance formation, and the establishment of regional cooperation frameworks. Positioned at the strategic heart of this region, Thailand must adapt its strategy to align with the evolving geopolitical landscape. Consequently, Thailand faces opportunities and challenges in defining its appropriate role and posture.

This study finds that Thailand's geographical location offers advantageous connectivity potential. The country maintains deep-rooted and familial ties with the People's Republic of China while preserving a long-standing friendship with the United States. Therefore, Thailand must carefully craft its role, stance, and policies to foster balanced cooperation with significant powers. Maintaining friendly relations with both sides, diversifying dependencies, and preserving strategic equilibrium are essential to harmonize regional interests within ASEAN. Such an approach will enhance Thailand's credibility among its partners and strengthen regional alliances, thereby contributing to the balance of power in Southeast Asia.

Furthermore, Thailand should expand relations with other major powers, such as Russia and India, to counterbalance and mitigate tensions between the United States and China. Thailand ought to leverage its central position in the region to enhance national capabilities through infrastructure connectivity within ASEAN. This can be achieved by utilizing mechanisms such as the East-West Economic Corridor (EWEC) and the Southern Economic Corridor (SEC), transforming Thailand into a regional hub for transportation and infrastructure in Southeast Asia. Finally, Thailand should promote its distinctive soft power, such as Thai culture, cuisine, Muay Thai, and traditional performing arts, to support its political and military influence, while strengthening international relations tangibly and constructively.

**Keywords:** Indo-Pacific Region, Indo-Pacific Strategy, Belt and Road Initiative, International Order, Geopolitics

## บทนำ

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะภายหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อสังคมโลกอย่างหนักหน่วงในทุกด้าน ต่อเนื่องด้วยความขัดแย้งระหว่างสหพันธรัฐรัสเซียกับประเทศยูเครนที่นำไปสู่การใช้กำลังและความตึงเครียดระหว่างประเทศอิสราเอลกับกลุ่มฮามาสในฉนวนกาซา ทำให้บทบาทของสหรัฐอเมริกาในฐานะมหาอำนาจเดี่ยวถูกท้าทาย และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระเบียบโลกใหม่ได้ในลักษณะพลวัตตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก กลายเป็นสมรภูมิต่างกันภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสาธารณรัฐประชาชนจีน สามารถยกระดับในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจควบคู่กับการขยายบทบาททางการเมืองและการทหาร ส่งผลให้สหรัฐอเมริกาองสาธารณรัฐประชาชนจีนในฐานะคู่แข่งที่มีศักยภาพสูงและเป็นภัยคุกคามต่อสถานะของตนในฐานะมหาอำนาจเดี่ยว การแข่งขันระหว่างสองประเทศจึงทวีความเข้มข้น โดยเฉพาะในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific) ซึ่งมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ล้อมรอบสาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งแต่มหาสมุทรอินเดียจรดมหาสมุทรแปซิฟิก สหรัฐอเมริกา ภายใต้ประธานาธิบดีโจ ไบเดน ได้ประกาศยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Strategy) เพื่อรับมือและหยุดยั้งการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่กำลังดำเนินยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ในศตวรรษที่ 21 (Belt and Road Initiative : BRI) ของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ซึ่งมีเป้าหมายการจัดระเบียบโลกใหม่ (New World Order) ตามแนวทางของจีน ประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ใจกลางภูมิรัฐศาสตร์ของภูมิภาคนี้ ไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบจากการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงทางทหาร ส่งผลให้พลวัตของระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และอาจก่อให้เกิดความตึงเครียดหรือความขัดแย้งที่รุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการรักษาสมดุลระหว่างมหาอำนาจ การดำรงความเป็นกลางอย่างสร้างสรรค์ และการส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาค ภายใต้บริบทดังกล่าวประเทศไทยจึงมีโอกาสและความท้าทาย จำเป็นต้องวิเคราะห์แนวโน้ม

ระหว่างประเทศอย่างรอบด้าน กำหนดยุทธศาสตร์ และวางบทบาทที่เหมาะสมเพื่อป้องกันและส่งเสริมผลประโยชน์ทั้งในด้านภูมิรัฐศาสตร์ การต่างประเทศและความมั่นคงของชาติ

## ภูมิรัฐศาสตร์อินโด-แปซิฟิก พื้นที่แห่งการแย่งชิงอิทธิพล

จากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งการเชื่อมโยงระหว่างมหาสมุทร อินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก มีประเทศต่าง ๆ ตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นจุดเชื่อมต่อเส้นทางการค้าทางบก ทางทะเล และทางอากาศที่สำคัญ ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศ ทำให้เกิดการรวมมือทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการทหารเกิดความเชื่อมโยงที่สำคัญ ส่งผลให้เกิดการแข่งขันของประเทศมหาอำนาจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงได้เกิดการจัดระเบียบระหว่างประเทศ (International Order) ที่มีภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) เป็นตัวกำหนด ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนด ยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

ในห้วงที่ผ่านมา สหรัฐอเมริกาได้เผชิญกับการท้าทายจากสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมทั้งขั้วอำนาจใหม่ ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น หากมองในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกนั้นจะพบว่ามีความร่วมมือใน 3 ระดับ ได้แก่ ความร่วมมือระดับคร่อมภูมิภาค (Cross-regional) ซึ่งเป็นการขยายอิทธิพลความร่วมมือระหว่างภูมิภาคไปยังจุดยุทธศาสตร์ เช่น Free and Open Indo-Pacific Strategy (FOIPS) และ Belt and Road Initiative (BRI) ความร่วมมือระดับภูมิภาค (Regional) คือความร่วมมือผ่านประเทศต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น ASEAN และความร่วมมือระดับอนุภูมิภาค คือความร่วมมือเฉพาะด้านของประเทศต่าง ๆ เช่น GMS, Lancang-Mekong Cooperation (LMC), Lower Mekong Initiative (LMI) เป็นต้น ซึ่งมหาอำนาจต่างๆ ได้พยายามเข้ามามีบทบาทต่อกรอบความร่วมมือต่างๆ ดังกล่าว (อูมาพันธ์ ดังคจิวงกูร และคณะ, 2563) อย่างไรก็ตาม กรอบความร่วมมือจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสถานการณ์ หากมองย้อนไปในอดีต

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) เคยมีบทบาทและอิทธิพลในการกำหนดทิศทางทางการเมืองการค้า และการเงินของโลก แต่ต่อมาก็ประสบปัญหาไม่สามารถแสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหาความร่วมมือระหว่างประเทศได้ เช่นเดียวกันกับกลุ่มประเทศอาเซียนในกรอบความร่วมมือทางการค้า เช่น ข้อตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership : TPP) ซึ่งเป็นข้อตกลงการค้าเสรีของประเทศในแถบแปซิฟิก ประกอบด้วยสมาชิก 12 ประเทศ โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำ ข้อตกลง TPP นั้นถือเป็นต้นแบบข้อตกลงทางการค้าเสรีในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ล้วนมีเนื้อหาครอบคลุมและมาตรฐานสูง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมเสรีทางการค้าในสินค้าและบริการเกือบทุกประเภท และยกระดับมาตรฐานการค้าในระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ แต่ในระหว่างที่ข้อตกลง TPP เพิ่งมีการลงนามและอยู่ในขั้นตอนการให้สัตยาบันของประเทศสมาชิก ในต้น ค.ศ. 2017 สหรัฐอเมริกา ภายใต้การนำของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ได้ถอนตัวออกจากข้อตกลง TPP โดยมองเห็นว่า ข้อตกลงดังกล่าวจะนำปัญหามาสู่สหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ประเทศสมาชิกอีก 11 ประเทศที่เหลือ เกิดความลังเลในการดำเนินการต่อไป จนกระทั่งใน ค.ศ 2018 ประเทศสมาชิก ที่นำโดยประเทศญี่ปุ่นและเวียดนามได้ลงนามในข้อตกลงใหม่ที่แก้ไขชื่อเป็น CPTPP (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership) และปัจจุบันมีประเทศอื่น ๆ เช่น อังกฤษ เกาหลีใต้ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ จีน และประเทศไทย ได้แสดงความสนใจที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิก ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความร่วมมือระหว่างประเทศสามารถแปรเปลี่ยนไปได้ตลอดเวลาตามสถานการณ์การเมืองของโลก อย่างไรก็ตาม ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก มีการสร้างกรอบความร่วมมือเพื่อการแข่งขันและสร้างพันธมิตรเครือข่าย ยังคงมีความสำคัญในการแข่งขันกับอีกฝ่ายอย่างเสรีภาพ

ผลการศึกษาขององค์การการค้าโลก เรื่อง The Impact of Geopolitical Conflicts on Trade, Growth and Innovation เผยแพร่เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 ระบุว่า หากเกิดความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ที่รุนแรงและมีการแยกเศรษฐกิจโลก แยกออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสหรัฐอเมริกาหรือกลุ่มตะวันตก (ยุโรป แคนาดา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้)

และกลุ่มของสาธารณรัฐประชาชนหรือกลุ่มตะวันออก (อินเดีย รัสเซีย แอฟริกาเหนือ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) จะทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจทั่วโลก เนื่องจากต้นทุนการค้าและอัตราภาษีโดยเฉลี่ยจะขยายตัวสูงขึ้น โดยอาจเกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจประมาณ 4-10.5% ขณะที่ความร่วมมือทางการค้าภายในกลุ่มจะมีความสำคัญมากขึ้นท่ามกลางความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ที่แบ่งเป็นสองฝ่ายชัดเจน คาดว่าไม่อาจจะเกิดการแยกเศรษฐกิจโลกออกเป็นสองกลุ่มอย่างชัดเจน เนื่องจากเศรษฐกิจทั้งสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน ยังคงต้องพึ่งพาและเชื่อมโยงกันอยู่สูงมาก

## ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐอเมริกา

จากถ้อยแถลงของประธานาธิบดีโจ ไบเดน ในการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก เมื่อ 27 ตุลาคม 2564 ความว่า “เรามองเห็นอินโด-แปซิฟิกที่เปิดกว้าง เชื่อมโยง มั่งคั่ง พร้อมรับมือ และมั่นคง และเราพร้อมที่จะทำงานร่วมกับพวกท่านแต่ละคนให้บรรลุเป้าหมายนั้น” จากถ้อยแถลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการมีบทบาทนำในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างและเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับประเทศพันธมิตร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือกับความท้าทายในภูมิภาคแห่งนี้หลากหลาย ตั้งแต่การแข่งขันกันทางยุทธศาสตร์ ไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงภูมิสภาพอากาศ การแพร่ระบาดของโรคระบาดใหญ่โดยสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ในฐานะภูมิภาคที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีพลวัตสูงที่สุดแห่งหนึ่งของโลก จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Strategy) ขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินนโยบายและเสริมสร้างความร่วมมือในภูมิภาค ดังกล่าว โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ยกระดับภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ที่เสรีและเปิดกว้าง ผลประโยชน์สำคัญของสหรัฐอเมริกา และบรรดาพันธมิตรใกล้ชิดที่สุด จะบังเกิดขึ้นได้ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกที่เปิดกว้าง มีรัฐบาลที่สามารถตัดสินใจอย่างอิสระ มีการบริหารจัดการพื้นที่ที่ใช้ร่วมกันตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ สหรัฐอเมริกาจะส่งเสริมภูมิภาคที่เสรีและเปิดกว้าง ผ่านการ

ลงทุนในสถาบันประชาธิปไตย สื่อเสรี และภาคประชาสังคม ตลอดจนพัฒนาความโปร่งใสทางการเงิน เพื่อเปิดโปงการทุจริตและขับเคลื่อนการปฏิรูป การบริหารน่านน้ำและน่านฟ้าของภูมิภาคให้เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงการพัฒนาแนวทางร่วมกันในการใช้เทคโนโลยีสำคัญและเทคโนโลยีเกิดใหม่ ตลอดจนอินเทอร์เน็ตและไซเบอร์สเปซ

2. พัฒนาสัมพันธ์ภาพทั้งภายในและภายนอกภูมิภาค ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกที่เสรีและเปิดกว้างจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรร่วมกันขีดความสามารถยุคใหม่ โดยกระชับพันธมิตรในสนธิสัญญากับ 5 ประเทศในภูมิภาค ได้แก่ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลีฟิลิปปินส์ และไทย เสริมความสัมพันธ์กับหุ้นส่วนชั้นนำในภูมิภาค เช่น อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย มองโกเลีย นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ ไต้หวัน เวียดนาม และหมู่เกาะแปซิฟิก รวมถึงการเสริมสร้างพลังและความเป็นเอกภาพของอาเซียน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มภาคี 4 ประเทศ (Quad) สนับสนุนการเติบโตและบทบาทระดับภูมิภาคของอินเดีย เสริมสร้างความพร้อมของหมู่เกาะแปซิฟิก เชื่อมโยงภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกกับยุโรป-แอฟริกาและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และหมู่เกาะแปซิฟิก

3. ขับเคลื่อนความมั่งคั่งของภูมิภาค ความมั่งคั่งของชาวอเมริกันมีความเชื่อมโยงกับภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งมีประชากรราว 1,500 ล้านคน ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก จะกลายเป็นกลุ่มชนชั้นกลางพร้อมกับผู้คนทั่วโลกในทศวรรษนี้ โดยสหรัฐอเมริกาจึงส่งเสริมนวัตกรรมเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจขับเคลื่อนความมั่งคั่งของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเสนอกรอบเศรษฐกิจภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งจะดำเนินการให้มีการพัฒนาแนวทางการค้าใหม่ ๆ ที่ได้มาตรฐานสูง ทั้งด้านแรงงานและสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการเศรษฐกิจดิจิทัล และกระแสนวัตกรรมตามหลักการแบบเปิดกว้าง ผ่านกรอบเศรษฐกิจดิจิทัลใหม่ เสริมสร้างห่วงโซ่อุปทานที่ยืดหยุ่นและมั่นคง ซึ่งมีความหลากหลาย และคาดเดาได้ ร่วมลงทุนในการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และด้านพลังงานสะอาด การเสริมการค้าและการลงทุนที่เสรี เป็นธรรมผ่านกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในภูมิภาคเอเชีย-

แปซิฟิก (เอเปค) และการปิดช่องทาง ด้านโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาคผ่านโครงการ Build Back Better World ร่วมกับพันธมิตรกลุ่มประเทศ G7

4. ขับเคลื่อน ความมั่นคง ของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก สหรัฐอเมริกาจะเสริมสร้างความมั่นคงของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก จะใช้อำนาจทุกรูปแบบเพื่อยับยั้งการรุกรานและการบีบบังคับ โดยเน้นการป้องปรามแบบบูรณาการ การปฏิบัติการร่วมกับพันธมิตร การรักษาสันติภาพบริเวณช่องแคบไต้หวัน การพัฒนานวัตกรรมรับมือภัยคุกคามในอวกาศ ไซเบอร์สเปซ และเทคโนโลยีเกิดใหม่ รวมถึงความร่วมมือด้านความมั่นคงกับญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการป้องปราม และประสานงานที่ครอบคลุมมากขึ้นกับพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาในสาธารณรัฐเกาหลีและญี่ปุ่น สนับสนุนการปลดอาวุธนิวเคลียร์ในคาบสมุทรเกาหลี การสานต่อพันธมิตรด้านความมั่นคงระหว่างออสเตรเลียกับสหราชอาณาจักรดำเนินความร่วมมือไตรภาคี AUKUS และความร่วมมือเพื่อต่อต้านภัยคุกคามข้ามชาติอื่นๆ และการทำงานร่วมกับรัฐสภาสหรัฐอเมริกา พร้อมผลักดันโครงการ Pacific Deterrence Initiative และ Maritime Security Initiative

5. สร้างความพร้อมรับมือ ระดับภูมิภาคต่อภัยคุกคามข้ามชาติ ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก เผชิญกับความท้าทายความท้าทายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่ธารน้ำแข็งในเอเชียใต้ละลาย และหมู่เกาะแปซิฟิกต่อสู้กับปัญหาระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น การระบาดใหญ่ของโรคโควิด-19 ยังคงส่งผลกระทบต่อประชาชนและเศรษฐกิจทั่วทั้งภูมิภาค รัฐบาลหลายประเทศต้องต่อสู้กับภัยธรรมชาติ การขาดแคลนทรัพยากร ความขัดแย้งภายในและความท้าทายด้านการเมืองการปกครอง หากไม่มีความรอบคอบ ภัยร้ายเหล่านี้ อาจทำลายเสถียรภาพของภูมิภาคได้ สหรัฐอเมริกาจะเสริมสร้างความพร้อมรับมือในระดับภูมิภาคต่อภัยคุกคามข้ามชาติในศตวรรษที่ 21 และจะร่วมมือกับพันธมิตรเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายสำหรับปี 2573 และ 2593 ในการควบคุมอุณหภูมิโลกไม่ให้เพิ่มขึ้น 1.5 องศาเซลเซียส ลดความเปราะบางทางสิ่งแวดล้อม และยุติการระบาดใหญ่ของโรคโควิด-19 พร้อมเสริมสร้างความมั่นคงด้านสุขภาพโลก

## ยุทธศาสตร์ เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 (Belt and Road Initiative)

ยุทธศาสตร์หรือโครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” (One Belt, One Road) ซึ่งในปัจจุบันรู้จักกันในชื่อ Belt and Road Initiative (BRI) นับเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน ภายใต้การผลักดันของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ซึ่งได้ประกาศนโยบายดังกล่าวเมื่อ พ.ศ. 2556 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเส้นทางการค้า โดยเพิ่มการเชื่อมโยงระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับทวีปยุโรปผ่านเอเชียกลาง และภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งนับเป็นเส้นทางทางเศรษฐกิจ การค้า และวัฒนธรรมที่สำคัญ เส้นทางสายไหมดังกล่าวเคยเป็นที่รู้จักในประวัติศาสตร์ในชื่อ “เส้นทางสายไหม” (Silk Road) และได้ถูกปรับปรุงใหม่ภายใต้ชื่อ “เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21” (21<sup>st</sup> Century Silk Road) โดยแบ่งออกเป็น 2 เส้นทางหลัก ได้แก่ เส้นทางสายไหมทางบก (Silk Road Economic Belt) ซึ่งเป็นเครือข่ายทางถนนและทางรถไฟจากจีนมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตก และเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือจากจีนมุ่งหน้าลงใต้ และเลี้ยวเข้าสู่ทิศตะวันตกเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการค้าในสามทวีป ได้แก่ เอเชีย แอฟริกา และยุโรป พื้นที่ที่เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 พาดผ่าน จะได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นท่าเรือ ถนน ทางรถไฟ ท่อส่งก๊าซ และท่อน้ำ โดยโครงการนี้ยังมีชื่อเรียกอื่นที่ใช้สื่อความหมายเดียวกัน เช่น “โครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” (One Belt, One Road) หรือ “โครงการแถบและเส้นทาง” (Belt and Road Initiative) โดยแบ่งเป็นสองเส้นทางหลักคือ “แถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหม” (Silk Road Economic Belt: SREB) และ “เส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ 21” (21<sup>st</sup> Century Maritime Silk Road)

โครงการเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 ถือเป็นโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งที่ยิ่งใหญ่ของจีน โดยมีวัตถุประสงค์ในการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศและส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายทั้งในด้านภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) และภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-economics) เนื่องจากเศรษฐกิจจีนในปัจจุบันเผชิญกับภาวะชะลอตัว ขณะที่กำลังการผลิตในประเทศมีมากเกินความต้องการ จีนจึงต้องการหา

“เครื่องยนต์ใหม่” เพื่อขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โครงการ BRI ยังมีบทบาทในการส่งเสริมความมั่นคงด้านพลังงานของจีน โดยครอบคลุมถึงโครงการท่อส่งก๊าซในเอเชียกลาง และโครงการทำเรื่อน้ำลึกในเอเชียใต้ อีกทั้งยังมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศตามแนวเส้นทาง ซึ่งอาจช่วยลดความขัดแย้ง และสร้างเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียกลางที่มีความเปราะบางทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวครอบคลุมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง ได้แก่ ระบบรถไฟฟ้่า ท่าอากาศยาน และเส้นทางเดินเรือระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคเอเชียกับภูมิภาคอื่นของโลก รวมถึงส่งเสริมการค้า การแลกเปลี่ยน วัฒนธรรม และความร่วมมือทางสังคมระหว่างประเทศ กิจกรรมภายใต้โครงการ BRI จะดำเนินการผ่านเส้นทางเศรษฐกิจ 6 เส้นทางหลัก ซึ่งพาดผ่านประเทศกำลังพัฒนา กว่า 65 ประเทศ และครอบคลุมประชากรมากกว่า 4.4 พันล้านคน หรือประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรโลก มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) รวมกันคิดเป็นร้อยละ 30 ของเศรษฐกิจโลก และการบริโภคภาคครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 24 ของทั้งโลก จึงนับว่าเป็นโครงการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์โลกสำหรับเส้นทางสายไหมดังกล่าว เมื่อพิจารณาเป็นสัดส่วนของทั้งโลก จะมีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 38.5 ของทั้งโลก มีจำนวนประชากรร้อยละ 62.3 ของทั้งโลก มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) คิดเป็นร้อยละ 30 ของทั้งโลก และมีการบริโภคภาคครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 24 ของทั้งโลก และเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 ยังมีเส้นทางที่เป็นระเบียบเศรษฐกิจแฝงอยู่อีก 6 เส้นทาง ซึ่งแยกออกมาจากเส้นทางสายไหมทางบก ประกอบด้วย

1. สะพานเศรษฐกิจยูเรเชียใหม่ (New Eurasian Land Bridge: NELB) เริ่มต้นจากท่าเรือเทียนหยุนก่าง (Lianyungang) ในมณฑลเจียงซู ไปสิ้นสุดที่เมืองรอตเตอร์ดัม (Rotterdam) ในยุโรปตะวันตก คาดว่าจะเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าทางถนนจากจีนสู่ยุโรป

2. ระเบียงเศรษฐกิจจีน-มองโกเลีย-รัสเซีย (China-Mongolia-Russia Economic Corridor: CMREC) เป็นเส้นทางรถไฟความเร็วสูงและถนน มี 2 สายหลัก ได้แก่ สายจากปักกิ่ง-เทียนจิน-เหอเป่ย์ ผ่านมองโกเลียไปยังรัสเซีย

และสายจากเมืองต้าเหลียน (Dalian) ไปยังเมืองซีตา (Chita) ของรัสเซีย

3. ระเบียงเศรษฐกิจจีน-เอเชียกลาง-เอเชียตะวันตก (China-Central Asia-West Asia Economic Corridor: CCWAEC) ใช้เป็นเส้นทางหลักในการขนส่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากคาบสมุทรอาหรับ ตุรกี และอิหร่าน ไปยังเขตปกครองตนเองซินเจียง (Xinjiang Uygur)

4. ระเบียงเศรษฐกิจจีน-คาบสมุทรอินโดจีน (China-Indochina Peninsula Economic Corridor: CICPEC) เชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจสามเหลี่ยมปากแม่น้ำจูเจียง (Pearl River Delta Economic Zone: PRD) กับประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง

5. ระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน (China-Pakistan Economic Corridor: CPEC) เชื่อมโยงจีนกับภูมิภาคเอเชียใต้

6. ระเบียงเศรษฐกิจบังกลาเทศ-จีน-อินเดีย-เมียนมา (Bangladesh-China-India-Myanmar Economic Corridor: BCIMEC) เริ่มต้นจากเมืองคัชการ์ (Kashgar) ในเขตปกครองตนเองซินเจียงไปยังท่าเรือกวาดาร์ (Gwadar) ของปากีสถาน

ทั้งนี้โครงการ Belt and Road Initiative (BRI) หรือเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 ถือเป็นยุทธศาสตร์หลักของจีนในการขยายอิทธิพลเชิงเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์ โดยมุ่งเป้าหมายสู่การเป็น “ประเทศมหาอำนาจระดับโลก” ภายใน พ.ศ. 2593 ผ่านการส่งเสริมการค้า การลงทุน และการสร้างอนาคตร่วมของมนุษยชาติในระดับโลก เพื่อผลักดันให้จีนก้าวขึ้นเป็นเบอร์ 1 ของโลกในอนาคต

## บทบาท และท่าที ที่เหมาะสมของประเทศไทย

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าภูมิรัฐศาสตร์ของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกเป็นเวทีแห่งการแข่งขันและการช่วงชิงอิทธิพลระหว่างมหาอำนาจ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งต่างฝ่ายต่างดำเนินยุทธศาสตร์และนโยบายที่มุ่งจัดระเบียบพันธมิตรเพื่อถ่วงดุลอำนาจและสกัดกันอีกฝ่ายหนึ่ง และพันธมิตรได้ดำเนินการทุกวิถีทาง เพื่อตอบโต้ความพยายามของจีนในการเพาะขยายและสร้างอิทธิพลขึ้นมาเป็นมหาอำนาจคู่แข่ง โดยสหรัฐอเมริกาได้เร่งเสริมสร้างขีดความสามารถทางยุทธศาสตร์ร่วมกับพันธมิตรและหุ้นส่วนในภูมิภาค พร้อม

กำหนดแนวทางความร่วมมือด้านความมั่นคงผ่านกรอบสัญญาและข้อตกลงต่าง ๆ เพื่อสร้างแนวป้องกันและจำกัดอิทธิพลของจีนในภูมิภาค ในขณะที่เดียวกัน สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ดำเนินนโยบายสร้างหลักประกันด้านความมั่นคงและผลประโยชน์ของตน โดยการขยายเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ แอฟริกา และหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกได้ รวมถึงการผลักดันโครงการยุทธศาสตร์ต่างๆ เช่น โครงการ Belt and Road Initiative (BRI) เพื่อเชื่อมโยงโครงข่ายเศรษฐกิจและคมนาคมขนส่งทั่วภูมิภาค เพื่อสกัดกั้นอำนาจและอิทธิพลของสหรัฐฯ เช่นเดียวกัน สำหรับประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ในภูมิภาคที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ ถือเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างจีนกับภูมิภาคอื่น ๆ อีกทั้งยังเป็นพันธมิตรที่เก่าแก่ที่สุดของสหรัฐอเมริกาในเอเชีย ทำให้ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับทั้งสองฝ่าย ประเทศไทยจึงต้องดำเนินบทบาทและท่าทีอย่างระมัดระวัง โดยรักษาสมดุลในการมีปฏิสัมพันธ์กับทั้งสหรัฐอเมริกาและจีนอย่างเสมอภาค ประเทศไทยควรกำหนดยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่มีความยืดหยุ่นและรอบด้าน ดำรงสถานะเป็นมิตรกับทุกฝ่าย โดยไม่เอียงข้างใดข้างหนึ่งอย่างชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงความตึงเครียดจากการแข่งขันของมหาอำนาจ ทั้งนี้ ท่าที “เป็นกลางอย่างมีระยะห่าง” (Strategic Ambiguity) จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถรักษาอธิปไตยทางการทูตได้อย่างอิสระและลดแรงกดดันจากทั้งสองฝ่าย ซึ่งการรักษาสมดุลเช่นนี้ต้องยอมรับว่าจะไม่ได้รับผลประโยชน์จากแต่ละฝ่ายเท่าที่ควร ในเชิงปฏิบัติ ประเทศไทยควรริเริ่มความร่วมมือเชิงรุกทั้งในระดับทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกาและจีน และในระดับพหุภาคีกับประเทศมหาอำนาจอื่น เช่น อินเดีย รัสเซีย สหภาพยุโรป รวมถึงพันธมิตรในอาเซียน เพื่อสร้างความสมดุลเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Balancing) บนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติ โดยเฉพาะในด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สมดุลแบบพึ่งพาอาศัยระหว่างกันอย่างเหมาะสม พิจารณาบทบาทบทบาทความสัมพันธ์ตามสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจจะมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา บนพื้นฐานที่จะนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ และความมั่นคงการทหารการเมืองเศรษฐกิจและต่างประเทศที่ครอบคลุม มีนอกจากนี้ ประเทศไทยควรดำเนิน

นโยบายทางการทูตแบบบูรณาการ โดยใช้ทั้งอำนาจแข็ง (Hard Power) และอำนาจละมุน (Soft Power) อย่างเหมาะสม ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทระหว่างประเทศในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงให้ความสำคัญกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และการสนับสนุนกลไกการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีภายใต้กรอบขององค์การสหประชาชาติอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ด้านความมั่นคง ประเทศไทยควรพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพให้มีสมรรถนะสูง มีความพร้อมรบ และสามารถป้องกันภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาผลประโยชน์ในภูมิภาค และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่พันธมิตร รวมถึงป้องกันการถูกกดดันจากมหาอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

## บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. ประเทศไทยควรแสดงบทบาทเชิงรุกในฐานะผู้นำด้านการประสานประโยชน์ในภูมิภาคอาเซียน เพื่อยกระดับสถานะในเวทีระหว่างประเทศ และได้รับการยอมรับจากประเทศคู่ความร่วมมือ
2. ควรใช้สถานะของประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ก่อตั้งและเป็นศูนย์กลางของอาเซียน ให้เป็นกลไกสำคัญในการขยายบทบาทเชิงยุทธศาสตร์เชื่อมโยงกับด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนในภูมิภาค
3. การส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้มิตรประเทศมีความเชื่อมั่นและพร้อมขยายความร่วมมือ โดยเฉพาะในมิติด้านความมั่นคงและการทหาร ซึ่งจะส่งเสริมพลวัตความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้มีเสถียรภาพยิ่งขึ้น
4. นำผลสำเร็จจากความร่วมมือทางทหารมาใช้เป็นต้นแบบในการผลักดันการปฏิบัติร่วมในระดับภูมิภาค โดยเน้นแนวทางสันติวิธี และไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติของไทย
5. ประเทศไทยควรส่งเสริมการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานระหว่างประเทศในภูมิภาค โดยเฉพาะการใช้กลไกของโครงการระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) และโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) เพื่อพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้านคมนาคม โครงสร้างพื้นฐาน และการเชื่อมโยงระหว่าง Belt and Road Initiative (BRI)

กับ ASEAN Connectivity ซึ่งจะสนับสนุนนโยบาย Thailand 4.0 ควบคู่กับการก้าวไปสู่ ASEAN 4.0 โดยมีเป้าหมายในระยะยาวในการเป็นศูนย์กลางด้านนวัตกรรม (ASEAN Innovation Hub) และศูนย์กลางด้านดิจิทัลของอาเซียน (ASEAN Digital Hub)

6. ประเทศไทยควรรักษาดุลแห่งอำนาจกับทั้งสหรัฐอเมริกาและจีน โดยยึดผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก พร้อมพัฒนาความสัมพันธ์ที่สมดุลและไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

7. ควรมีการปฏิรูประบบราชการให้มีโครงสร้างที่สามารถบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานภายในประเทศและระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสร้างเอกภาพและกลไกความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ในทุกมิติ

8. ประเทศไทยควรใช้จุดแข็งทางภูมิศาสตร์ ซึ่งตั้งอยู่ศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาเพิ่มศักยภาพด้านโลจิสติกส์ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม เพื่อเป็นศูนย์กลางระดับภูมิภาคอย่างเป็นรูปธรรม

9. ขยายผลจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เพื่อนำมาเสริมสร้างเครือข่ายพันธมิตรภายในอาเซียน และพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ เช่น อินเดีย และรัสเซีย เพื่อถ่วงดุลอิทธิพลของสหรัฐฯ และจีน และลดแรงเสียดทานระหว่างทั้งสองฝ่าย

10. นำผลสัมฤทธิ์จากความร่วมมือทางการทหาร ไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานราชการอื่น เช่น สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงคมนาคม เพื่อบูรณาการการกำหนดยุทธศาสตร์ระดับชาติที่ครอบคลุมทุกมิติ และสามารถตอบสนองต่อพลวัตความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

11. การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการทหารในทุกระดับกับทั้งสหรัฐฯ และจีน ตลอดจนในเวทีอาเซียน เพื่อเป็นกลไกในการสนับสนุนให้ทั้งสองมหาอำนาจมีความสัมพันธ์ที่ดีและลดความตึงเครียดในภูมิภาค

12. ประเทศไทยควรใช้จุดแข็งด้านอำนาจละมุน (Soft Power) อาทิ วัฒนธรรมไทย อาหารไทย มวยไทย และนาฏศิลป์ไทย เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนอำนาจทางการเมือง การทูต และความมั่นคง เพื่อยกระดับบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

## เอกสารอ้างอิง

- กรมเอเชียตะวันออก, กระทรวงการต่างประเทศ. (2561). เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21: ความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมระหว่างไทยกับจีน. กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ.
- กระทรวงกลาโหม. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติด้านการป้องกันประเทศ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ: กระทรวงกลาโหม.
- คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี.
- กองยุทธศาสตร์ความมั่นคงระหว่างประเทศ. (2564). รายงานสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์โลก. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ.
- กองยุทธศาสตร์ความมั่นคงระหว่างประเทศ, สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2564). ยุทธศาสตร์ Belt and Road Initiative ของจีนกับผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- วิฑูรย์ พงษ์ภมร. (2565). การแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐฯกับผลกระทบต่อภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก. วารสารความมั่นคงศึกษา, 9(2), 1–20.
- ณัฐวุฒิ กาญจน์ชูฉัตร. (2564). ภูมิรัฐศาสตร์ของโควิด-19: พลวัตใหม่ของมหาอำนาจในโลกหลังวิกฤต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรันดร์ ทากุดเรือ. (2566). การแข่งขันทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีนในอินโด-แปซิฟิก และการกำหนดท่าทีและนโยบายทางด้านทหารที่เหมาะสมของประเทศไทย. วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 14(1), 68–81.
- รติมา คชนันท์. (2561). เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 กับโอกาสของไทย [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.parliament.go.th/library/article-20180502150430>
- สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ. (2566). ภูมิรัฐศาสตร์อินโด-แปซิฟิกกับผลกระทบต่อไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ.
- สถานทูตสหรัฐอเมริกาและสถานกงสุลในประเทศไทย. (2565). ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐอเมริกา [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2567 จาก <https://th.usembassy.gov/th/us-indo-pacific-strategy-th/>
- สถานทูตสหรัฐอเมริกาและสถานกงสุลในประเทศไทย. (2565). เอกสารข้อเท็จจริง: ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐอเมริกา [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2567 จาก <https://th.usembassy.gov/th/fact-sheet-indo-pacific-strategy-of-the-united-states-th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ (BRI) ของจีน: โอกาสและความท้าทายสำหรับไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อุมพันธ์ ตังคจิวงกูร และคณะ. (2563). Free and Open Indo-Pacific, BRI กับความร่วมมือในอนุภูมิภาค [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/Journal/article-00407.pdf>

- Dosch, J. (2020). Thailand's foreign policy in the U.S.–China rivalry. *Contemporary Southeast Asia*, 42(2), 215–243.
- Fallon, T. (2015). The new silk road: Xi Jinping's grand strategy for Eurasia. *American Foreign Policy Interests*, 37(3), 140–147. <https://doi.org/10.1080/10803920.2015.1056682>
- Huang, Y. (2016). Understanding China's Belt & Road Initiative: Motivation, framework and assessment. *China Economic Review*, 40, 314–321. <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2016.07.007>
- Mastro, O. S. (2019). The stealth superpower: How China hid its global ambitions. *Foreign Affairs*, 98(1), 31–39.
- Rolland, N. (2017). *China's Eurasian century? Political and strategic implications of the Belt and Road Initiative*. Seattle: National Bureau of Asian Research.
- Summers, T. (2016). China's "New Silk Roads": Sub-national regions and networks of global political economy. *Third World Quarterly*, 37(9), 1628–1643. <https://doi.org/10.1080/01436597.2016.1153415>



บทความวิชาการ

# การพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ของสำนักพัฒนาระบบราชการกลาโหมด้วย เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

## Management Capacity Enhancement by using Artificial Intelligence in the Office of Defence Public Sector Development

กฤษณ์ กิจวิวัฒนกุล

Krit Kitwiwatkul

สำนักพัฒนาระบบราชการกลาโหม

Office of Defence Public Sector

Email: kittyhawk3827@yahoo.com

วันที่รับบทความ : 4 พฤษภาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ : 16 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ : 19 พฤษภาคม 2568

## บทคัดย่อ

การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ เป็นการพัฒนาองค์กรให้มีความสะดวกและรวดเร็ว รวมถึงมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น เพื่อทดแทนการทำงานโดยมนุษย์ ซึ่งจะช่วยลดเวลา ลดขั้นตอน และลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงได้ บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพ ด้านการบริหารจัดการ และเพื่อให้มีแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการของสำนักพัฒนาระบบราชการกลาโหมด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการของสำนักพัฒนาระบบราชการกลาโหมด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ประกอบด้วย 1) ระบบนิเวศดิจิทัล 2) ทักษะคนและแรงจูงใจ 3) ภาวะผู้นำและสมรรถนะ 4) ค่านิยม

**คำสำคัญ:** เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์, สำนักพัฒนาระบบราชการกลาโหม, ระบบนิเวศดิจิทัล, ศักยภาพ

## Abstract

The use of Artificial Intelligence (AI) in public administration can enable the organization to enhance efficiency and productivity, provide quick and convenient solutions, and replace tasks performed by humans. This allows the organization to save unnecessary manual processes, time and costs. Using content analysis, this academic paper aims to examine elements of management capacity enhancement in the Office of Defence Public Sector Development in order to improve the use of AI in the organization. The results showed that the elements of the management capacity enhancement by using AI in the Office of Defence Public Sector Development include: 1) Digital ecosystem 2) Attitudes and motivations 3) Leadership and competencies, and 4) Values

**Keywords:** Artificial Intelligence (AI), Office of Defence Public Sector Development, Digital Ecosystem, Capacity Enhancement



## บทนำ

ภาครัฐในหลายประเทศได้นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI : Artificial Intelligence) มาใช้ประโยชน์ในด้านการบริหารงาน และบริการภาครัฐ เนื่องจากช่วยให้การดำเนินงาน มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น ช่วยพัฒนาบริการภาครัฐใหม่ ๆ โดยหน่วยงานภาครัฐทั่วโลกได้ใช้ AI เพื่อให้บริการประชาชนในด้านต่างๆ อย่างแพร่หลาย เช่น สวัสดิการ สาธารณสุขการคมนาคมขนส่ง การศึกษา เป็นต้น โดยผลสำรวจดัชนีความพร้อมด้าน AI ของภาครัฐทั่วโลก ในปี 2567 หรือ The Government AI Readiness Index 2023 ของ Oxford Insight ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 37 จาก 193 ประเทศ ในขณะที่ปี 2566 อยู่อันดับที่ 31 จาก 181 ลดลงจากปีก่อน 6 อันดับ แสดงให้เห็นว่าไม่ได้มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามภาครัฐไทยได้ตระหนัก และเล็งเห็นถึงความสำคัญเช่นกัน ตามที่ระบุในแผนปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน อีกทั้งสภาพแวดล้อม การบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรงและผันผวน รัฐจึงต้องเร่งพัฒนาและเตรียมความพร้อมรองรับด้าน AI เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และรองรับ การพัฒนาประเทศให้ครอบคลุมทุกมิติ ตลอดจนเพื่อส่งมอบบริการสาธารณะ ที่มีคุณภาพแก่ประชาชนทุกคน

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดย สพร. เล็งเห็นว่าในการขับเคลื่อนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย จำเป็นต้องทราบสถานะและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงาน จึงได้จัดทำโครงการสำรวจระดับความพร้อมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2558 อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีโดยมุ่งหวังว่าข้อมูลที่ได้จากการสำรวจจะสามารถสะท้อนถึงปัญหา ความท้าทาย อุปสรรค รวมถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัล เป็นแหล่งข้อมูลด้านการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลที่มีความน่าเชื่อถือ และให้หน่วยงานระดับนโยบายได้นำไปประกอบการจัดทำแผนและติดตามงานด้านนโยบายอย่างเหมาะสม

สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนา และเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น จึงได้จัดตั้งสำนักพัฒนาระบบราชการกลาโหม (สพร.กท.) ขึ้น เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2557 เพื่อให้สามารถวางแนวทางการพัฒนาระบบราชการของกระทรวงกลาโหมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหน้าที่ วางแผนประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการของกระทรวงกลาโหม และสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งในกระบวนการวางแผน และกำหนดกลยุทธ์นั้น มีความเชื่อมโยงจากยุทธศาสตร์ชาติ, แผนปฏิรูปประเทศ, นโยบาย รมว.กท. แผนปฏิบัติการ กท. และมีการเก็บข้อมูลเชิงสถิติเพื่อกำหนดเป้าหมายและประเมินสถานการณ์

บทความนี้เสนอว่า การพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ควรมียุทธศาสตร์ที่ประกอบสำคัญที่เป็นปัจจัยในการพัฒนา และควรมีแนวทางพัฒนาศักยภาพของภาครัฐ (สำนักพัฒนาระบบราชการกลาโหม) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐในการนำไปปรับใช้เพื่อยกระดับศักยภาพด้านการบริหารจัดการของบุคลากรทุกระดับ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้าน AI ตามบริบทขององค์กร หรือเพิ่มความสามารถทักษะเดิมสู่การขับเคลื่อนองค์กร 4.0 ตามนโยบายของรัฐ

## ความสำคัญของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI : Artificial Intelligence) ในปัจจุบัน

AI ย่อมาจาก “Artificial Intelligence” โดยภาษาไทยใช้คำว่า “ปัญญาประดิษฐ์” หมายถึง ระบบประมวลผลของคอมพิวเตอร์ หุ่นยนต์ เครื่องจักร หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่มีการวิเคราะห์เชิงลึกคล้ายความฉลาดของมนุษย์ และสามารถก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นการกระทำได้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของ AI นี้ไม่ต่างจากการเรียนรู้ของมนุษย์ กล่าวคือเป็นกระบวนการจดจำทำความเข้าใจ ตอบสนองต่อภาษา ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาโดยอาศัยข้อมูลจำนวนมากที่มีลักษณะซ้ำ ๆ เหมือนกัน ทั้งนี้แล้วการใช้ AI ที่ถูกต้องเหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น จำเป็นต้องมีการ

วิเคราะห์และเลือกสรรให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการใช้งานคำนึงถึงข้อมูลที่ใช้เป็นฐานในการทำนายและมีการบำรุงรักษา AI โดยการติดตามและตรวจสอบกลไกการทำงานของ AI ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ รวมถึงจำเป็นต้องมีข้อมูลใหม่ ๆ ที่รวบรวมเข้าสู่ฐานข้อมูลขนาดใหญ่สำหรับการวิเคราะห์ และประมวลผลอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะพัฒนาให้ AI ฉลาดขึ้นและสามารถทำนายพฤติกรรมต่าง ๆ ที่นำไปใช้ในกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างแม่นยำ

Machine Learning หรือภาษาไทยเรียกว่า “การเรียนรู้ของเครื่อง” คือส่วนที่เปรียบเสมือนสมองของ AI ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญอย่างมากในการสร้างความฉลาดโดยกลไกการทำงานของ AI จะต้องอาศัย Machine Learning ที่ประกอบด้วย “อัลกอริทึม” (Algorithm) หรือชุดคำสั่งหรือเงื่อนไขแบบทีละขั้นตอนที่จะทำให้คอมพิวเตอร์ หุ่นยนต์ เครื่องจักร หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ทำการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่มีอยู่แล้วประมวลผลออกมาเป็นชุดข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งการเรียนรู้ของเครื่องแบ่งออกได้ 2 รูปแบบ คือ (1) การเรียนรู้ที่มีคนควบคุม โดยเครื่องจะเรียนรู้และทำนายผลได้ด้วยการช่วยเหลือของนักวิทยาศาสตร์ข้อมูลเช่นการจำแนกหรือจัดลำดับกิจกรรมในหน่วยงานที่กำหนดเงื่อนไขตามความเร่งด่วนความสำคัญหรือตามภารกิจ เป็นต้นและ (2) การเรียนรู้ที่ไม่มีคนควบคุม โดยเครื่องจะเรียนรู้และทำนายผลได้ด้วยการจำแนกแยกแยะและสร้างรูปแบบจากข้อมูลที่ได้รับอย่างอัตโนมัติ เมื่อเครื่องสามารถทำนายผลได้มากขึ้นเท่าไรยิ่งทำให้เครื่องมีสมรรถนะในการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) มากขึ้นเท่านั้น เนื่องจากการเรียนรู้เชิงลึกประกอบด้วยอัลกอริทึมที่มีลักษณะเป็นโครงข่ายประสาทเหมือนเช่นการทำงานของระบบประสาทสมองของมนุษย์ซึ่งโครงข่ายเหล่านี้มีเซลล์ประสาทที่เชื่อมต่อกันจนกลายเป็นระบบประสาทที่สื่อสารซึ่งกันและกันดังนั้นจึงสามารถเรียนรู้ และเข้าใจข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีความสลับซับซ้อนและหลากหลายได้อย่างต่อเนื่อง เช่น การวินิจฉัยโรคจากข้อมูลส่วนตัวของผู้ป่วย ไม่ว่าจะเป็นน้ำหนักส่วนสูงค่าน้ำตาลในเลือด หรือค่าไขมันในเลือดภาพเอ็กซเรย์หรือภาพอัลตราซาวด์แล้วทำการประมวลผลข้อมูลของผู้ป่วยโดยเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลเพื่อค้นหาความผิดปกติต่าง ๆ ได้เป็นต้น

ปัจจุบัน AI และ Machine Learning ถูกนำไปใช้งาน

อย่างแพร่หลายในแทบทุกวงการโดยเฉพาะในภาคธุรกิจที่นำ AI มาใช้ได้อย่างแพร่หลายและโดดเด่นเนื่องจาก AI สามารถตอบโจทย์ทั้งฝั่งธุรกิจและฝั่งผู้บริโภคโดยสามารถใช้งานได้อย่างง่ายดายมากขึ้นเรื่อย ๆ ยกตัวอย่างของการใช้ AI ในภาคธุรกิจได้แก่ (1) Search Engine การใช้เทคโนโลยีการจดจำใบหน้าการจดจำเสียงและการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing : NLP) ซึ่งเป็นเทคนิคการทำความเข้าใจภาษามนุษย์ เพื่อนำมาช่วยให้ผลลัพธ์ในการค้นหาสิ่งต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและตอบโจทย์พฤติกรรมส่วนบุคคลมากขึ้น (2) Smart Home โดยการควบคุมอุปกรณ์ภายในบ้านด้วยคำสั่งเสียง (3) Health Care โดยการใช้ระบบประมวลผลหรือชุดข้อมูลที่เรียกว่า Deep Learning ที่ Machine Learning ใช้ในการทำงานทำให้สามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้ป่วยและช่วยวินิจฉัยโรคได้เทียบเท่าแพทย์ และยังสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและให้คำปรึกษาทางการแพทย์ได้ (4) Netflix นำมาใช้สนับสนุนด้านการแนะนำภาพยนตร์หรือซีรีส์ต่าง ๆ โดยขึ้นอยู่กับข้อมูลในการเข้าชมของผู้ใช้ที่ผ่านมา (5) การทำการตลาดโดยใช้การเข้าถึงข้อมูลขนาดใหญ่แล้วทำการวิเคราะห์และประเมินมูลค่าของลูกค้าแต่ละคนเพื่อประสิทธิภาพในการหาความสัมพันธ์ของลูกค้าหรือการโฆษณา (6) การตรวจจับการฉ้อโกง โดยได้มีการวิเคราะห์รูปแบบของข้อมูลพฤติกรรมที่เข้าข่ายการฉ้อโกง เพื่อให้สามารถป้องกันปัญหาดังกล่าวที่อาจจะเกิดขึ้นได้ (7) สถาบันการเงินสามารถตรวจสอบการเงินและความเสี่ยงด้านการชำระเงินของสถานประกอบการที่ยื่นขอสินเชื่อได้และ (8) การทำงานอัตโนมัติอื่น ๆ เช่น รถยนต์ไร้คนขับ เป็นต้นการนำ AI มาใช้ในการบริหารงานภาครัฐมีไม่เพียงการมีเทคโนโลยีเพื่อใช้งานทั่วไปในสำนักงานหรือเพื่อวางแผนป้องกันปัญหาเชิงรับดังเช่นในอดีต แต่ภาครัฐสามารถนำ AI ไปใช้เพื่อการบริหารจัดการในเชิงรุกโดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชนได้ ทั้งนี้ เพื่อทำให้ทราบแนวโน้มของประเด็นปัญหาและความต้องการของสังคม แล้วหลังจากนั้นจึงนำมาสร้างเป็นแบบจำลองที่จัดลำดับความสำคัญของประเด็นทางสังคมต่าง ๆ ไปตามอำนาจความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐแต่ละแห่งเพื่อนำเข้าสู่ขั้นตอนของการวางแผนทางการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างชัดเจนและตอบโจทย์สะดวกและรวดเร็วรวมถึงมีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผลมากขึ้น อาทิ การจัดสวัสดิการทางสังคม สิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลและการดูแลสุขภาพความปลอดภัย ยกตัวอย่างเช่นรัฐบาลสามารถใช้ AI และ Machine Learning เพื่อจัดการความปลอดภัยของสาธารณะและสาธารณสุขโลก นอกจากนี้ภาครัฐยังสามารถนำ AI มาใช้อย่างอัตโนมัติในประเภทงานที่มีลักษณะเดิม ๆ ซ้ำๆ เป็นกิจวัตร เพื่อทดแทนการทำงานของมนุษย์ ซึ่งจะช่วยลดเวลาลดขั้นตอนลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและเพิ่มประสิทธิภาพ

## ประโยชน์ของการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI : Artificial Intelligence) มาใช้ในงานของภาครัฐ

ประโยชน์ที่ภาครัฐจะได้รับจากการใช้ AI มีอย่างน้อย 4 ประการดังนี้

1. การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐสามารถนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ของ AI ไปช่วยในกระบวนการออกแบบพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นลดความซ้ำซ้อนของงานลดข้อผิดพลาดในการให้บริการลดการใช้ทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ งบประมาณ และเวลาในการทำงาน นอกจากนี้ยังช่วยสร้างมาตรฐานและยกระดับการทำงานภาครัฐที่ดีขึ้นเพราะสามารถกำกับติดตามและวัดผลได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังช่วยป้องกันปัญหาการทุจริตได้อีกด้วย

2. ช่วยพัฒนาบริการภาครัฐใหม่ ๆ และทำให้มีคุณภาพมากขึ้น เช่น การแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดการเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมการวินิจฉัยโรค เป็นต้น ซึ่งประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดล้วนส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวมดีขึ้น

3. ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชน โดย AI สามารถช่วยปรับปรุงประสบการณ์ของผู้ที่มาใช้บริการจากภาครัฐให้ดีขึ้นได้โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมจากการใช้บริการของประชาชนที่ผ่านมาและเมื่อผู้ใช้บริการได้รับประสบการณ์ที่ดีย่อมทำให้พวกเขายินดีที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับการพัฒนาบริการภาครัฐให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

4. ทำน้อยแต่ได้มาก กล่าวคือการนำ AI มาใช้จะช่วยให้ภาครัฐได้ผลลัพธ์จากการดำเนินงานที่ดีขึ้น โดยใช้ความ

พยายามน้อยลง เพราะ AI เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจเลือก การดำเนินงานที่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ภายในระยะเวลาเท่าเดิม ในขณะที่ใช้คนน้อยลง ใช้งบประมาณน้อยลง แต่สามารถให้บริการประชาชนได้เพิ่มมากขึ้น ครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งในอีกด้านหนึ่ง ก็ยังเป็นผลดีต่อบุคลากรภาครัฐด้วย เพราะจะช่วยให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น ท่ามกลางระบบนิเวศดิจิทัลที่หนุนเสริมให้บุคลากรมีแนวคิดเชิงออกแบบอย่างสร้างสรรค์

## องค์ประกอบในการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI: Artificial Intelligence)

จากการศึกษาองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ระบบนิเวศดิจิทัล (Digital Ecosystem) คือ การสร้างระบบนิเวศที่มาจาก การเชื่อมต่อ หลายระบบหลายบริการ เข้าด้วยกันเพื่อสร้างความสะดวกสบายให้กับผู้บริโภคในการใช้งานหลากหลายผ่านช่องทางเดียว เช่น E-commerce Platform ชื่อตัวอย่าง Lazada ที่ร่วมมือกับธนาคารหลายแห่ง เพื่อเพิ่มทางเลือกในการชำระเงินให้กับลูกค้า รวมถึงจับมือกับผู้ให้บริการด้าน Logistics เพื่อดำเนินการ ส่งของอย่างรวดเร็วให้กับลูกค้า หรือแม้กระทั่งการจับมือกับธุรกิจค้าปลีกเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายขึ้น

2. ทักษะทัศนคติ (Attitude) คือ ความรู้สึกนึกคิดส่วนบุคคลที่มีทิศทาง การแสดงออกในเชิงบวกหรือเชิงลบแม้กระทั่งไม่แสดงออกใด ๆ หรือที่เรียกว่า “เป็นกลาง” ซึ่งทัศนคติเหล่านี้สามารถตอบสนอง ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสิ่งนั้นอาจเป็นคน สัตว์ สิ่งของ หรือในรูปแบบนามธรรมก็ได้ พร้อมทั้งส่งผลต่อสภาวะแวดล้อมและพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ

3. แรงจูงใจ (Motivation) คือ พลังหรือแรงผลักดันที่มาจากภายในหรือภายนอกหรือ ทั้งสองทาง เพื่อกระตุ้นให้ เป็นเหตุจูงใจของบุคคลให้ทำการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ และเป็นสิ่งกำหนดทิศทางให้บุคคลดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ที่ส่งผล ต่อการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

4. ภาวะผู้นำ (Leadership) คือ บุคคลที่มีความสามารถ

ในการบังคับบัญชาบุคคลอื่น โดยได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น ทำให้บุคคลอื่นไว้วางใจและให้ความร่วมมือ ซึ่งผู้นำมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกหรือสั่งการบังคับบัญชาประสานงานโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) เพื่อให้กิจการงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนี้ผู้นำมีความสามารถในการใช้ศิลปะในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยความจริงใจ

5. สมรรถนะ (Competency) คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ทักษะความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่น ๆ ในองค์กรกล่าวคือ การที่บุคคลจะแสดงสมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่งได้มักจะต้องมีองค์ประกอบของ ทั้งความรู้ทักษะความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ

6. ค่านิยม (Values) ขององค์กร คือ ชุดความเชื่อหลักที่องค์กรนั้น ๆ ยึดถือ ค่านิยมเหล่านั้นอาจเกี่ยวข้องกับหลักการที่กำกับดูแลธุรกิจ ปรัชญาของธุรกิจนั้น ๆ หรือความคาดหวังว่าพนักงานที่ทำงานให้กับองค์กรดังกล่าวจะปฏิบัติตามค่านิยมจึงเป็นสิ่งที่อยู่เหนือสิ่งอื่น ๆ อีกที่หนึ่ง ไม่ได้เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่ทำหน้าที่เป็นแนวทางที่บริษัทนั้น ๆ ควรนำไปใช้กับการดำเนินการทั้งหมดและการมีปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ดังที่มีคนให้คำอธิบายไว้ว่า “ค่านิยมขององค์กรทำหน้าที่เป็นแนวทางที่บอกว่าสิ่งใดทำแล้วดีและมีความสำคัญต่อองค์กรนั้น ๆ”

## การพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

การนำ AI มาใช้ในหน่วยงานภาครัฐจะมีความล้ำค่าและยุ่งยากมากกว่าภาคเอกชนซึ่งหากภาครัฐสามารถนำ AI ไปใช้ได้อย่างสมบูรณ์แบบ สิ่งที่จะเกิดขึ้นย่อมส่งผลในระยะที่ไกลกว่า กว้างกว่า และก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและประเทศชาติได้มากกว่า สิ่งที่เป็นส่วนสำคัญของการนำ AI มาใช้ในภาครัฐ คือ การใช้ประโยชน์จากข้อมูล (Effective Use of Data) ภาครัฐถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีขนาดใหญ่ ทั้งในแง่ของขนาดหน่วยงาน และการเก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้ ภาครัฐยังมีสิทธิ และอำนาจในการได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่าง ๆ จำนวนมาก ทว่าข้อมูลที่ได้

มานั้นมักเป็นข้อมูลที่มาจกหลากหลายแหล่ง อีกทั้งยังมีรูปแบบ การจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จาก AI ได้อย่างเต็มที่ และปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญอีกปัญหาหนึ่งคือ การหวงแหนข้อมูล ซึ่งถือเป็นอุปสรรคในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเป็นอย่างมาก ดังนั้น ทิศทางในอนาคตสำหรับการแก้ปัญหาการใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าวได้แก่ ภาครัฐจะต้องสร้างชุดข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่ใช้เป็นทรัพยากรหลักในการพัฒนา AI และทำให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันทั้งระบบ เพื่อที่จะช่วยลดระยะเวลาการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ โดยเฉพาะขั้นตอนการให้บริการประชาชน เพราะสามารถช่วยให้ประชาชนประหยัดเวลา พร้อมทั้งได้รับบริการที่สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ภาครัฐจะต้องมีการกำกับดูแลข้อมูล (Data Governance) โดยกำหนดเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องในด้านข้อมูลอย่างเป็นระบบ และจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็นส่วนตัวของข้อมูล (Data Privacy) เพื่อให้ความคุ้มครอง และปกป้องข้อมูลตั้งแต่วิธีการเก็บรวบรวมการจัดการ การประมวลผล การเปิดเผย การจัดเก็บ และการทำลาย ซึ่งการกำกับดูแลข้อมูลดังกล่าวนี้ จะช่วยลดวัฒนธรรมการหวงแหนข้อมูล ของหน่วยงานต่าง ๆ ลงได้ แต่อย่างไรก็ดี การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานนับว่าเป็นประเด็นที่ค่อนข้างใหญ่และท้าทายมาก ดังนั้น ภาครัฐจึงจำเป็นต้องมีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การแบ่งปัน และการถ่ายทอดข้อมูลที่ปลอดภัย และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้เพื่อที่จะสนับสนุนให้เกิดกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ ๆ และทำให้องค์ความรู้ได้รับการแพร่กระจายออกไปเป็นวงกว้าง

## สรุป

บทความนี้ได้วิเคราะห์องค์ประกอบและการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI : Artificial Intelligence) ที่จะนำไปใช้สำหรับการบริหารจัดการหน่วยงานภาครัฐ สำนักพัฒนาระบบราชการกลาโหม เป็นหน่วยงานที่สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมจัดตั้งขึ้นเพื่อแนะนำแนวทางการพัฒนาระบบราชการให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ในกระทรวงกลาโหม ซึ่งการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการบริหารจัดการหน่วยงานภาครัฐ เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ

ในการดำเนินงานและยกระดับการให้บริการประชาชน องค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาศักยภาพด้านนี้ประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่รองรับการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ รวมถึงนโยบายและกฎหมายที่กำกับดูแลการใช้งาน AI อย่างมีจริยธรรมและโปร่งใส หน่วยงานภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการข้อมูลอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาทักษะบุคลากรให้สามารถใช้ AI ได้อย่างเหมาะสมนอกจากนี้ AI ยังสามารถนำมาใช้สนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรและงบประมาณ ลดความซับซ้อนของกระบวนการทำงาน และช่วยป้องกันการทุจริต อีกทั้งยังเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์เป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญควบคู่ไปกับการนำ AI มาใช้ เพื่อให้การดำเนินงานของภาครัฐมีความน่าเชื่อถือและยั่งยืน การติดตามและประเมินผลการใช้งาน AI อย่างต่อเนื่องจะช่วยให้หน่วยงานสามารถปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และระบบราชการ 4.0 หมายถึง การปรับเปลี่ยนระบบราชการให้ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของประชาชนในยุคดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำงาน เพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างรวดเร็ว โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด การที่รัฐบาลมีแนวทางการพัฒนาระบบราชการให้เป็นระบบราชการ 4.0 นั้น สำนักพัฒนา ระบบราชการกลาโหม จึงจำเป็นต้องศึกษา และเตรียมแนวทางการพัฒนาระบบราชการรูปแบบใหม่เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

## เอกสารอ้างอิง

- โชติวริทธิ์ ชัชชัยากิตต์. (2564). การบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในสถานการณ์ปัจจุบัน. วารสาร มจร. เลย ปริทัศน์, 2(3), 174-189.
- งานวิจัยนโยบายองค์กร (OPR), สำนักงาน. (2523). "Government AI Readiness Index 2023". (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.nstda.or.th/opr/government-ai-readiness-index-2023/>.
- ณพิชญา เทพรอด, สุชาติ เชียงฉิน, อีรวุฒิ บุญยโสภณ, วิเชียร เกตุสิงห์. (2566). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการของนักเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ภาครัฐ. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 35(125), 17. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://so09.tcithaijo.org /index.php/jted/article/view/1654>
- พัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, สำนักงาน. (2564). "ปัญญาประดิษฐ์ในการบริการภาครัฐ". (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.eta.or.th/getattachment/bb938d1a-6dd4-4407-bd87-d026773eda89/AI-in-Government-Services.aspx>.
- Oxford Insights and the International Research Development Center (IDRC). (2024). "Government Artificial Intelligence Readiness Index 2024". (Online). Available: <https://www.oxfordinsights.com/government-ai-readiness-index-2024>.



บทความวิชาการ

ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา  
เพื่อพัฒนาสถาบันการศึกษา  
สังกัดกระทรวงกลาโหม

The importance of educational standards for  
development educational institutions  
under the Ministry of Defense

สาทิศย์ พริงประยูร

Sadit Pringprayoon

สำนักวิทยาการความมั่นคง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

School of Interdisciplinary Security Studies,  
National Defence College

Email: saditp@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 3 เมษายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ : 3 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ : 21 พฤษภาคม 2568

## บทคัดย่อ

การพัฒนากองทัพให้เจริญก้าวหน้า สามารถแข่งขันกับนอกประเทศได้ จำเป็นต้องมีกระบวนการจัดการศึกษาของกองทัพให้มีมาตรฐาน และสามารถเทียบเคียงสมรรถนะได้กับมาตรฐานนานาชาติ การประกันคุณภาพจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งที่สถานศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหมต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการบริหารสถานศึกษา เพราะการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการดำเนินการของสถานศึกษา เพื่อให้หลักประกันกับภาคประชาสังคมว่า ผลผลิตที่เกิดขึ้น คือ คุณภาพของผู้เรียนจะมีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร มาตรฐานการศึกษาของชาติ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และกองทัพ และการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ ถือเป็นแนวคิดที่ช่วยให้สถานศึกษามีการกำหนดแผนงาน โครงการ วิธีปฏิบัติต่าง ๆ ในระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูล/ความรู้ ซึ่งจะส่งผลให้การประกันคุณภาพการศึกษามีทิศทาง เป้าหมาย สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง และมุ่งสู่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่บ่งบอกถึงการพัฒนาศึกษาอย่างต่อเนื่องของสถานศึกษา ในวิธีการพัฒนาคุณภาพการศึกษิตามวงจรคุณภาพ PDCA

**คำสำคัญ:** มาตรฐานการศึกษา, การประกันคุณภาพการศึกษา, สถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม

# Abstract

The development of our country's armed forces advancement and capability to compete internationally requires a standardized educational management process within the armed forces, aligning capabilities with international standards. Quality assurance is as crucial as institutional administration for educational institutions under the Ministry of Defence. This is to ensure that the outcomes or the quality of the graduates meet the curriculum goals and national education standards, aligning with the National Education Act and the requirements of the armed forces. Utilizing assessment results also contributes to information and knowledge-based project planning and practices in the educational quality assurance system. This approach ensures that educational quality assurance aligns with realistic environments and directs the development of institutional education in continuous development through the PDCA educational quality cycle.

**Keywords:** education standards, educational quality assurance, educational institutions under the Ministry of Defense

## บทนำ

การประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในมาตรา 8 และ มาตรา 9 ได้กำหนดให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา ที่มีการประเมินและรายงานผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพและตอบสนองต่อการพัฒนาในสังคมและโลกอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้มั่นใจว่า การศึกษาที่จัดให้แก่ประชาชนมีคุณภาพและเป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวจึงเห็นได้จากคำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ 220/45 ซึ่งแสดงเจตนารมณ์และกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้สถาบันการศึกษาของกระทรวงกลาโหมได้เร่งรัดดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาและดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย โดยสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย ในฐานะหน่วยงานด้านการศึกษาของกระทรวงกลาโหม ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาวิชาการทหาร ตามคำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ 693/2552 ลงวันที่ 7 กันยายน พ.ศ.2552 เรื่อง การดำเนินงานกิจการสภาการศึกษาวิชาการทหารรับผิดชอบงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม และได้มีการจัดทำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาสถานศึกษา สังกัดกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2561 ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการกำกับ ส่งเสริม และพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม รวมทั้งใช้จัดทำระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ตามบริบทและภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ที่เชื่อมโยงกับเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสถานศึกษาในการควบคุมกระบวนการศึกษา หรือสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนายทหารชั้นสัญญาบัตรหรือนายทหารชั้นประทวนตามที่กระทรวงกลาโหมต้องการ ได้แก่ คุณลักษณะผู้นำความรู้ทางวิชาการ ทหารความรู้และทักษะที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs

8Cs) (สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2561)

ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษานั้น จะทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่เชื่อถือได้ เกิดความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน นอกจากนี้จะช่วยป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและเกิดความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และทำให้ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษามุ่งบริหารจัดการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง ซึ่งมีผลให้การศึกษามีพลังที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง เพราะฉะนั้นการที่เราจะทราบว่าสิ่งใดมีคุณภาพ มีขีดความสามารถในการใช้งานดีในระดับใดนั้น คงต้องมีการวัด และการประเมินในสิ่งนั้น ๆ อย่างมีกระบวนการที่ถูกต้องเป็นสากล การศึกษาเช่นกัน ต้องมีการนำเสนอให้ทราบว่ามีความพออย่างไร ไรคือตัวชี้วัด วัดได้อย่างไร วัดได้แค่ไหน ใครเป็นคนทำ ใครเป็นคนวัด มีการนำเสนอโดยวิธีการอย่างไร เมื่อใด เพื่อให้ผู้ใช้มีความมั่นใจว่าสิ่งนั้นเขาสามารถ นำไปใช้ได้ตรงตามความต้องการ และให้ประโยชน์กับผู้ใช้มากที่สุด (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2543)

การประกันคุณภาพการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนากำลังพลที่อยู่ในระบบการศึกษาของกระทรวงกลาโหม เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลักดันให้สถานศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหมได้พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาในการผลิตบุคลากรที่มีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกศึกษาทำให้เกิดกลไกการขับเคลื่อนจากผู้มีหน้าที่ในการสร้าง “วัฒนธรรมคุณภาพ” ภายในสถานศึกษาและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของกระทรวงกลาโหม สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนยุทธศาสตร์ชาติ การประกันคุณภาพการศึกษายังสะท้อนบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหมในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการฝึกศึกษา คุณภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สอดคล้องกับบริบทในระดับต่าง ๆ ของสถานศึกษา และจะสร้างความเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม สามารถจัดการศึกษาได้

อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของกระทรวงกลาโหม

## ระบบและการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม

### 1. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษานั้น มีความสำคัญอย่างยิ่ง และการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ซึ่งจะต้องมีบทบาทและหน้าที่สำคัญ ในการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาพอสังเขปไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า “การประกันคุณภาพภายในหมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. (2564) อธิบายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการในการบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจหลักของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบ มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2563) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจให้กับผู้รับบริการการศึกษา ทั้งยังเป็นการป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการศึกษา

อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานที่กำหนด โดยประกอบด้วย การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit) และการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) ซึ่งมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่สังคมคาดหวัง

ในส่วนของ การประกันคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหมเช่นกัน จะต้องมีการกลไกในการควบคุม ตรวจสอบระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นของคุณภาพที่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่กำกับดูแล และหน่วยงานเหล่านี้ ยังมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

### 2. องค์ประกอบของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

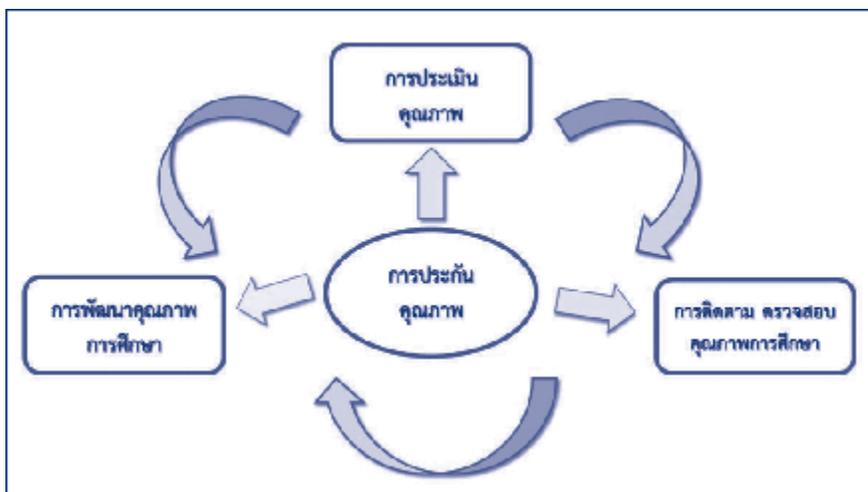
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ใน มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับจะประกอบด้วย การประกันคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ดังนี้

1. การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

2. การประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยบุคลากรจากภายนอกสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานที่มีอำนาจได้แต่งตั้งให้คณะบุคคลดังกล่าวเข้ามาตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาดังกล่าวตามที่กำหนด

สถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหมของไทยมีหลายแห่ง เช่น โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ นวมินทกษัตริยาธิราช วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เป็นต้น สถาบันเหล่านี้มี

## แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา



ที่มา : สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563

ภารกิจหลักในการผลิตบุคลากรทางทหารที่มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพทหาร ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้มีการพัฒนานโยบายด้านการศึกษาเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแนวคิด Thailand 4.0 โดยมีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาและการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความต้องการของกองทัพในยุคดิจิทัล ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของกระทรวงกลาโหมประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของโลก 2) การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการสร้างนวัตกรรม 3) การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัล และ 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่ทันสมัย

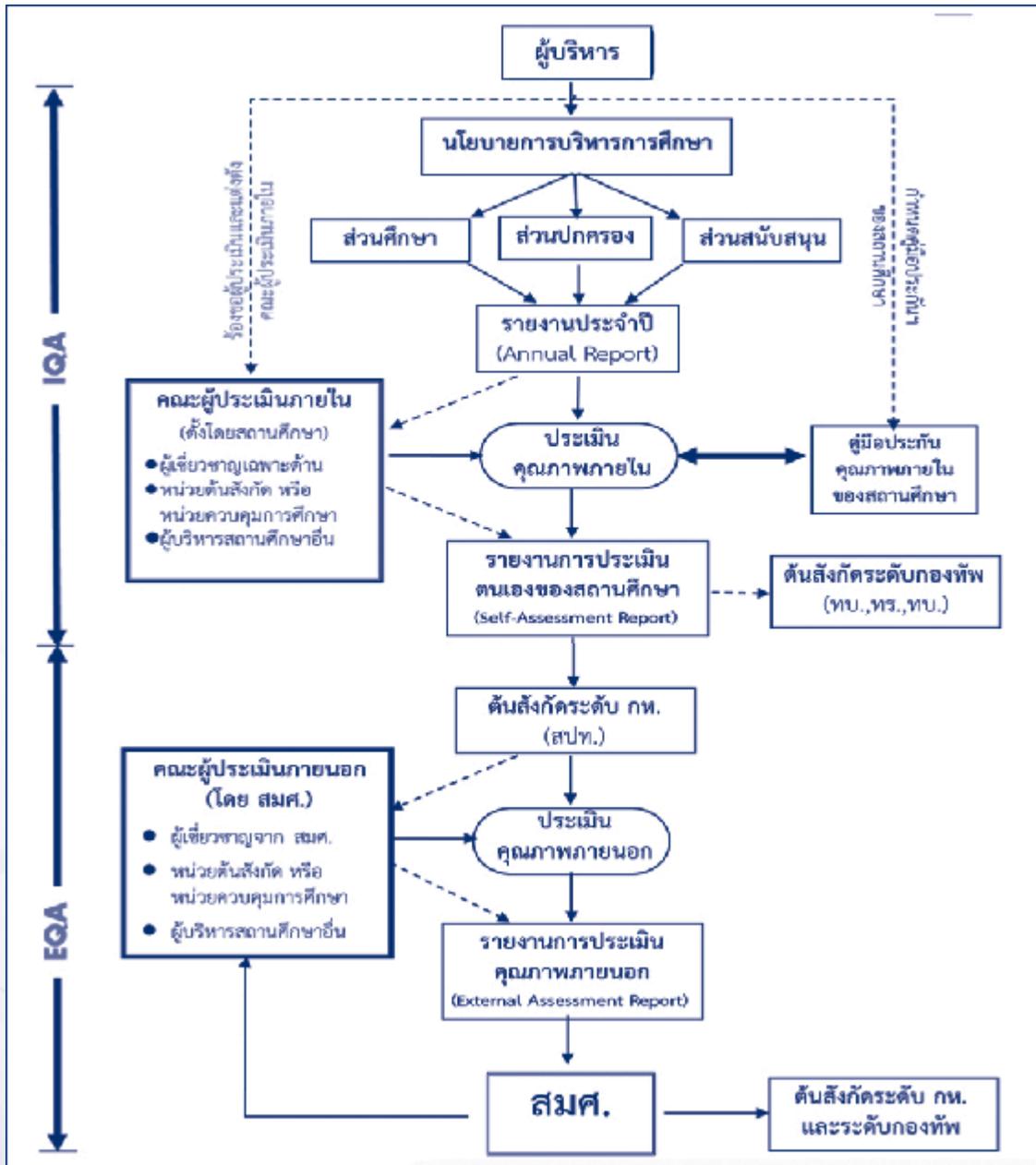
เพราะฉะนั้นการประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นกระบวนการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ หรือคุณลักษณะพึงประสงค์ตาม

มาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ องค์ประกอบของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตามตรวจสอบเพื่อควบคุมคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งรวมถึงการใช้ผลประเมินเป็นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพในวงจรการพัฒนาใหม่ต่อเนื่อง ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

จากแผนภาพที่ 1 จะเห็นว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการกำหนดมาตรฐานคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นเป้าหมาย รวมทั้งมาตรฐาน กระบวนการดำเนินงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่เชื่อว่า จะสามารถส่งผลให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย ในระหว่างดำเนินงานจัดการศึกษาสู่เป้าหมาย สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด จำเป็นต้องมีการพัฒนากลไกในการติดตามตรวจสอบคุณภาพศึกษาด้านกระบวนการบริหาร และการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านคุณภาพผู้เรียน โดยบุคคลภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้มั่นใจได้ว่าจะสามารถพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทหารของไทยได้พัฒนาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยสถาบันวิชาการป้องกันประเทศได้กำหนดมาตรฐาน 5 ด้าน ได้แก่

แผนภาพที่ 2 กระบวนการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม



1) คุณภาพผู้เรียน 2) การจัดการศึกษา 3) การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) อัตลักษณ์ทางทหาร และ 5) มาตรการส่งเสริม (สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2561) ซึ่งการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันทหารต่างประเทศมีการพัฒนาอย่างก้าวหน้า โดยสหรัฐอเมริกาใช้ระบบ “Joint Professional Military Education (JPME) Accreditation Framework” ที่บูรณาการมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพทหารเข้าด้วยกัน โดย West Point และโรงเรียนทหารชั้นนำได้รับการรับรองจากหน่วยงานอิสระ Middle States Commission on Higher Education (MSCHE) และมีการประเมินตามกรอบ Officer Professional Military Education Policy (OPMEP) ที่วัดผลตามสมรรถนะ (Competency-based Assessment) (US Department of Defense, 2020) สิงคโปร์ได้พัฒนาระบบ “Military Education Quality Assurance System (MEQAS)” ที่ SAFTI Military Institute โดยบูรณาการมาตรฐาน ISO 21001:2018 สำหรับองค์กรศึกษากับมาตรฐานทางทหาร เน้นการประเมินผ่านสถานการณ์จำลองที่ใช้เทคโนโลยี AR/VR และมีระบบติดตามพัฒนาการของผู้เรียนแบบ Real-time Analytics (Singapore Ministry of Defence, 2020) และประเทศญี่ปุ่นได้พัฒนา “National Defense Academy Quality Assurance Framework” ที่เชื่อมโยงมาตรฐานการศึกษากับยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ โดย National Defense Academy of Japan มีระบบการประเมิน 360 องศาที่รวบรวมข้อมูลจากผู้เรียน ผู้สอน ผู้บังคับบัญชา และหน่วยงานผู้ใช้ง่าลังพล มีการรับรองหลักสูตรโดย Japan Institution for Higher Education Evaluation (JIHEE) และมีความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในการพัฒนามาตรฐานหลักสูตร (Japan Ministry of Defense, 2019)

ทั้งนี้สถานศึกษาต้องมีการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูล ผลการดำเนินงานที่สะท้อนคุณภาพของผู้เรียนและกระบวนการบริหารและการจัดการ และนำไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ นำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ยั่งยืนต่อไป ซึ่งสถานศึกษาที่สังกัดกระทรวงกลาโหมมีการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งมีเป้าหมายหลักในการ

พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สามารถบรรลุผลตาม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education: DOE) ที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม ประกอบด้วย

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงกลาโหมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานศึกษาธิการ มทบทบ ในการกำหนดและติดตามผลการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาภายใต้การดูแล

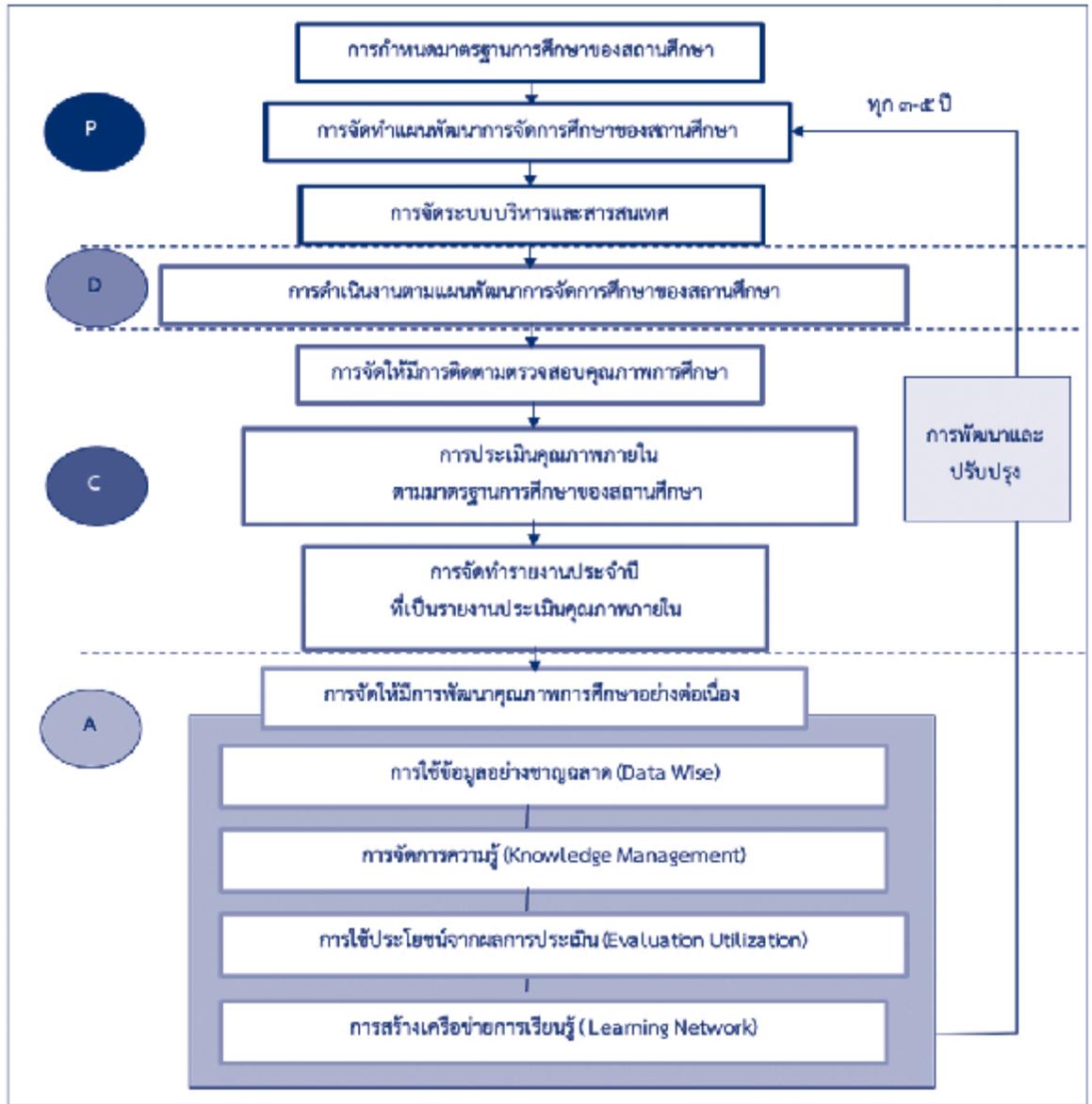
2. กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องดำเนินการ ประเมินคุณภาพการศึกษา โดยการจัดทำรายงานการประเมินผลการเรียนการสอน และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยมีการประเมินจากทั้งภายใน (การประเมินโดยอาจารย์และผู้บริหาร) และภายนอก (การประเมินโดยหน่วยงานที่มีอำนาจ)

3. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน เกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในการประเมินคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของกระทรวงกลาโหมจะต้องสอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยเน้นการพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้เรียนใน 3 ด้าน คือ ผู้เรียนรู้, ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม, และ พลเมืองที่เข้มแข็ง

## การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหมตามวงจรคุณภาพ PDCA

สำหรับประเทศไทย การประกันคุณภาพการศึกษาทางทหารยังมีความท้าทาย โดยเฉพาะการบูรณาการระบบประกันคุณภาพภายในและภายนอกให้สอดคล้องกัน (พิชิตศรีสกุล, 2562) ระบบการประเมินของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าและสถาบันวิชาการทหารอากาศชั้นสูงได้มีการพัฒนาเครื่องมือวัดสมรรถนะผู้เรียนตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพทหาร แต่ยังคงขาดการประเมินทักษะด้านดิจิทัลและนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2563) การศึกษาของวิทยาลัยการทัพบกพบว่า การใช้ระบบประกันคุณภาพแบบ Total Quality Management (TQM) ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงอย่างต่อเนื่อง (สมนึกเผือกพันธ์, 2564)

แผนภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ของวงจรคุณภาพ PDCA กับหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา



1. ความสัมพันธ์ของวงจรคุณภาพ PDCA กับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ PDCA ในขั้นการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน (Check) เป็นขั้นที่มีความสำคัญ ที่จะป็นข้อมูลเชื่อมโยงไปสู่ขั้นการปรับปรุงพัฒนา (Act) เพื่อเป็นพื้นฐานในขั้นการวางแผนพัฒนา (Plan) ทำให้วงจรคุณภาพ PDCA ขับเคลื่อนไปครบวงจรคุณภาพและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในขั้นการปรับปรุงพัฒนา (Act) มีความหมายเป็น 2 นัย (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554) คือ

1. ถ้าพบว่า ผลการประเมินคุณภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ให้รักษาวินัยปฏิบัติที่ดี (Best practice) ไว้ แล้วนำมาจัดทำเป็นมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard) ของสถานศึกษา

2. ถ้าผลการประเมินไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ ต้องนำผลการประเมินมาพิจารณา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเพื่อการวางแผนปรับปรุงพัฒนา (Plan) ในปีต่อไป รวมทั้งเรื่องที่ไม่เป็นปัญหาต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

เพราะฉะนั้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามกลไกของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา จะขับเคลื่อนสู่การปรับปรุงพัฒนาตามวงจรคุณภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน คุณภาพการศึกษาจะพัฒนาขึ้นตามลำดับ แม้แต่มาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard) เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติในปีต่อไป ต้องมีการประเมินและปรับปรุงพัฒนาเช่นกัน ดังนั้น สถานศึกษาที่มุ่งสร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้ยั่งยืน จำเป็นต้องขับเคลื่อนวงจรคุณภาพ PDCA กับ SDCA (Standard-Do-Check-Act) ให้ก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ด้วยกลวิธีที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งการใช้แนวคิดต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามวงจรคุณภาพ PDCA อย่างแนบแน่น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554) ดังแสดงแผนภาพที่ 3

2. การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ (Evaluation Utilization)

สถานศึกษาจะใช้กระบวนการของวงจร PDCA ในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์/ เป้าหมาย

การจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่จะช่วยให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางในการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ คือ การนำผลการประเมินด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษามาใช้ในการกำหนดแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องเหมาะสม และทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์/ เป้าหมายการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้

ผลการประเมินของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นสารสนเทศ ดังนั้น สถานศึกษาควรนำผลการประเมินทั้งผลการประเมินคุณภาพภายในและผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาพิจารณาร่วมกันเพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ แล้วนำผลการประเมินดังกล่าวมาพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังแผนภาพที่ 4

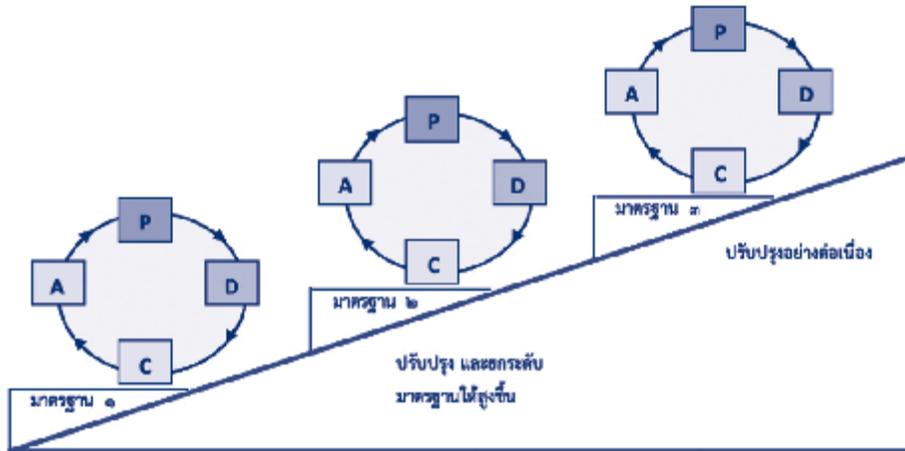
จากแผนภาพที่ 4 เมื่อสถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ PDCA ไปบรรลุเป้าหมายคุณภาพตามมาตรฐานตำแหน่งที่ 1 แล้ว สถานศึกษาต้องพัฒนามาตรฐานให้สูงขึ้นตามมาตรฐานตำแหน่งที่ 2 และ 3 โดยดำเนินการพัฒนาคุณภาพตามวงจร PDCA เพื่อกำหนดแผนงานใหม่ โดยใช้ผลการประเมินมากำหนดแผนงานว่าจะสามารถพัฒนาไปถึงมาตรฐานตำแหน่งที่ 2 และ 3 ได้อย่างไร

การนำสารสนเทศจากการประเมินไปใช้ประโยชน์สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ประเมิน การนำไปใช้สนับสนุนยืนยันการตัดสินใจ และการนำไปใช้เชิงปฏิบัติการ ดังนั้น ผู้ใช้ผลการประเมินต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับระดับของงาน ซึ่งรูปแบบการนำผลการประเมินไปใช้มี 4 รูปแบบ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554) ดังนี้

1. การใช้ผลประเมินในเชิงความคิด เป็นการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อจุดประกายความคิดหรือสะท้อนความคิดของผู้เกี่ยวข้องต่อสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้เกี่ยวข้อง เกิดความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งที่มุ่งประเมินมากขึ้น โดยไม่ได้นำผลการประเมินไปสู่การตัดสินใจโดยตรงเพื่อการจัดทำแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรม

2. การใช้ผลประเมินในเชิงตรวจสอบยืนยัน เป็นการนำผลการประเมินไปใช้เป็นเหตุผลสนับสนุน หรือยืนยันผลการตัดสินใจในการกำหนดแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมที่

## แผนภาพที่ 4 วงจรการใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง



ที่มา : สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554

กำหนดไว้ล่วงหน้า ทำให้แนวทาง/ นโยบายที่เลือกใช้นั้น น้ำหนักและมีความถูกต้อง เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3. การใช้ผลประเมินในเชิงสัญลักษณ์ เป็นการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อเป็นเครื่องมือติดตาม กำกับ หรือควบคุมการประเมินว่าได้มีการดำเนินงานตามแนวทาง ระเบียบ ขั้นตอนที่กำหนดไว้ เพื่อให้กระบวนการประเมินมีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับ

4. การใช้ผลประเมินในเชิงปฏิบัติ เป็นการนำผลการประเมินไปใช้โดยตรงในทางปฏิบัติ ถือเป็นเครื่องมือหรือวิธีการในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขการปฏิบัติงาน เพื่อทำให้เกิดผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามมา

การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์เกิดได้ 2 ระดับ คือ ระดับการใช้ผลการประเมินในเชิงความคิด เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจและได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ประเมิน และระดับการใช้ผลการประเมินในเชิงปฏิบัติการ เป็นส่วนผสมของ 3 รูปแบบ ได้แก่ การใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน การใช้ในเชิงสัญลักษณ์ และการใช้ในเชิงปฏิบัติ ก่อให้เกิดผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการดังกล่าว ผลกระทบของการประเมิน สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งระดับบุคคลและระดับสถานศึกษา ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษา ระเบียบ

ข้อบังคับ วิธีดำเนินงาน และพฤติกรรมของบุคลากรในสถานศึกษา กล่าวได้ว่ากระบวนการประเมิน การใช้ผลการผลการประเมิน และผลกระทบของการประเมิน มีความสัมพันธ์กัน อย่างแนบแน่น

อย่างไรก็ตามการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการประเมินคุณภาพภายใน ผลการประเมินคุณภาพภายนอก และผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาจะต้องนำผลการประเมินต่าง ๆ มาดำเนินการให้อยู่ในลักษณะของสาระที่ เหมาะสม สามารถนำมาใช้ได้อย่างสะดวก มีการเผยแพร่ผลการประเมินที่เป็นสารสนเทศแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน สามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ และสุดท้ายต้องมีการประเมินผลเพื่อศึกษาผลกระทบจากการนำผลการประเมินไปใช้ ซึ่งผลการประเมินนี้จะ เป็นจุดเริ่มต้นหรือได้ข้อมูลใหม่ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในปีต่อ ๆ ไป วงจรของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลจะพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด ขั้นตอนการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของสถานศึกษา

## สรุป

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาต้องดำเนินงานตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งมีใช้เป็นการเพิ่มภาระงานที่มากขึ้น แต่เป็นการเสริมหรือสนับสนุนให้สถานศึกษามีระบบ หรือวิธีการที่จะพัฒนาตามวงจรคุณภาพ PDCA โดยใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นฐานในการขับเคลื่อนให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ (Evaluation Utilization) เป็นเพียงแนวคิดหนึ่ง ซึ่งยังมีแนวคิดอื่น ๆ อีกมากมายที่สถานศึกษาสามารถนำมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และช่วยเหลือให้สถานศึกษาดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยที่กระบวนการบริหารงานของสถานศึกษาในปัจจุบันส่วนใหญ่ จะใช้กระบวนการของ PDCA ดังนั้น แนวคิดนี้จะเข้าไปเสริมอยู่ในขั้นของการปรับปรุงพัฒนา (Act) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพิจารณาแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสม และถูกต้อง บนพื้นฐานของข้อมูลและความรู้ อันจะนำไปสู่การกำหนดแผนงานหรือวิธีปฏิบัติเพื่อการดำเนินงานของสถานศึกษาต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และใช้

ข้อมูล/ ความรู้เป็นฐานในการปฏิบัติงาน และเป็นตัวสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีการพัฒนาการศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูล การเปลี่ยนแปลง ความเป็นจริง เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบันและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และแสดงถึงการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องของสถานศึกษา

อย่างไรก็ตามการใช้ผลการประเมินจะมีความเป็นไปได้สูงและมีสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการสื่อสารและการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ประเมินและผู้ต้องการใช้ผลการประเมิน และการที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับรู้ เรียนรู้การประเมินร่วมกัน การประเมินจะนำไปสู่การใช้ผลการประเมินและเกิดผลกระทบในเชิงสร้างสรรค์ และเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ข้อเสนอสำหรับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาทางทหารของไทย ได้แก่

- 1) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพที่เชื่อมโยงกับความต้องการกำลังพลในยุค Thailand 4.0
- 2) การบูรณาการการประเมินด้านวิชาการและวิชาชีพทหารให้สอดคล้องกัน
- 3) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ และ
- 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการประกันคุณภาพกับสถาบันการศึกษาทางทหารในต่างประเทศ

## เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรตดิ่ง.
- พิชิต ศรีสกุล. (2562). การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาทางทหาร. วารสารวิชาทหาร, 4(3), 67-82.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2563). การประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพทหาร. วารสารศึกษาศาสตร์, 31(2), 14-28.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2563). การประกันคุณภาพการศึกษา: แนวคิด หลักการ และแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2561). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2561. กรุงเทพฯ : สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย.
- สมนึก เผือกพันธ์. (2564). การประยุกต์ใช้ Total Quality Management ในการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยการทัพบก. วารสารความมั่นคงศึกษา, 3(1), 112-125.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2564). กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก (พ.ศ. 2564-2568). กรุงเทพฯ: สมศ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2554). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2543). คู่มือการประเมินภายในฯ. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Japan Ministry of Defense. (2019). Quality Assurance in Military Education: Annual Report 2019. Tokyo: Ministry of Defense.
- Singapore Ministry of Defence. (2020). Military Education Quality Assurance System. Singapore: MINDEF.
- US Department of Defense. (2020). Officer Professional Military Education Policy. Washington, DC: Department of Defense.



บทความวิชาการ

ทวิภาคี

สร้างคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา

Dual Education Creates Quality in  
Vocational Education Management

สง่า แต่เชื้อสาย

Sanga Taechersai

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

Office of the Vocational Education Commission

Email: sanga\_555@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 11 เมษายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ : 3 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ : 23 พฤษภาคม 2568

## บทคัดย่อ

ระบบทวิภาคีเป็นจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐ การศึกษาระบบทวิภาคีตามวรรคหนึ่งต้องมีการจัดแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ การฝึกทำงาน การวัดผลและการประเมินผล เพื่อมุ่งเน้นผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และกิจนิสัยที่เหมาะสมปฏิบัติงานได้จริง ปฏิบัติงานที่ใช้เทคนิคในการทำงาน สร้างและพัฒนางาน วางแผน จัดการพัฒนาตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการ และวิชาชีพ มีสมรรถนะนำไปปฏิบัติงานหรือประกอบอาชีพอิสระได้ตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ และมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชานั้น ๆ โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษา ทั้งในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรระดับปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ โดยการนำรายวิชาทวิภาคีในกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเลือกไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน จัดทำแผนฝึกอาชีพ จัดแผนการเรียนระบบทวิภาคีตามความพร้อมของสถานประกอบการ โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประกอบด้วย นโยบาย สถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สถานประกอบการ ผู้เรียน และผู้ปกครอง

**คำสำคัญ:** ระบบทวิภาคี, แผนฝึกอาชีพ, สถานประกอบการ

# Abstract

The dual education system is a vocational education management system that arises from agreements between educational institutions or schools and businesses, state enterprises, or government agencies concerning the organization of curriculum, teaching methods, and the assessment and evaluation of outcomes. In this system, learners spend a portion of their time at vocational education schools or institutions and engage in practical training at businesses, state enterprises, or government agencies. In the dual education system, according to one paragraph, there must be a planning for learning, vocational training, work experience, measurement, and evaluation. The aim is to focus on producing successful graduates at the skill, technical, and technological levels, ensuring that they possess knowledge, understanding, skills, ethics, professional morality, and appropriate work attitudes to effectively practice their professions. Engaging in work that involves technical skills, creating and developing projects, planning, managing self-development, and collaborating with others joyfully, aims to achieve academic and professional progress. This ensures competency to perform tasks or pursue independent professions in accordance with professional education standards and the competency standards of the respective field with the 20-year National Strategy, the National Economic and Social Development Plan and the Education Plan. This applies to various educational programs, including professional certificate programs, higher professional certificate programs, and undergraduate degree programs in technology or practical fields. By incorporating subjects from the dual education system into the group of professional competency, the management of teaching, vocational training plans, and the development of the dual education system are carried out according to the readiness of the business. Success factors in managing vocational education in the dual education system include policies, educational institutions, teachers, and related staff, businesses, learners, and parents.

**Keywords:** Dual education system, vocational training plan, businesses

## บทนำ

การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันทั้งระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา มัธยมศึกษา ประถมศึกษา ล้วนแต่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ทุกประการ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า ต้องเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข [1] นอกจากนี้แล้วในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนากำลังคน โดยมุ่งเน้นการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาที่มีสมรรถนะสูง มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ สามารถปรับตัวเท่าทันเทคโนโลยีปัจจุบันและเชื่อมโยงองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้ และความรับผิดชอบ ตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละระดับการศึกษา เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ และยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพ รวมไปถึงประกาศนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งในด้านโอกาส ความเท่าเทียม ความเสมอภาค คุณภาพและสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นตามบริบทของประเทศและสังคมโลก โดยเน้นให้ผู้เรียน “เรียนดี มีความสุข” ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วน ดังที่กล่าวไว้ว่า “จับมือไว้แล้วไปด้วยกัน” เพื่อเป็นแนวทางให้ทุกหน่วยงานในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการนำไปใช้ในการขับเคลื่อนนโยบาย เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการโดยเฉพาะการให้ผู้เรียนเรียนรู้และมีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn) สำนักงาน

คณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคีทั้งในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต อยู่แล้วได้ขับเคลื่อนเพื่อให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นภายใต้แนวคิดในการจัดการศึกษาแบ่งเป็น 2 ข้อหลัก คือ การศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ และการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชีวิต โดยกำหนดวิสัยทัศน์กระทรวงศึกษาธิการว่า ภายในปี 2570 ผู้เรียน ทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะที่จำเป็น พร้อมเรียนรู้ตลอดชีวิต และปรับตัวสอดคล้องกับวิถีชีวิตโลกยุคใหม่ (ศธ. 360 องค์ศฯ, 2566)

การศึกษาระบบทวิภาคีตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 ระบบทวิภาคี เป็นจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาหรือสถาบัน กับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดการหลักสูตรการเรียนการสอนการวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ การศึกษาระบบทวิภาคีตามวรรคหนึ่งต้องมีการจัดแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ การฝึกทำงาน การวัดผลและการประเมินผล เพื่อมุ่งเน้นผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับ เทคโนโลยี ให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และกิจนิสัยที่เหมาะสมปฏิบัติงานได้จริง ปฏิบัติงานที่ใช้เทคนิคในการทำงาน สร้างและพัฒนางาน วางแผน จัดการพัฒนาตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ให้ความสำคัญทางวิชาการ และวิชาชีพ มีสมรรถนะนำไปปฏิบัติงานหรือประกอบอาชีพอิสระได้ตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ และมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชานั้น ๆ โดยสอดคล้อง กับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริง โดยให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการที่มีศักยภาพเข้าร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสถานศึกษาและ

แผนภาพที่ 1 แสดงนโยบาย “เรียนดี มีความสุข” ของกระทรวงศึกษาธิการ 2566

**เรียนดี มีความสุข**

กระทรวงศึกษาธิการ  
Ministry of Education

การศึกษาเพื่อ  
ความเป็นเลิศ +  
และการศึกษาเพื่อ  
ความมั่นคง  
ของชีวิต

**ลดภาระครู  
และบุคลากรทางการศึกษา**

- ปรับวิธีการประเมินวิทยฐานะครู และบุคลากรทางการศึกษา ลดขั้นตอนมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน
- ครูและบุคลากรทางการศึกษาค้นคืน (โยกย้ายกลับภูมิลำเนา ด้วยความโปร่งใส ไม่มีการชิงชัยตำแหน่ง)
- แก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา
- จัดหาอุปกรณ์การสอนและสวัสดิการ (1 ครู 1 Tablet)

**ลดภาระนักเรียน  
และผู้ปกครอง**

- เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anywhere Anytime) เรียนฟรี มีงานทำ **ไม่ต้องเรียนเกินความสามารถ** มีระบบหรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้อัจฉริยะ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (1 นักเรียน 1 Tablet)
- 1 ด้านเทอ 1 โรงเรียนคุณภาพ
- ระบบแนะแนวการเรียน (Coaching) และเป้าหมายชีวิต
- การจัดการระดับจังหวัดหรือเขตภาคภูมิใจ (Skill Certificate) ผู้เรียนสามารถเรียนเพิ่ม เพื่อรับประกาศนียบัตรการประกอบอาชีพ
- การจัดการเรียนวิชาหลังจบระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ เพื่อให้นักเรียนที่มีความสามารถเป็นเลิศมีช่องทางเรียนตามระดับ ปรารถนาค่าใช้จ่าย
- มีรายได้ระหว่างเรียน จนแล้วจึงจบ (Learn to Earn)

“จับมือไว้  
แล้วไปด้วยกัน”

พลตำรวจเอก เพิ่มพูน อดิสรอบ  
[plaporn@thairathnews.com/whatsapp]

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, 2566

สถานประกอบการ เกิดความร่วมมือในการผลิตและพัฒนา กำลังคนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผู้สอนทั้งใน สถานศึกษาและสถานประกอบการ การสร้างแรงจูงใจใฝ่ เรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนากำลังคนให้มีทักษะที่จำเป็นใน ศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ สมพร ปานดำ (2566) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม และการติดตามและประเมินผลในศตวรรษที่ 21 รองรับ ความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ และสอดคล้องกับ จุดเน้นในการขับเคลื่อนงานอาชีวศึกษาของยุทธพล เวนบุญเกศ (2566) เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าการจัดการอาชีวศึกษา จะทำงานแบบรอยต่อไร้ตะเข็บ เน้นทีมเวิร์ก สานงานต่อ ก่อเริ่มงานใหม่ ด้วยหัวใจเดียวกัน “OVEC ONE Team” ผ่านแนวปฏิบัติ 6 ประการ และผ่าน 8 วาระสำคัญ ซึ่งทำให้การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จึงเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่กำหนดสมรรถนะของ ผู้สำเร็จการศึกษาจากความต้องการของสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐอย่างแท้จริง

**การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา**

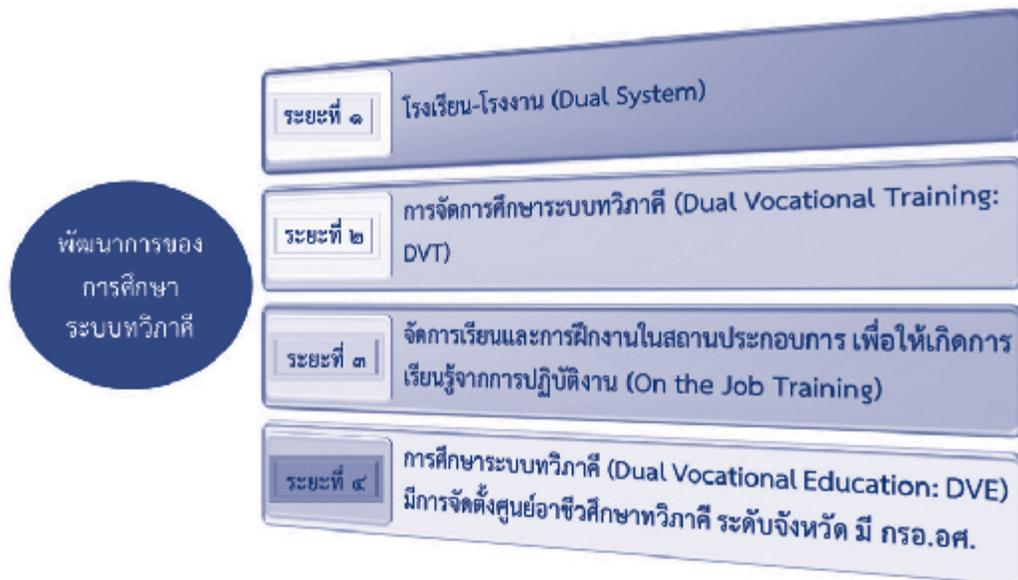
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มีการศึกษา ระบบทวิภาคีซึ่งเป็นการจัด โดยความร่วมมือระหว่างสถาน ศึกษาและสถานประกอบการได้เริ่มต้นดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ.2527 จนถึงปัจจุบัน

ระยะที่ 1 เริ่มต้นการนำแนวคิดระบบโรงเรียน-โรงงาน จากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาสร้างต้นแบบใน สถานศึกษาอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา พ.ศ.2527-2537 ภายใต้โครงการโรงเรียน-โรงงาน (Dual System)

ระยะที่ 2 เชื่อมโยงการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Training: DVT) เป็นรูปแบบหนึ่ง ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอาชีวศึกษา พ.ศ.2538-2544 ภายใต้โครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational System)

ระยะที่ 3 ยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษาสู่การปฏิรูปการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ.2545-2550 โดยได้มีการ ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช

## แผนภาพที่ 2 พัฒนาการของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา



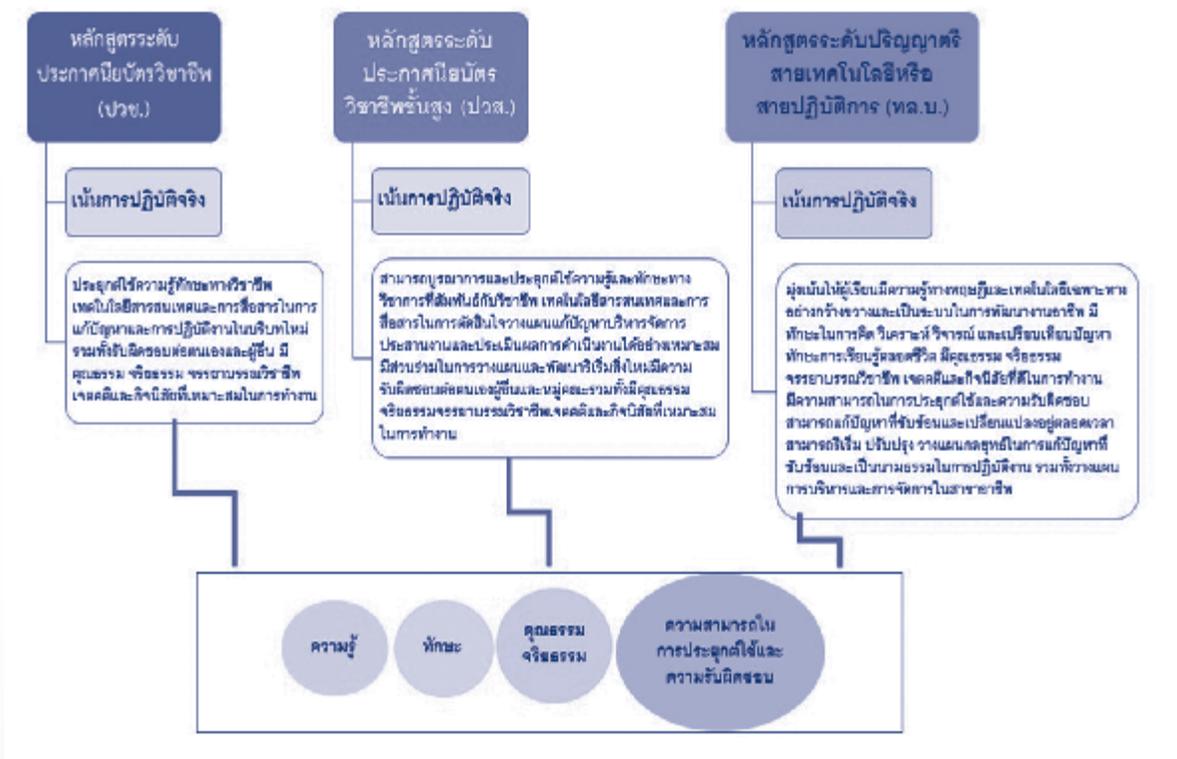
ที่มา : ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2563

2545 (ปรับปรุง พ.ศ.2546) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาการฝึกงาน โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ดังนี้ 1) ด้านหลักการของหลักสูตร หลักสูตรใหม่นี้เป็นหลักสูตรที่เน้นความชำนาญเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริง 2) ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยมีปรัชญาว่าผู้สำเร็จการศึกษจะต้องเป็นผู้ที่รู้จริง ทำได้ เข้าใจชีวิต แนวทางการปฏิรูปหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจึงเน้นเรียนรู้จากสถานที่จริง เรียนรู้จากผู้ปฏิบัติจริง และเรียนรู้ในวัฒนธรรมจริง การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่จึงให้ความสำคัญกับการเรียนร่วมกับสถานประกอบการเน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการ เน้นการปฏิบัติจริง ให้สามารถนำรายวิชาชีพและรายวิชาในหมวดไปจัดการเรียนและการฝึกงานในสถานประกอบการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน (On the Job Training) โดยจัดได้ 2 รูปแบบ คือ (1) การฝึกงาน ให้สถานศึกษานำรายวิชาในหมวดวิชาชีพไปจัดฝึกในสถานประกอบการไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน (2)

ทวิภาคี หรือฝึกงานครึ่งหลักสูตร หลักสูตรใหม่นี้ให้สถานศึกษานำรายวิชาในหมวดวิชาชีพไปจัดฝึกในสถานประกอบการ ไม่น้อยกว่า 3 ภาคเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และ 2 ภาคเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ระยะที่ 4 ขยายและยกระดับคุณภาพการศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Education: DVE) พ.ศ.2551 – ปัจจุบัน โดย พ.ศ.2551 บรรจุแนวทางการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นกลไกสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา จากพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 มาตรา 8 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้ 3 รูปแบบคือ 1) การศึกษาในระบบ 2) การศึกษานอกระบบ 3) การศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ.2555 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้จัดตั้งศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคีขึ้นเป็นหน่วยงานภายใน เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ.2555 ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเชื่อมโยงเพื่อผลักดันนโยบายรัฐบาลสู่สถานศึกษาในสังกัด ประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จากตัวชี้วัด

### แผนภาพที่ 3 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา



ที่มา : ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2563

จำนวนผู้เรียนระบบทวิภาคีและสถานประกอบการมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง พ.ศ.2556 จัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษา (กรอ.อศ.) และคณะอนุกรรมการใน กรอ.อศ. จำแนกตามกลุ่มอาชีพเพื่อส่งเสริมและขับเคลื่อนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้มีประกาศเรื่อง ให้สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด ทำหน้าที่ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี ระดับจังหวัด เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ.2565 เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ เพิ่มปริมาณผู้เรียนทวิภาคีสมรรถนะสูง ให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในจังหวัดพื้นที่ใกล้เคียงและของประเทศ และเพื่อให้การขับเคลื่อนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเข้มแข็ง มีคุณภาพและมาตรฐาน รวมทั้งสร้างกลไกการขับเคลื่อน หนุนเสริมในรูปแบบองค์กรคณะ จำนวน 3 ชุด ได้แก่ 1) คณะกรรมการนโยบายและกำกับทิศทางจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีคุณภาพสูง 2) คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Quick Win

นโยบายที่ 1 ยุทธศาสตร์อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามนโยบายและจุดเน้นการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 และ 3) คณะกรรมการขับเคลื่อนศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคีซึ่งดำเนินการในปัจจุบัน

### แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

1. มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี พ.ศ.2563 ลงวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2563 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับรอบคอบวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติและเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการ ศึกษาวิชาชีพของ

แต่ละสาขาวิชา

2. หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร ระเบียบการจัดการศึกษา และการประเมินผล

ในการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ อย่างน้อย 4 ด้าน สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน ชุมชน สังคม และสามารถประกอบอาชีพอิสระได้ ดังนี้

1) หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พ.ศ.2562 เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะทางวิชาชีพเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารในการแก้ปัญหาและการ ปฏิบัติงานในบริบทใหม่รวมทั้งรับผิดชอบต่อตนเองและ ผู้อื่น ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน

2) หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พ.ศ.2563 เป็นการจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง สามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะ ทางวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในการตัดสินใจวางแผนแก้ปัญหาบริหาร จัดการประสานงานและประเมินผลการดำเนินงานได้อย่าง เหมาะสมมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาริเริ่มสิ่งใหม่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองผู้อื่นและหมู่คณะรวมทั้ง มีคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพเจตคติและกิจนิสัย ที่เหมาะสมในการทำงาน

3) หลักสูตรระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสาย ปฏิบัติการ เป็นการจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ มุ่งเน้น ให้ผู้เรียนมีความรู้ทางทฤษฎีและเทคโนโลยีเฉพาะทางอย่าง กว้างขวางและเป็นระบบในการพัฒนางานอาชีพมีทักษะใน การคิด วิเคราะห์ วิจารณ์ และเปรียบเทียบปัญหาทักษะการ เรียนรู้ตลอดชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่ดีในการทำงาน มีความสามารถในการ ประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบต่อสามารถแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สามารถริเริ่ม ปรับปรุง วางแผนกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรม ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งวางแผนการบริหารและการจัดการ ในสาขาอาชีพ

## การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

(1) นำรายวิชาทวิภาคีในกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเลือก ในระดับ ปวช. รวมไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต และระดับ ปวส. รวมไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต ไปร่วมกำหนดรายละเอียดของ รายวิชา กับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงาน ของรัฐที่ร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ได้แก่ จุดประสงค์ รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา เวลาที่ใช้ฝึก และจำนวนหน่วยกิตให้สอดคล้องกับลักษณะงานของสถาน ประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ รวมทั้ง สมรรถนะวิชาชีพของสาขาวิชาทั้งนี้ การกำหนดจำนวน หน่วยกิตและ จำนวนชั่วโมงที่ใช้ฝึกอาชีพของแต่ละรายวิชา ทวิภาคีให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด

(2) ร่วมจัดทำแผนฝึกอาชีพ พร้อมแนวการวัดและ ประเมินผลในแต่ละรายวิชากับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่ร่วมจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี เพื่อนำไปใช้ ในการฝึกอาชีพ และดำเนินการ วัดและประเมินผลเป็นรายวิชา

(3) จัดแผนการเรียนระบบทวิภาคีตามความพร้อมของ สถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่จัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกัน โดยอาจนำรายวิชาอื่นที่ สอดคล้องกับลักษณะงานของสถานประกอบการรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ ไปจัดรวมด้วยก็ได้

## ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

1. ด้านนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ผลิตและพัฒนากำลังคน ด้านอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์ของ แผนการศึกษาแห่งชาติที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) และเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ต้องการให้คนไทยทุกคนได้รับ การศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอ เพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยมี วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบและ กระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดีมีคุณลักษณะและ สมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

แผนภาพที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ



## แผนภาพที่ 5 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา



ที่มา : ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2563

และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพ จึงได้ดำเนินการขยายและยกระดับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการร่วมมือด้วยมาตรการต่าง ๆ เช่น สิทธิประโยชน์ทางภาษี ยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดทำประกาศ ระเบียบกฎหมาย ข้อกำหนดต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ

2. สถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาหลักสูตรต้องอยู่บนฐานความต้องการของสถานประกอบการ และความต้องการของประเทศ

3. สถานประกอบการ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้เรียนระบบทวิภาคี ตามสมรรถนะที่สถานประกอบการต้องการ ส่งเสริม สนับสนุนครูฝึกในสถานประกอบการ สนับสนุนทรัพยากรการจัดการศึกษาโดยร่วมมือให้สถานศึกษาพัฒนาองค์ความรู้เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้แก่

ผู้เรียน จัดสวัสดิการที่จำเป็น รวมทั้งจัดสิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน กับสถานประกอบการ ต้องเป็นไปตามข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายลงนามในบันทึกความร่วมมือ

4. ผู้เรียน สถานศึกษาและสถานประกอบการ ร่วมกันประชาสัมพันธ์ แนะแนวให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้เรียนที่ศึกษาระบบทวิภาคี และคัดเลือกผู้เรียนตามความต้องการของสถานประกอบการพัฒนาผู้เรียนทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ มีสมรรถนะวิชาชีพพอเพียงสำหรับการปฏิบัติงาน และให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องตามกรอบคุณวุฒิวชิการศึกษาแห่งชาติ และเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิวชิการศึกษาแต่ละระดับ

5. ผู้ปกครอง ควรมีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติต่อการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นเชิงบวก ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเลือกเรียนสายอาชีพในระบบทวิภาคี ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาและสถานประกอบการมีความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนการสอน การฝึกอาชีพ ประโยชน์ที่ได้รับ และการมีงานทำหลังผู้เรียนสำเร็จการศึกษา

## สรุป

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้จัดการศึกษาระบบทวิภาคีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2527 จนถึงปัจจุบัน เริ่มจากการนำแนวคิดระบบโรงเรียน-โรงงาน เชื่อมโยงการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Training: DVT) และต่อมาเป็นการนำรายวิชาชีวะและรายวิชาในหมวดไปจัดการเรียนและการฝึกงานในสถานประกอบการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน (On the Job Training) ต่อมาได้ขยายและยกระดับคุณภาพการศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Education: DVE) และมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษา (กรอ.อศ.) และเพื่อให้มีการขยายและยกระดับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้ครอบคลุมทุกจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้มีประกาศเรื่อง ให้สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด ทำหน้าที่ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี ระดับจังหวัด ทำหน้าที่กำกับทิศทางการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีคุณภาพสูง โดยมีแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติอย่างน้อย 4 ด้าน สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน ชุมชน สังคม และสามารถประกอบอาชีพอิสระได้ ซึ่งได้จัดการศึกษาในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พ.ศ.2562 หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พ.ศ.2563 และหลักสูตรระดับปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ มีขั้นตอนการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ 15 ขั้นตอน โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประกอบด้วย นโยบาย สถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สถานประกอบการ ผู้เรียน และผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริง โดยให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการที่มีศักยภาพเข้าร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี ส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ เกิดความร่วมมือในการผลิตและพัฒนาากำลังคนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผู้สอนทั้งใน

สถานศึกษาและสถานประกอบการ การสร้างแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนากำลังคนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 รองรับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจึงเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่กำหนดสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา จากความต้องการของสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐอย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นการจัดการศึกษาที่เกิดจากความต้องการและนำไปใช้ได้จริงอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน

## เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และการวิเคราะห์สาระสำคัญ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ทีมการศึกษา หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2566). สอศ.เปิด 6 แนวปฏิบัติ - 8 วาระสำคัญ ขานรับนโยบาย “เรียนดี มีความสุข”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: [https://www.thairath.co.th/news/local/274\\_0302](https://www.thairath.co.th/news/local/274_0302),
- บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2567) “รวม.ศธ.แถลงนโยบายการศึกษา “เรียนดี มีความสุข”, ศธ.360องศา[ออนไลน์]. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://moe360.blog/2023/09/14/minister-ed-statement-ed-policy/>.
- ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 56 ง หน้า 9 – 11.
- ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ.2562 (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 130 ง หน้า 3 - 18.
- ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ.2562 (22 พฤษภาคม 2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 130ง หน้า 19 - 24.
- ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ.2563. (22 มิถุนายน 2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 191 ง หน้า 29 - 33.
- ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง ให้ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคีเป็นหน่วยงานภายใน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (11 พฤศจิกายน 2565).
- ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง ให้สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด ทำหน้าที่ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี ระดับจังหวัด. (14 ธันวาคม 2565).
- พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551. (5 มีนาคม 2551). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 43 ก. หน้า 1 – 24.
- ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย การจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2562. (25 พฤศจิกายน 2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 289 ง หน้า 1 – 19.
- ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี. (2560). แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. กรุงเทพมหานคร.
- สมพร ปานดำ. (2566). “การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม และการติดตามและประเมินผล ในศตวรรษที่ 21,”
- วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา, ปีที่ 4, ฉบับที่ 1, หน้า 47, มกราคม-มิถุนายน, 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2558). แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาทวิภาคี ตามประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2557. ม.ป.พ.
- ..... (2558). แนวปฏิบัติการขอรับสิทธิ์ประโยชน์ของผู้ประกอบกิจการในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และการรับนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไปเข้าฝึกงานและฝึกเตรียมเข้าทำงานกับผู้ประกอบการกิจการ. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร.
- ..... (2560). แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ.2560 – 2579. ม.ป.พ.
- ..... (2562). หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- ..... (2563). หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 – 2580).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ (2560 – 2579). กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก



บทความวิจัย

**ภาพอนาคตงาน  
และทักษะของภาคราชการ**  
**Future of Public Service Work & Skills**

**อลินี ธนะวัฒน์สัจจะเสรี**

Alinee Thanawatsuggasari

**สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน**

Office of the Civil Service Commission

Email: [alinee@ocsc.go.th](mailto:alinee@ocsc.go.th)

วันที่รับบทความ : 11 เมษายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ : 9 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ : 16 พฤษภาคม 2568

## บทคัดย่อ

Future of Work เป็นคำที่แสดงให้เห็นว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลต่อชีวิตการทำงานของคน เมื่อเทคโนโลยีเข้ามา งานบางอย่างจะถูกทดแทนด้วยระบบอัตโนมัติ รูปแบบการทำงานจะเปลี่ยนไป ความเป็นอยู่ของคนจะเปลี่ยนแปลง ในส่วนของงานราชการการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สามารถคาดการณ์และเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทขององค์กร และรองรับการเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยีในอนาคต เพื่อการสร้างงานภาครัฐที่มีมูลค่าสูงขึ้น (High Value Jobs) การพัฒนาภาครัฐเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม มีการเชื่อมโยงและบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ เสมือนเป็นองค์กรเดียวกัน มีการบริการที่ทันสมัย ไม่จำกัดด้วยเวลา สถานที่และภาษา และเป็นภาครัฐที่เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็ม รูปแบบตลอดจนสามารถดูแลบำรุงรักษาระบบให้มีความมั่นคงปลอดภัย มีเสถียรภาพ และอยู่ในสภาพพร้อม ใช้งานอย่างต่อเนื่อง สำหรับทักษะงานด้านเอกชน ตัวอย่างเช่น คำว่า FinTech ซึ่งหมายถึงเทคโนโลยีเข้ามาสู่ระบบการเงิน เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการทางการเงิน ผู้คนเรียนรู้ที่จะทำธุรกรรมต่าง ๆ โดยใช้ Application ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ความจำเป็นของการมีสาขาของธนาคารต่าง ๆ จึงหมดความจำเป็น ลักษณะงานของเจ้าหน้าที่ธนาคารที่เคยทำธุรกรรมให้กับลูกค้าก็สามารถทดแทนได้ด้วยระบบอัตโนมัติ สาขาของธนาคารจึงต้องปิดตัวลง ส่งผลให้งานของเจ้าหน้าที่ธนาคารในรูปแบบการให้บริการทำธุรกรรมเดิม ๆ ตกสมัยไป ลักษณะงานของเจ้าหน้าที่ธนาคารก็ต้องเปลี่ยนไป เจ้าหน้าที่ต้องเรียนรู้ที่จะทำหน้าที่ที่ปรึกษาทางการเงินให้แก่ลูกค้าแทนการทำธุรกรรมทั่วไป นอกจากนี้ InsurTech เทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงธุรกิจประกันภัย Internet of Things (IOTs) การใช้ Artificial Intelligence (AI) Machine Learning การใช้เทคโนโลยี Telematics ที่มีบทบาทในการอำนวยความสะดวกด้านการคำนวณความเสี่ยงให้กับผู้เอาประกันภัย การประกันภัยแบบเปิดปิด การเรียกวงค่าสินไหมทดแทน ฯลฯ ล้วนส่งผลให้ลักษณะงานของเจ้าหน้าที่ด้านประกันภัยเปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีที่จะทดแทนลักษณะงานเชิงธุรกรรมเหล่านี้ล้วนส่งผลต่องานของภาคราชการด้วยเช่นกัน

มิติด้านเทคโนโลยีข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของบริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่องานภาคราชการ ข้าราชการในบริบทของการเป็นรัฐบาลดิจิทัลภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ต้องเปิดกว้าง โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ให้เห็นถึงสภาพอนาคตงานและทักษะของภาคราชการ และนำเสนอแนวทางที่จะไปสู่สภาพใหม่ดังกล่าว เพื่อให้ส่วนราชการยังคงมีกำลังคนที่เหมาะสม และมีความรู้ ความสามารถในการทำหน้าที่ตามบทบาทภารกิจ ซึ่งสำคัญต่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ

**คำสำคัญ:** ทักษะ, การทำงาน, อนาคต, ราชการ

# Abstract

Future of Work is the word demonstrating the impact of technology advancements on job changes, some jobs will be eliminated by automation, work models of some jobs will be changed and that also changes the ways of people life. In the context of public sector operations, technological advancements can be anticipated and appropriate technologies selected in alignment with the organization's context, thereby supporting future technological transitions. This approach aims to create high-value public sector employment (High Value Jobs) and promote the development of the government as an innovation-driven organization. It fosters integration and interconnection among various agencies, functioning as a unified entity. Services are modernized and accessible without limitations of time, location, or language. Moreover, the public sector is open to full citizen participation and ensures the systems are well-maintained, secure, stable, and consistently operational. As an example, FinTech demonstrates the technology changes in the world of financial operation system. People do transactions via application on mobile phones, bank branches are closed, the nature of work of bankers in the branches will be terminated by automation. Those working in the branches have to be reskilled to do other jobs i.e. financial consultants. Other than FinTech, there are InsurTech denoting the technology changes the insurance industry. Internet of Things, Artificial Intelligence, Machine Learning, Telematics also facilitate the risk calculation of the insurance industry. The similar situation also happens in the world of public service work.

Technology advancement is not only one factor affecting the public service sector, but also various factors in the current situation including public governance concept i.e. open, effective, efficient, responsive, participative government, etc. This paper studies the future of public service work and skills and also provide some recommendations towards the future so that the departments and ministries will be equipped with right workforce to perform their duties for the sake of the country.

**Keywords:** skill, work, future, governance

## บทนำ

บริบทปัจจุบันทั้งในด้านมิติการเมืองระหว่างประเทศ มิติสังคม มิติเศรษฐกิจ มิติสิ่งแวดล้อม และมิติวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นสิ่งที่มีความผันผวน และความไม่แน่นอน และจำเป็นต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือเมื่อมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น อาทิ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และกระทบต่อการบริหารราชการแผ่นดินอย่างเป็นนัย ในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ภาครัฐการของทุกประเทศก็มีการใช้แนวทางการทำงานที่บ้าน (Work from Home) ซึ่งก็ถือเป็นตัวเร่งให้เกิดการปรับใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ภาครัฐการยังปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมให้ภาครัฐการปรับเปลี่ยนไปสู่รัฐบาลดิจิทัล จำเป็นต้องส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ทดแทนกระบวนการ และพัฒนาให้กระบวนการมีการเชื่อมต่อกันแบบ End-to-End และมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานให้ภาครัฐการเป็นระบบที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ตอบสนองความต้องการประชาชนได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ

การทำงานในอนาคตจะเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว โดยเฉพาะการเข้ามาของเทคโนโลยีที่ช่วยยกระดับการทำงานทั้งในด้านประสิทธิภาพและความสะดวกสบาย การพัฒนาทักษะใหม่ ๆ หรือ Future Skills 2025 จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เราพร้อมรับมือกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องโดยการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในระบบราชการ การปรับเปลี่ยนของบริบทโลกด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านโครงสร้างประชากร บริบทการเรียนรู้ใหม่ที่ไม่ได้อ้างอิงแต่ใบปริญญาบัตร ฯลฯ และความคาดหวังจากภาคส่วนต่าง ๆ ส่งผลต่อการบริหารกำลังคนภาครัฐ ซึ่งต้องเริ่มจากทิศทางการเปลี่ยนแปลงส่งผลอย่างไรต่อลักษณะงานของภาครัฐการ ทักษะสำคัญที่ข้าราชการต้องมีการปฏิบัติราชการลักษณะงานใหม่ การวิเคราะห์กำลังคนทั้งในแง่จำนวน คุณลักษณะ ทักษะ ฯลฯ และการวางแผนในการสรรหากำลังคนเพื่อให้ส่วนราชการมีกำลังคนที่เหมาะสม หรือมีความพร้อมด้านกำลังคนทันการณ์ (Fit-for-Purpose

Public Service)

## ลักษณะงานและทักษะแห่งอนาคต

หลายองค์กรทำการศึกษเกี่ยวกับงานและทักษะแห่งอนาคต อาทิ World Economic Forum นำเสนอเกี่ยวกับงานในอนาคต (Future of Jobs Report 2023) โดยสำรวจจาก 803 บริษัทจาก 27 กลุ่มอุตสาหกรรม และ 45 เขตเศรษฐกิจ จากทุกภูมิภาคทั่วโลก พบว่า ภายใน 5 ปีข้างหน้า กระแสการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ จะเปลี่ยนแปลงองค์กรต่าง ๆ ภายใต้นวัตกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนหรือ ESG (Environment, Social & Governance) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ บริบทการแบ่งแยกทางภูมิรัฐศาสตร์ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ อาทิ Big Data, Cloud Computing, Artificial Intelligence (AI) เป็นเทคโนโลยีที่บริษัทพิจารณานำมาใช้ในการดำเนินงาน จะส่งผลต่อการจ้างงานอย่างเป็นนัยสำคัญ โดยคาดว่า โครงสร้างของตลาดแรงงานกว่าร้อยละ 23 จะเปลี่ยนไป จะมีการนำเครื่องจักรเข้ามาทดแทนแรงงานมนุษย์กว่าร้อยละ 34-42 ของงานทั้งหมด โดยตำแหน่งงานที่จะเพิ่มอย่างรวดเร็ว เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้าน AI และ Machine Learning นักวิเคราะห์ Business Intelligence นักวิเคราะห์ความปลอดภัยด้านข้อมูล วิศวกรพลังงานหมุนเวียน วิศวกรติดตั้งระบบพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น ในขณะที่ตำแหน่งที่จะลดลงอย่างรวดเร็ว เช่น งานเสมียน งานเลขานุการ งานรักษาความปลอดภัยงานในโรงงาน โดยทักษะที่สำคัญของแรงงานในปี 2023 ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytic Thinking) การคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) ความสามารถในการล้มแล้วลุก (Resilience) ความกระตือรือร้นเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะในการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) ทักษะการเป็นผู้ฟังที่ดี (Active Listening) ทักษะในการสร้างอิทธิพลทางสังคม (Social Influence) และทักษะการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) โดยองค์กรส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการจ้างงานกลุ่มต่าง ๆ อาทิ ผู้หญิง ผู้สูงอายุ และให้การยอมรับความ

หลากหลาย (Diversity) ความเท่าเทียม (Equity) และการมีส่วนร่วม (Inclusion)

สำหรับภาครัฐ แม้จะยังคงบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกขับเคลื่อนหรือระบบหลักของประเทศ แต่ลักษณะงานทำงานก็จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของสังคมโลก ภาครัฐเดิม นอกจาก Digital Transformation แล้ว กล่าวคือ บริบทความซับซ้อนของสังคมเปลี่ยนความซับซ้อนมากขึ้น มีความไม่แน่นอนสูง เกิดสิ่งที่ไม่อาจคาดเดาได้ เช่น สถานการณ์โควิด เป็นต้น ทำให้เห็นว่า ภาครัฐเพียงภาคส่วนเดียวยังไม่อาจขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาได้ดีพอ หากแต่ควรสนับสนุนให้มีการใช้พลังจากภาคส่วนอื่น ๆ ด้วย ทั้งภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ที่มีการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเข้ามาดำเนินการหลาย ๆ กิจกรรม แทนการที่ภาครัฐต้องดำเนินการเอง ตลอดจนการกระจายอำนาจ/การมอบอำนาจให้แก่หน่วยงานในระดับพื้นที่เพื่อให้สามารถตอบสนองได้ตรงกับความต้องการของประชาชน และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และลักษณะการทำงาน ภาครัฐในกระแสโลกตามแนวคิดของการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) เช่น ภาครัฐที่ต้องรับฟังความคิดเห็น และให้ภาคส่วนอื่น ๆ ที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมในการพิจารณาในกระบวนการต่าง ๆ ที่เรียกว่า ภาครัฐแบบมีส่วนร่วม (Participative Government) ฯลฯ ส่งผลให้ลักษณะงานทำงานของข้าราชการก็ต้องปรับเปลี่ยนไปด้วย โดย The Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะงานในอนาคตและความต้องการทางการบริหารงานบุคคลของ ภาครัฐมาอย่างต่อเนื่อง ข้าราชการในอนาคตจะต้องบริหารจัดการประเด็นต่าง ๆ ที่มีความสลับซับซ้อนมากกว่าในอดีต ในขณะที่ความคาดหวังก็มีเพิ่มมากขึ้น ภาครัฐเพียงภาคเดียวไม่สามารถบริหารจัดการปัญหาได้เพียงฝ่ายเดียว ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ดังตัวอย่างเมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) โดยรายงาน The 2017 Report on Skills for High Performing Civil Service พบว่า ลักษณะงานของข้าราชการในอนาคตมี 4 ลักษณะได้แก่

1. งานเสนอแนะและวิเคราะห์ด้านนโยบาย (Policy Advice and Analysis) ลักษณะงานจัดทำยุทธศาสตร์ นโยบายสาธารณะในด้านต่าง ๆ เพื่อกำหนดทิศทางอนาคตของ

ประเทศ

2. งานบริการสาธารณะ (Service Delivery and Citizen Engagement) งานให้บริการแก่ประชาชน การจดทะเบียน การอนุมัติ/อนุญาต งานบริการสาธาณูปโภค ฯลฯ

3. งานจัดหาผู้ดำเนินการ (Commissioning and Contracting) การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพโดยการลดบทบาทภาครัฐ และให้ภาคเอกชนที่มีประสิทธิภาพมาร่วมดำเนินการ ซึ่งข้าราชการจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการสัญญาสัมปทาน สัญญาการแบ่งปันผลกำไร ฯลฯ ตลอดจนการกำกับดูแลองค์กรที่เกี่ยวข้อง

4. งานประสานสัมพันธ์เครือข่าย (Managing Networks) การทำงานที่ข้ามเครือข่าย การผสมพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการสร้างให้เกิดความน่าเชื่อถือ (Trust)

ภาครัฐของประเทศไทยก็มีทิศทางเปลี่ยนแปลงที่ไม่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งกรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อความเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การก้าวสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอนในปี 2050 หรือกรณีกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ ต้องปรับรูปแบบวิธีดำเนินการในการให้สิทธิการสำรวจและผลิตปิโตรเลียม เนื่องจากพระราชบัญญัติปิโตรเลียม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีการให้สิทธิการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในรูปแบบสัญญาแบ่งปันผลผลิต (Production Sharing Contract: PSC) และสัญญาจ้างบริการ (Service Contract) เพิ่มเติมจากรูปแบบสัญญาสัมปทาน กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติต้องรับผิดชอบตั้งแต่การพิจารณาแผนการลงทุนของผู้รับสัญญา ติดตามตรวจสอบทะเบียนทรัพย์สิน การใช้จ่ายของผู้รับสัญญาตามแผนการลงทุน และการนำส่งรายได้ให้แก่รัฐ ต้องมีการจัดทำ Inventory Management ในการบริหารจัดการทรัพย์สินในระบบแบ่งปันผลผลิต ซึ่งงานดังกล่าวเดิมเป็นหน้าที่ของผู้รับสัมปทาน เป็นต้น หน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อความรู้ ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะของข้าราชการในกรมเชื้อเพลิงที่ต้องเปลี่ยนไปด้วย

## ข้อมูลกำลังคนภาครัฐปัจจุบัน

1. โครงสร้างอายุและภาระบำเหน็จบำนาญ ภาครัฐถือเป็นนายจ้างรายใหญ่ของประเทศ โดยใน

พ.ศ. 2564 ภาครัฐมีการจ้างงานประมาณ 2.91 ล้านคน (รวมข้อมูลข้าราชการและที่มีใบข้าราชการ) จากกำลังแรงงาน หรือผู้ที่พร้อมจะทำงานจำนวน 38.63 ล้านคน หรือคิดเป็น ประมาณร้อยละ 7.7 ของกำลังแรงงานประเทศ กำลังคน ภาครัฐเป็นส่วนหนึ่งของกำลังแรงงานของประเทศ โครงสร้าง อายุของกำลังคนภาครัฐจึงมีลักษณะทำนองเดียวกับ โครงสร้างอายุของประชากร โดยข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติที่มีการสำรวจตั้งแต่ พ.ศ. 2555-2564 พบว่า ประชากร ไทยมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง โดยประชากร วัยเด็ก (0-15 ปี) ลดลงร้อยละ 12.57 วัยแรงงาน (15-59 ปี) ลดลงร้อยละ 1.80 ในขณะที่วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีจำนวน เพิ่มขึ้นร้อยละ 47.74 อัตราการเกิดลดลงร้อยละ 33.50 (เฉลี่ยร้อยละ 3.96 ต่อปี) อายุคาดเฉลี่ยมีแนวโน้มสูงขึ้น โดย ใน พ.ศ. 2564 เพศชายมีอายุคาดเฉลี่ย 73.5 ปี เพศหญิง 80.4 ปี ภาพรวมจำนวนผู้มีงานทำที่อยู่ในแรงงานทั้งในระบบ และนอกระบบลดลงร้อยละ 2.33 (เฉลี่ยร้อยละ 1.23 ต่อปี) ในขณะที่กลุ่มอายุ 50-59 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้นร้อยละ 15.30 (เฉลี่ยร้อยละ 1.44 ต่อปี) และข้อมูลกรมกิจการผู้สูงอายุ พบว่า ในช่วงแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580) จะเป็นช่วงที่คลื่นมนุษย์ขนาดใหญ่ทยอยเข้าสู่ วัยสูงอายุ ทำให้จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยจะมีจำนวนสูงเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัวจากประมาณ 11.7 ล้านคนใน พ.ศ. 2558 เป็น 22.4 ล้านคนใน พ.ศ. 2583 เมื่อเทียบกับ ข้อมูลกำลังคนภาครัฐในราชการพลเรือน พบว่า พ.ศ. 2556-2565 อายุเฉลี่ย ของข้าราชการพลเรือน คือ 42 ปีโดย ประมาณ และมีกลุ่มข้าราชการอายุ 50 ปีขึ้นไปประมาณ ร้อยละ 24-28 โดยประมาณการจำนวนคนที่จะเกษียณใน ช่วง พ.ศ. 2567-2576 ประมาณ 104,000 คน (สำนักงาน ก.พ., 2567)

จากข้อมูลกำลังคนภาครัฐที่มีการเปลี่ยนแปลงส่งผล ต่อจำนวนผู้รับบำนาญพบว่า จำนวนผู้รับบำนาญ จะเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าในปี 2580 จากจำนวนผู้รับบำนาญ 622,876 คน ในปี 2560 หรือราว 1.4 ล้านคนใน พ.ศ. 2580 สำหรับข้อมูลค่าใช้จ่ายบุคลากรภาครัฐจากเอกสาร งบประมาณประจำปี พ.ศ. 2564 พบว่า ค่าใช้จ่ายบุคลากร ภาครัฐสูงถึงร้อยละ 36.4 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี แบ่งเป็นงบบุคลากรร้อยละ 21.0 และงบกลาง (เฉพาะ บุคลากร) ร้อยละ 15.4 โดยงบบำนาญเพิ่มจากร้อยละ 12.71

ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นร้อยละ 28.18 ของ งบประมาณรายจ่ายประจำปี ดังนั้น เมื่อพิจารณาจาก แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างอายุ ภาระ งบประมาณในส่วนของบำนาญน่าจะเพิ่มขึ้นจากปัจจุบันสูง มาก หรือประมาณ 0.7 ล้านล้านบาท ทั้งนี้ เนื่องจากความ ก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุขด้วย (สำนัก งบประมาณของรัฐสภา, 2566)

## 2. ทักษะของข้าราชการ

สำนักงาน ก.พ. ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทักษะที่ จำเป็น (Essential Skills) ในการปฏิบัติงานในบริบทการ ทำงานชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) เมื่อปี 2564 พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ทักษะที่จำเป็นมีหลาย ทักษะ อาทิ การทำงานที่ต้องใช้หลายทักษะพร้อมกัน (Multitasking) ทักษะทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ทักษะการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) กรอบความคิดที่เน้นความคล่องตัว (Agile Mindset) เป็นต้น (สำนักงาน ก.พ., 2564) และจากการติดตามประเมินผลการ ดำเนินการพัฒนาข้าราชการของส่วนราชการ พบว่า มีส่วน ราชการร้อยละ 71.81 มีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร แต่ มีบุคลากรเพียงร้อยละ 31.37 เท่านั้นที่มีการจัดทำแผน พัฒนาตนเอง ในขณะที่การดำเนินการตามแนวทางการ พัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ เพื่อปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. 2561-2565 พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลในระดับ พื้นฐาน อาทิ ความสามารถด้านการควบคุมกำกับและการ ปฏิบัติตามกฎหมาย นโยบายและมาตรฐานการจัดการด้าน ดิจิทัล (Digital Governance, Standard, and Compliance) ความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) แต่ยังมีการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลในส่วน ของการวิเคราะห์และการดำเนินงานด้านดิจิทัล อาทิ ความ สามารถด้านการออกแบบกระบวนการและการให้บริการ ด้วยระบบดิจิทัลเพื่อการพัฒนาคุณภาพงานภาครัฐ (Digital Process and Service Design) ความสามารถด้านผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership) และความสามารถด้านการบริหาร กลยุทธ์และการจัดการโครงการ (Strategic and Project Management) ในสัดส่วนที่น้อย (สำนักงาน ก.พ., 2566)

## 3. รูปแบบการจ้างงานของข้าราชการไทย

ปัจจุบัน รูปแบบการจ้างงานของข้าราชการพลเรือน

การทำงานในส่วนราชการระดับกระทรวง กรมต่าง ๆ มากกว่า 160 ส่วนราชการ 19 กระทรวง (ไม่รวมกระทรวงกลาโหม) มีอย่างน้อย 2 รูปแบบ ได้แก่ การจ้างระยะยาว คือ การรับเป็นข้าราชการที่มีลักษณะการจ้างงานตลอดชีพ (Life-time Employment) อยู่ภายใต้ระบบจำแนกตำแหน่งและระบบการแต่งตั้งที่เน้นความเชี่ยวชาญของสาขาวิชา มีการแบ่งสายงานที่ให้ความสำคัญกับคุณวุฒิ และการจ้างระยะสั้น ได้แก่ พนักงานราชการ (สัญญาจ้างไม่เกิน 4 ปี) พนักงานกระทรวงสาธารณสุข พนักงานมหาวิทยาลัย และลูกจ้างชั่วคราว (สัญญาจ้าง 1 ปี) (ลูกจ้างประจำเป็นกลุ่มที่ยังคงทำงานอยู่และจะทดแทนตำแหน่งด้วยพนักงานราชการต่อไป) ทั้งนี้ ในภาพรวมของกำลังคนภาครัฐฝ่ายพลเรือน 3 ล้านคน จะมีสัดส่วนของพนักงานราชการประมาณร้อยละ 5.62 พนักงานมหาวิทยาลัยประมาณร้อยละ 4.29 และพนักงานกระทรวงสาธารณสุขราวร้อยละ 3.72 โดยมีสัดส่วนของข้าราชการร้อยละ 58.51 (ข้อมูลกำลังคนภาครัฐในฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2564 สำนักงาน ก.พ.)

#### 4. ความต้องการของคนรุ่นใหม่

คุณลักษณะของคนรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะเป็น Gen Y (ผู้ที่เกิดช่วง พ.ศ. 2523-2543 หรือ มีอายุระหว่าง 18-48 ปี ณ พ.ศ. 2561) หรือ Gen Z (ผู้ที่เกิดตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เป็นต้นไป) มีความต้องการ/แรงจูงใจ และพฤติกรรมแตกต่างจากคนรุ่น Baby boomers หรือ Gen X ซึ่งให้ความสำคัญกับความจงรักภักดีต่อองค์กร มีความเท่าทันเทคโนโลยี น้อยกว่า คนรุ่นใหม่ดังกล่าวมีความสนใจงานในระบอบราชการน้อยลง และมีความต้องการทำงานในองค์กรที่มีรูปแบบการทำงานที่ยืดหยุ่น มีการใช้เทคโนโลยีในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีรูปแบบการเรียนรู้ที่คล่องแคล่ว คล่องตัว มุ่งเน้นสิ่งที่ตนสนใจและเน้นมิติเชิงคุณค่า (Values)

### บทวิเคราะห์

ภาครัฐหรือภาคราชการคือกลไกหลักของการบริหารราชการแผ่นดินและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ตามที่กำหนดในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยการบริหารราชการแผ่นดินเป็นส่วนสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ

ภาครัฐ ซึ่งจากข้อมูลการศึกษาข้างต้น พบว่า ภาคราชการมีความจำเป็นต้องปฏิรูประบบราชการในหลายมิติ ดังนี้

1. มิติ Size & Cost จากข้อมูลโครงสร้างอายุกำลังคน ข้อมูลแนวโน้มจำนวนผู้รับบำนาญ ข้อมูลลบบุคลากรและงบประมาณ ประกอบกับนโยบายการปรับเปลี่ยนไปสู่รัฐบาลดิจิทัล การนำเทคโนโลยีมาใช้ทดแทนกระบวนการต่าง ๆ ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่คาดหวังการบริการภาครัฐที่มีคุณภาพ การควบคุมขนาดกำลังคนภาครัฐจึงยังคงเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อให้ภาครัฐมีขนาดและต้นทุนที่เหมาะสม ในขณะเดียวกันก็สามารถปฏิบัติการกิจเพื่อการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

2. มิติรูปแบบการจ้างงาน ตลอดจนปรับปรุงรูปแบบการจ้างงานภาครัฐให้หลากหลาย ยืดหยุ่น มีรูปแบบการทำงานแบบสัญญาจ้างหรือรูปแบบการจ้างงานที่ไม่ตลอดชีพ และลดการจ้างงานแบบตลอดชีพ ที่ดึงดูดและจูงใจคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาปฏิบัติงานในภาครัฐ (Right Fit for Purpose) โดยรูปแบบการจ้างงานจำเป็นต้องมีลักษณะที่ตอบโจทย์ความต้องการของคนรุ่นใหม่ เป็นรูปแบบการจูงใจคนรุ่นใหม่ที่มุ่งเน้นการสร้างลักษณะงานที่มีคุณค่า (Meaningful Job) การสร้าง Knowledge Workers การเพิ่มพูนประสบการณ์ Mobility ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องปรับระบบจำแนกตำแหน่งและการแต่งตั้งข้าราชการให้มีลักษณะที่ส่งเสริมให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า Agile แทนการมุ่งเน้นระบบคุณวุฒิและการสร้างความเชี่ยวชาญแบบเดิม

3. ทักษะที่ต้องการจากข้าราชการ การทำงานภายใต้บริบทสังคมใหม่ที่มีความผันผวน มีความซับซ้อน และมีประเด็นความไม่แน่นอนสูง ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และความคาดหวังจากภาคส่วนต่าง ๆ แม้ว่าภาครัฐยังคงเป็นกลไกหลักของการบริหารราชการแผ่นดิน การดำเนินภารกิจของภาครัฐก็ต้องปรับเปลี่ยน ให้มุ่งเน้นบทบาทของการกำกับ ดูแล บทบาทในระดับนโยบาย เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ในขณะที่กระจายอำนาจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการระดมสรรพกำลังอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ข้าราชการก็จำเป็นต้องมีทักษะสำคัญใหม่ ๆ อาทิ ทักษะการวิเคราะห์ (Analytical Thinking) ทักษะการคิดเชิงระบบ (Systematic Thinking) และทักษะการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking)

## บทสรุปและข้อเสนอแนะ

โดยสรุป ภาครัฐมีความจำเป็นต้องปรับให้ทันการณ์ ทันสมัย และทันความต้องการของประชาชน เพื่อให้ภาครัฐหรือภาคราชการยังคงเป็นกลไกหลักของการบริหารราชการแผ่นดินและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ภาพอนาคตของงานราชการที่เปลี่ยนไป จำเป็นต้องมีข้าราชการที่มีทักษะใหม่ โดยขอเสนอแนวทางที่จะนำไปสู่ภาพใหม่ของงานราชการ ดังนี้

1. การสื่อสารสร้างความเข้าใจ (Communication) ให้กับสาธารณชน ตลอดจนนักการเมือง หัวหน้าส่วนราชการ และข้าราชการ ให้เข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และปรับเปลี่ยนกรอบความคิดในการขอเพิ่มอัตรากำลังเป็นการเร่งพัฒนาระบบการทำงานตามแนวทางของรัฐบาลดิจิทัล

2. การพัฒนากลไก/เครื่องมือ (Mechanisms/Tools) องค์กรกลางบริหารงานบุคคล อาทิ สำนักงาน ก.พ. จะต้องพัฒนารูปแบบการจ้างงานที่มีทั้งการจ้างงานระยะยาว ระยะปานกลาง และระยะสั้น เพื่อ ส่วนราชการสามารถพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบทบาท ภารกิจ กลุ่มคน และช่วงเวลาได้อย่างยืดหยุ่น คล่องตัว

3. การวิเคราะห์กำลังคน (Workforce Analysis) ในระดับส่วนราชการ เพื่อวิเคราะห์บทบาทภารกิจในอนาคต วิเคราะห์การปรับใช้เทคโนโลยีทดแทน วิเคราะห์ความต้องการกำลังคนระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว จัดทำแผนการพัฒนาทักษะหรือปรับเปลี่ยนทักษะของข้าราชการ (Reskill & Upskill workforce) เพื่อให้ส่วนราชการลดช่องว่างระหว่างสิ่งที่ต้องการใช้กับสิ่งที่มีอยู่ได้โดยเร็ว ตลอดจนมีความตระหนักและเข้าใจเกี่ยวกับการรักษากำลังคนด้วย

## เอกสารอ้างอิง

- สำนักงาน ก.พ.. (2566). “มาตรการบริหารจัดการกำลังภาครัฐ (พ.ศ. 2566-2570) และแนวทางปฏิบัติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://ocsc.go.th>.
- สำนักงาน ก.พ. (2566). “แนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)”. สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., ๒๕๖๖.
- สุเมธ ออศิริวิกรณ์. (2022). “InsurTech & Technology : ตัวแปรสำคัญในการเปลี่ยนแปลงธุรกิจประกันภัย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.techsauce.co>.
- กระทรวงการคลัง. (2564). “รายงานสถิติการคลัง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550-2564”. กรมบัญชีกลางกรมกิจการผู้สูงอายุ. (2580). “แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: [th1653553501-843\\_0.pdf](http://th1653553501-843_0.pdf) (dop.go.th).
- สำนักงบประมาณของรัฐสภา. (2566). “วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: [https://www.web. Parliament. go.th/assets/portals/82/news/230/1\\_230.pdf](https://www.web. Parliament. go.th/assets/portals/82/news/230/1_230.pdf).
- Australian Public Service Commission. (2023). “Workforce planning guide 2023 edition”. (online). Available: Workforce planning guide 2023 edition (apsc.gov.au) World Economic Forum นำเสนอเกี่ยวกับงานในอนาคต (Future of Jobs Report 2023).
- The Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). (2017). “The 2017 Report on Skills for High Performing Civil Service”. (online). Available: Skills for a High Performing Civil Service | en | OECD.

# ใบสมัครสมาชิกวารสารรัฐสุราษฎร์ธานี

## ใบสมัครโฆษณา

ชื่อ .....

นักศึกษา  วปอ.  ปรอ.  วปม.  วปอ.บอ. รุ่นที่ .....

ตำแหน่ง .....

สถานที่ติดต่อ/ส่งเอกสาร  สำนักงาน  บ้าน

สำนักงานเลขที่ .....

โทรศัพท์ .....

โทรศัพท์เคลื่อนที่ .....

บ้านเลขที่ .....

โทรศัพท์ .....

โทรศัพท์เคลื่อนที่ .....

E-mail .....

- สมัครเป็นสมาชิกนิตยสารรัฐสุราษฎร์ธานี ปีละ 700 บาท (จำนวน 2 เล่ม)
  - ต่ออายุสมาชิก.....ปี เป็นเงิน.....บาท
  - สมาชิกใหม่.....ปี เป็นเงิน.....บาท ตั้งแต่ฉบับที่.....เป็นต้นไป
- กรอกรายละเอียด พร้อมหลักฐานการโอนเงินส่งมาที่  
กองเอกสารวิจัยและห้องสมุด วปอ. สปท.  
64 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400  
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2691-9365

- ประสงค์จะลงโฆษณาในวารสารรัฐสุราษฎร์ธานี ราย 6 เดือน จำนวน 2 เล่ม/ปี  
ด้วยกระดาษอาร์ต/ปอนด์ พิมพ์สี ดังนี้

1. โฆษณาปกหลัง	1 หน้ากระดาษ	เป็นจำนวนเงิน	50,000.- บาท
2. โฆษณาปกหลังด้านใน	1 หน้ากระดาษ	เป็นจำนวนเงิน	45,000.- บาท
3. โฆษณาหน้าทั่วไป	1 หน้ากระดาษ	เป็นจำนวนเงิน	35,000.- บาท
4. โฆษณาหน้าทั่วไป	ครึ่งหน้ากระดาษ	เป็นจำนวนเงิน	20,000.- บาท

แจ้งความประสงค์พร้อมรายละเอียดโฆษณาและ Artwork ที่กองเอกสารวิจัยและห้องสมุด วปอ. สปท.  
โทร. 0-2691-9386

วิธีชำระค่าสมาชิกหรือค่าลงโฆษณา

นำฝากเข้าบัญชี ชื่อ “งบรรณรัฐสุราษฎร์ธานี” ธนาคารทหารไทย สาขาสนามเป้า  
ประเภทบัญชีออมทรัพย์ เลขที่บัญชี 021-2-27947-5

# หลักเกณฑ์และคำแนะนำในการเตรียมบทความลงตีพิมพ์ในวารสารรัฐชาติศึกษา

วารสารรัฐชาติศึกษา (Ratthapirak Journal) วารสารวิชาการของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (National Defence Studies Institute) มีวัตถุประสงค์จะตีพิมพ์บทความในลักษณะบทความวิชาการที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของชาติในเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเขียนเป็นภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ และต้องเป็นบทความที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในเชิงทฤษฎี หลักการ หรือแนวความคิด และ/หรือการนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ โดยมีกำหนดเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม)

## หลักเกณฑ์ในการส่งบทความลงตีพิมพ์ในวารสารรัฐชาติศึกษา

การกลั่นกรองบทความเพื่อคัดเลือกลงตีพิมพ์ ต้องได้รับการพิจารณาจากกองบรรณาธิการฯ และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้

1. ถ้าเป็นบทความจากภายนอกวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรฯ จะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน 1 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิภายใน 1 ท่าน หรือส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกอย่างน้อย 2 ท่าน
2. ถ้าเป็นบทความจากภายในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรฯ จะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกอย่างน้อย 2 ท่าน ซึ่งต้องเป็นผู้ที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความ
3. กระบวนการพิจารณาถ้อยแถลงนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ วิธีการดำเนินงานเป็นวิธีลับ (Double-blind Process) ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ (Reviewer) ทั้งนี้ บทความฯ ที่จะตีพิมพ์ต้องได้รับการยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน และต้องเป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ

## คำแนะนำสำหรับการเตรียมบทความลงตีพิมพ์ในวารสารรัฐชาติศึกษา

กองบรรณาธิการวารสารรัฐชาติศึกษา ขอเชิญชวนศิษย์เก่า นักวิชาการ นักการศึกษาสาขาต่าง ๆ ส่งบทความวิชาการ และบทความวิจัยทางด้านความมั่นคงแห่งชาติเพื่อลงตีพิมพ์เผยแพร่ ทั้งนี้ผลงานที่ส่งมาพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ใด ๆ เช่นวารสาร, เอกสารประกอบการประชุม เป็นต้นหรือเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของผู้อื่นหรืออยู่ในระหว่างพิจารณาในวารสารอื่นซึ่งต้นฉบับทุกเรื่องต้องผ่านการประเมินก่อนตีพิมพ์โดยผู้พิจารณาถ้อยแถลง (External and Internal Reviewers) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายนอกและภายในที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านความมั่นคงแห่งชาติในสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในงานสาขาต่าง ๆ อย่างน้อย 2 ท่าน

## ชนิดของเรื่องที่จะตีพิมพ์

1. บทความวิชาการทางด้านความมั่นคงแห่งชาติ ด้านต่าง ๆ
2. บทความวิจัยทางด้านความมั่นคงแห่งชาติ ด้านต่าง ๆ

## การเตรียมต้นฉบับ

บทความวิชาการ

1. ต้นฉบับพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป MS Word ตัวอักษร Sarabun ขนาด 16 พิมพ์หน้าเดียวในกระดาษ A4 จำนวนไม่เกิน 12 หน้ารวมเอกสารอ้างอิง
2. ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษไม่เกิน 250 คำต่อบทความย่อ
3. ชื่อเรื่องผู้เขียนตำแหน่งที่อยู่อย่างละเอียดทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
4. การเรียงหัวข้อหัวข้อใหญ่สุดให้พิมพ์ขีดขอบด้านซ้ายหัวข้อย่อย ๆ เว้นระยะห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร หัวข้อย่อย ๆ ขนาดเดียวกันพิมพ์ให้ตรงกัน

5. องค์ประกอบของบทความวิชาการมีดังนี้
  - 5.1 ชื่อบทความและชื่อผู้เขียนบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อม Email address
  - 5.2 บทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
  - 5.3 บทนำ
  - 5.4 ลำดับเนื้อหา ตามความเหมาะสม
  - 5.5 สรุป
  - 5.6 เอกสารอ้างอิง

#### บทความวิจัย

1. สาระของบทความวิจัยที่กำหนดลงตีพิมพ์ในวารสาร
  - 1.1 เป็นบทความวิจัยด้านความมั่นคงแห่งชาติซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาก่อนมีความน่าสนใจและไม่ล้ำสมัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
  - 1.2 ผู้วิจัยผู้เขียนบทความวิจัยประกอบด้วยบุคคลคณะบุคคลหรือทีมสหสาขาวิชาชีพ
  - 1.3 บทความวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ต้องมีหนังสือรับรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาและลงชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาด้วย
  - 1.4 ผู้วิจัยผู้เขียนส่งต้นฉบับความยาวทั้งหมดไม่เกิน 12 หน้า โดยพิมพ์ในกระดาษ A4 จำนวน 3 ชุด และแนบแผ่นบันทึกข้อมูลบทความดังกล่าว พร้อมภาพถ่ายประกอบที่ชัดเจน (ถ้ามี)
2. รูปแบบการเขียนชื่อเรื่องและข้อมูลของผู้วิจัยเรียงตามลำดับดังนี้
  - 2.1 ชื่อเรื่องภาษาไทย
  - 2.2 ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ
  - 2.3 ชื่อ-สกุลผู้วิจัยทุกท่าน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
  - 2.4 สถานที่ปฏิบัติงานปัจจุบัน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
  - 2.5 หน่วยงานที่สนับสนุนทุนสำหรับการวิจัย (ถ้ามี) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
  - 2.6 Email address
3. การเขียนบทคัดย่อ  
กำหนดให้เขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษไม่เกิน 250 คำต่อบทคัดย่อรวมถึงให้ระบุคำสำคัญ (Keyword) ไม่เกิน 5 คำ ท้ายบทคัดย่อด้วย
4. รูปแบบการเขียนเนื้อหาในบทความวิจัยกำหนดดังนี้
  - 4.1 บทนำ
  - 4.2 วัตถุประสงค์การวิจัย
  - 4.3 ข้อยกเว้นการวิจัย (ถ้ามี)
  - 4.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย
  - 4.5 ระเบียบวิธีวิจัย
  - 4.6 ผลการวิจัย
  - 4.7 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย
  - 4.8 ข้อเสนอแนะ
  - 4.9 เอกสารอ้างอิง
5. เอกสารอ้างอิง โดยการอ้างอิงใช้ระบบ The American Psychological Association” (7th Edition) การอ้างอิงเอกสารไม่เกิน 10 ปี ยกเว้นหนังสือตำราบางประเภทที่เป็นทฤษฎีหรือปรัชญา และกรณีการอ้างอิงบทความวิชาการ บทความวิจัยจากวารสารทั้งไทยและต่างประเทศ
6. บทความจะได้รับการตีพิมพ์เมื่อผู้วิจัยแก้ไขตามข้อเสนอที่คณะกรรมการกลั่นกรองพิจารณาตามขั้นตอนของบรรณาธิการวารสารเรียบร้อยแล้วท่านจะได้รับหนังสือตอบรับการตีพิมพ์และเมื่อบทความตีพิมพ์จะได้รับสำเนาการพิมพ์ จำนวน 1 เล่ม
7. ถ้าผู้เขียนไม่แก้ไขบทความตามเวลาที่กำหนดหรือนำบทความไปตีพิมพ์ในวารสารอื่นโดยไม่ได้รับคำยินยอมจากบรรณาธิการเป็นลายลักษณ์อักษร ทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ผู้เขียนทุกท่านในการตีพิมพ์ในวารสารรัฐสารีรักษ์ในครั้งต่อ ๆ ไป

## เอกสารอ้างอิง (Reference)

การอ้างอิงและ บรรณานุกรมเอกสารอ้างอิงทุกฉบับ ต้องมีการอ้างอิงหรือกล่าวถึงในบทความ และผู้เขียนต้องเขียนอ้างอิงเอกสารอื่นให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ ครั้งที่ 7 (APA 7th edition) โดยจัดเรียงบรรณานุกรม/ References ตามลำดับอักษร

ถ้ามีตาราง ทุกตารางต้องมีหมายเลขกำกับโดยจัดเรียงลำดับตามที่ปรากฏในบทความ พิมพ์คำบรรยายหรือชื่อตารางกำกับไว้เหนือตาราง เช่น ตารางที่ 1 : ชื่อตาราง.. (Table 1 : ชื่อตาราง ..) และระบุแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างชัดเจนไว้ข้างใต้ตาราง เช่น ที่มา:..(Source:..)

ถ้ามีรูปภาพ ทุกรูปภาพต้องมีหมายเลขกำกับโดยจัดเรียงลำดับตามที่ปรากฏในบทความ พิมพ์คำบรรยายหรือชื่อกำกับไว้เหนือรูปภาพ เช่น ภาพที่ 1 : ชื่อภาพ ..(Figure: ชื่อภาพ ..) และระบุแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างชัดเจนไว้ข้างใต้ตาราง เช่น ที่มา: .. (Source:..)

มีหลักเกณฑ์และแบบแผนของการเขียนเอกสารอ้างอิง ดังนี้

1. การอ้างอิงในเนื้อหาให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยระบุชื่อผู้เขียน ปีที่พิมพ์และเลขหน้าเอกสารไว้ข้างหลังของข้อความที่ต้องการอ้างอิง เช่น

ตัวอย่างการอ้างอิง (ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง, /ปีที่พิมพ์, /หน้า. /หมายเลขหน้าที่อ้าง)

ผู้แต่ง 1 คน

(วัชรีย์ ทรัพย์มี, 2531, น. 35)

(Taylor, 2002, pp. 181-182)

ผู้แต่ง 2 คน

(สุชา จันทน์เอมและสุรางค์ จันทน์เอม, ม.ป.ป., น. 66)

(Marks & Neilwson, n.d., pp. 26-29)

ผู้แต่งมากกว่า 5 คน

(อรพินทร์ ชูชมและคณะ, 2542, น. 40)

(Danald et al., 1993, p. 67)

กรณีที่ไม่ปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีพิมพ์ไว้ในวงเล็บเดียวกัน (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549)

2. การอ้างอิงท้ายบทความให้ระบุเอกสารที่ใช้อ้างอิงไว้ท้ายบทความโดยเรียงตามลำดับตัวอักษรใช้รูปแบบการเขียนอ้างอิงตามระบบ APA Style 7th ed. (APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7) ดังต่อไปนี้

อ้างอิงจาก	รูปแบบและตัวอย่าง
วารสารและนิตยสาร	
รูปแบบการเขียน	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์). /ชื่อเรื่อง./ ชื่อวารสาร./ปีที่ (ฉบับที่), /หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
ตัวอย่าง	สุชาดา ตั้งทางธรรม. (2545). การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ: กรณีโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง. วารสารสุขโขทัยธรรมาธิราช, 15(3), 23-37.
หนังสือทั่วไป	
รูปแบบการเขียน	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์). /ชื่อหนังสือ. /ครั้งที่พิมพ์. /สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ตัวอย่าง	ประเวศ วะสี. (2545). ทฤษฎีใหม่ทางการแพทย์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ หมอชาวบ้าน.

อ้างอิงจาก	รูปแบบและตัวอย่าง
<b>บทความในหนังสือ</b>	
รูปแบบการเขียน	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีพิมพ์) ./ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อผู้แต่ง (บรรณาธิการ) ./ ชื่อหนังสือ ///// (ครั้งที่พิมพ์), เลขหน้าที่ปรากฏบทความจากหน้าใดถึงหน้าใด./ สถานที่พิมพ์ : ///// สำนักพิมพ์.
ตัวอย่าง	ณัฐพล ปัญญาโสภณ. (2554). มุมมองของนักศึกษานิเทศศาสตร์ต่อกระบวนการผลิตละครเพื่อการสื่อสาร. ใน ชนัญชี ภัคานนท์ (บ.ก.), กระบวนทัศน์มหาวิทยาลัยไทยบนความท้าทายของเอเชียแปซิฟิก. (น. 23-24). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
<b>บทความวารสาร</b>	
รูปแบบการเขียน	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์) ./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร, ปีที่/ (ฉบับที่) ./ เลขหน้า-เลขหน้า.
ตัวอย่าง	ปิยะวิทย์ ทิพรส. (2553). การจัดการป้องกันและลดสารให้กลิ่นโคลน Geosmin ในผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำ. วารสารสุทธิปริทัศน์, 24(72), 103-119
<b>บทความวารสารออนไลน์</b>	
รูปแบบการเขียน	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์) ./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร, ปีที่/ (ฉบับที่) ./ (ออนไลน์) ./ เข้าถึงได้จาก : ///// http://www.xxxxxx.
ตัวอย่าง	สุนันทา เลาว์ณย์ศิริ. (2553). ธาตุอาหารหลักของน้ำสกัดชีวภาพแบบเข้มข้นจากขยะครัวเรือน. วารสารออนไลน์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 29(2). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <a href="http://www.journal.msu.ac.th/index.php?option=com">http://www.journal.msu.ac.th/index.php?option=com</a> .
<b>บทความในเอกสารประกอบการประชุมวิชาการที่พิมพ์เผยแพร่</b>	
รูปแบบการเขียน	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์) ./ ชื่อเรื่อง./ ใน/ สถานที่จัด, ชื่อการประชุม./ (หน้า) ./ สถานที่พิมพ์ : ///// สำนักพิมพ์.
ตัวอย่าง	Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. In R. Dienstbier (Ed.), Nebraska Symposium on Motivation. Vol. 38. Perspectives on motivation (pp. 237-288). Lincoln: University of Nebraska Press.
	ซัชพล มงคลิก. (2552). การประยุกต์ใช้กระบวนการลำดับขั้นเชิงวิเคราะห์ในการจัดการตารางการผลิตแบบพหุเกณฑ์ : กรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมผลิตยา. ในการประชุมวิชาการการบริหารและการจัดการครั้งที่ 5. (น. 46). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
<b>วิทยานิพนธ์</b>	
รูปแบบการเขียน	ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์./ (ปีพิมพ์) ./ ชื่อวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ///// หรือวิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรี) ./ ชื่อมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษา).

อ้างอิงจาก	รูปแบบและตัวอย่าง
ตัวอย่าง	ก้องเกียรติ บุรณศรี. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้ประกอบการขององค์การสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและผลการดำเนินงานในพื้นที่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ.
	Athikom, S. (2007). EFFECT OF ACCURACY TRAINING IN TWO - GOAL SHOOTING MODELS. (Master's thesis) Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University.
เว็บไซต์	
รูปแบบการเขียน	ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต)/ ชื่อเรื่อง./ (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : //URL Address
ตัวอย่าง	สุรัชย์ เลียงบุญเลิศชัย. (2554). จัดระเบียบสำนักงานทนายความ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <a href="http://www.lawyerscouncil.or.th/2011/index.php?name=knowledge">http://www.lawyerscouncil.or.th/2011/index.php?name=knowledge</a>
	Jairaksa, S. (2017). Promote Technical Occupations. (online). Available : <a href="http://cddata.cdd.go.th/cddkm/prov/km2_viewlist.php?action=view&amp;div=64&amp;kid=28748">http://cddata.cdd.go.th/cddkm/prov/km2_viewlist.php?action=view&amp;div=64&amp;kid=28748</a> .

## การส่งบทความ

1. ขอให้ส่งบทความต้นฉบับผ่านระบบ Online Submission ที่เว็บไซต์ของ ThaiJo (ในส่วนของกองวารสารรัฐสภา) โดยแนบบทความต้นฉบับจำนวน 2 ไฟล์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ไฟล์ในรูปแบบของไฟล์ Microsoft Word ที่มีรายละเอียดครบถ้วนตามประเภทของบทความวิจัยหรือบทความวิชาการ โดยให้มีเนื้อหา ตาราง และภาพประกอบอยู่ในไฟล์เดียวกัน

- ไฟล์ในรูปแบบของ PDF ที่แปลงจากไฟล์ Microsoft Word โดยในเนื้อหาไม่แสดงชื่อผู้เขียนบทความ และไม่แสดงสังกัดของผู้เขียนบทความ

2. ขอให้ผู้เขียนบทความต้อง Add Discussion เพื่อให้ที่อยู่ E-mail และหมายเลขโทรศัพท์มือถือ ของผู้เขียนหลัก ในระบบ Online Submissions

## จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ

วารสารรัฐสารศึกษาคำเนนการตีพิมพ์บทความเพื่อเผยแพร่วิทยการ กิจกรรม และความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ และเป็นแหล่งรวมความคิดเห็นและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมทางวิชาการและ งานวิจัยที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยของนักศึกษาวชิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรและบุคคลภายนอก โดยมีการกำหนดจริยธรรมของ ผู้นิพนธ์บทความ ผู้ประเมินบทความและ บรรณาธิการเพื่อให้การตีพิมพ์ถูกต้องตามหลักจริยธรรมและมีคุณภาพมาตรฐานสากลดังนี้

## บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1. ผู้นิพนธ์ต้องซื่อสัตย์และมีคุณธรรมในทางวิชาการต่อตนเองไม่นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนไม่ลอกเลียนงานของผู้อื่น ต้องให้เกียรติและอ้างถึงบุคคล หรือแหล่งที่มาของข้อมูลที่น่ามาใช้ในงานวิจัยต้องซื่อตรงต่อการแสวงหาทุนวิจัย และมีความเป็นธรรมเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย
2. ผู้นิพนธ์ต้องมีพื้นฐานความรู้ ความชำนาญ มีประสบการณ์เกี่ยวเนื่องกับสาขาวิชาการ อย่างเพียงพอ
3. ผู้นิพนธ์ต้องมีอิสระทางความคิดโดยปราศจากอคติในทุกขั้นตอน มีอิสระทางความคิด ต้องตระหนักว่าอคติส่วนตนหรือความลำเอียงทางวิชาการอาจส่งผลให้มีการบิดเบือนข้อมูล และข้อค้นพบทางวิชาการ อันเป็นเหตุให้เกิดผลเสียหายต่อผู้อื่น
4. ผู้นิพนธ์พึงเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น มีใจกว้าง พร้อมทั้งจะเปิดเผยข้อมูล ยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลทางวิชาการของผู้อื่นและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขงานของตนให้ถูกต้อง
5. ผู้นิพนธ์พึงมีความรับผิดชอบต่อสังคมทุกระดับ จิตสำนึกที่จะอุทิศกำลังสติปัญญา เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการเพื่อความเจริญ และประโยชน์สุขของสังคมและมวลมนุษยชาติ

## บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องพิจารณาประเมินคุณภาพบทความด้วยวิธีลับ โดยไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ของบทความที่พิจารณาให้แก่บุคคลอื่น ๆ
2. ผู้ประเมินบทความสามารถปฏิเสธการประเมินบทความได้ หากพบผลประโยชน์ทับซ้อน หรือเนื้อหาบทความไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ผู้ประเมินเชี่ยวชาญ
3. ผู้ประเมินบทความควรให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนบทความ
4. ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ หากพบส่วนใดของบทความมีความเหมือน หรือซ้ำซ้อนในผลงานชิ้นอื่น ๆ
5. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง
6. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน
7. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารกำหนด

## บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์กับวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการตรวจสอบคุณภาพบทความในกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ว่าจะเพื่อประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องสนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นคงไว้ซึ่งความถูกต้องของผลงานทางวิชาการ
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของวารสารอย่างสม่ำเสมอ
6. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด



## TIPlife Smart Pension 90/2

# ประกันชีวิต แบบบำนาญ

จ่ายสั้น  
2 ปี

ลดหย่อนภาษีสูงสุด  
**300,000** บาท\*

มีเงินใช้  
หลังเกษียณ



สมัคร online ได้เลย



## BAILEY BRIDGE

สะพานเหล็กสำเร็จรูปชนิดถอดประกอบ

## BELL A-FRAME DREDGER **250**

เรือขุดชนิดขุดร่องน้ำลึกและส่งดินด้วยท่อ

## CUTTER SUCTION DREDGER

## CSD350

เรือขุดชนิดหัวขุดและส่งดินด้วยท่อขนาด  
ท่อส่งดินไม่น้อยกว่า 14 นิ้ว

## SUBMERSIBLE DREDGE PUMP **DOP200**

รถขุดแบบใ้ปะเหล็กแบบติดตั้งปั้มขุด-ดูดเลน





วิสัยทัศน์ สพม.

ร่วมยกระดับเมืองด้วย **โครงข่ายรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน**  
และนวัตกรรม เพื่ออนาคตที่ **ยั่งยืน**



การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย

0 2716 4000

pr.mrta.official

pr.mrta.official

www.mrta.co.th

@MRTA



MUANGTHONG  
UNITED

# FEARLESS KIRINS



# EA's Moving Towards Net Zero Ecosystem

Biofuel Business | Renewable Business  
Lithium-ion Battery | Commercial EV | EA Anywhere Charging Station  
Research and Development | Waste Management and Waste to Energy



Energy Absolute,  
Energy for the Future



# ได้ใช้ชีวิตแบบ Worry Free

โดยไม่ทิ้งภาระไว้ให้ใคร

วางแผนด้วยประกันชีวิต

**SHIELD***Life*

ตัวช่วยให้คุณเบาใจ  
ในวันที่คุณจากไป...

จาก เมืองไทยประกันชีวิต



ShieldLife เป็นชื่อทางการตลาดของประกันชีวิตแบบตลอดชีพ  
ประกันชีวิตแบบภายในระยะเวลา และประกันชีวิตแบบยูนิเวอร์แซลไลฟ์

โปรดศึกษารายละเอียดความคุ้มครอง เงื่อนไข และความเสี่ยงก่อนตัดสินใจทำประกันภัย

# BGC

## Total Packaging Solutions

ผู้ให้บริการบรรจุภัณฑ์ครบวงจร

เว็บไซต์



[www.bgc.co.th](http://www.bgc.co.th)

บริษัท บีจี คอนเทนเนอร์ กลาส จำกัด (มหาชน)

T +66 (0) 2834 7000 F +66 (0) 2834 7021

จังหวัดปทุมธานี ประเทศไทย

A MEMBER OF **BG** GROUP



# ถึงบุรี เทียวได้บุรี!

## ฝากกระเป๋าให้ไปรษณีย์ ดูแลถึงปลายทาง Travel Lite by Thailand Post



รายละเอียดเพิ่มเติม





# ครบ! ทุกความต้องการ เรื่องบ้าน



ที่... เอสซีจี โฮม

สะดวกทั้งออนไลน์ และร้านค้าทั่วประเทศ



หาบ้านใกล้คุณ!



สแกนเพื่อดูสาขา

ซื้อออนไลน์!



www.scghome.com

คิดให้ครบ จบเรื่องบ้าน ได้ที่ร้าน เอสซีจี โฮม ทั่วประเทศ และ [www.scghome.com](http://www.scghome.com)

บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน)



innovate · strength

"บริษัทเหล็กชั้นนำและเป็นที่ไว้วางใจด้านนวัตกรรม  
และโซลูชันทางธุรกิจ ด้วยเครือข่ายสีเขียว"

ผู้ผลิตเหล็กแผ่นรีดร้อนชนิดผิวมันเข้าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยกำลังการผลิตเหล็กแผ่นรีดร้อนชนิดผิวมันสูงสุด 4 ล้านตันต่อปี โดยมุ่งเน้นการบริการแบบผลิตภัณฑ์เหล็กแผ่นขึ้นคุณภาพพิเศษเพื่อรองรับความต้องการใช้เหล็กที่เพิ่มขึ้นของภูมิภาค สำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์ พลังงาน การขนส่ง และการก่อสร้าง



อุตสาหกรรมสีเขียวระดับ 4 (วัฒนธรรมสีเขียว)  
จากกระทรวงอุตสาหกรรม



อาคารรับรองฟุตพริ้นท์ในผลิตภัณฑ์  
• เหล็กแผ่นรีดร้อนชนิดผิวมัน  
• เหล็กแผ่นรีดร้อนชนิดผิวมัน  
• กระจกใสชนิดและเคลือบนำมัน  
• เหล็กท่อเหลี่ยม



SSI GREEN  
อาคารรับรองสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ตราสัญลักษณ์



## Alpine Golf Club

Experience exclusivity on our premier 18-hole championship course.  
As a private club member, enjoy world-class facilities and exceptional service.

**Beyond the Greens - Unlock Exclusive Benefits with Alpine Sports Group.**



Alpine Golf Resort Chiangmai



Alpine Football Camp Training



Alpine Tennis Club



For more information



+66 2577 3333



Alpine Golf Club



alpinegolfclub



@alpinegolfclub

# บ้านชานไม้

## รังสิต คลอง 4

*New Series*  
**บ้านใหญ่กว่าเดิม**  
พื้นที่ **คุ้มค่าที่สุด** รังสิต



ติดตามข่าวสารโครงการได้ที่



baanchanmai.th



baanchanmai.th

**โซนใหม่ !**

**บ้านเดี่ยว 2 ชั้น 4 ห้องนอน 4 ห้องน้ำ จอดรถ 3 คัน หน้ากว้าง 12 ม. พื้นที่ใช้สอยใหญ่คุ้มค่า 275 ตรม. เนื้อที่เริ่ม 67 ตรว.**

เจ้าของผู้พัฒนารังสิต : บริษัทบ้านชานไม้ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด  
กรรมการผู้จัดการ : นายปราโมทย์ เสนอราษฎร์กุล  
ทุนจดทะเบียน : 424,000,000 บาท (สี่ร้อยยี่สิบสี่ล้านบาทถ้วน)  
ที่ตั้งโครงการ : หมู่ที่ 2 ต. คลองสี่คลอง (ต.ต.) อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12120  
เนื้อที่ : 13-3-07 ไร่ โฉนดที่ดินเลขที่ : 2471, 67638  
ใบอนุญาตจัดสรร : 108/2466 ลว. 27 พฤศจิกายน 2566 โฉนดกรรมสิทธิ์ภายใน : 2567  
เริ่มยื่นโครงการ : มิถุนายน 2566 คาดว่าจะแล้วเสร็จ(บางส่วน) : เมษายน 2567 มีการผูกพันกับ : ธนาคารพาณิชย์

**02-147-5732-3**

www.baanchanmai.com



สมาคมรถเช่าไทย



วีไอจี ดาร์เร็นท์

Excellent Service For Everyone



บริการรถเช่าระยะสั้น  
รถเช่าระยะยาว และรถลีมูซีน

- ประสบการณ์มากกว่า 25 ปี
- ให้บริการอย่างมืออาชีพ และมีมาตรฐาน
- ครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพฯ ภูเก็ต สมุย และชลบุรี



Line: @vigcarrent



limo@vigcarrent.com



089-204-6178



VIG Car Rent & Limo - Official



เด่นชัย - ปากน้ำ

# ASM

เราพร้อมส่งมอบ  
บริการแบบครบวงจร  
ที่มีมาตรฐานเทียบเท่า  
ระดับสากล



## มาตรฐานการให้บริการ



5,000+ บุคลากร  
ที่พร้อมดูแลคุณ

18 ปี ประสบการณ์ด้าน  
การรักษาความปลอดภัย

400+ ลูกค้า



## การรักษาความปลอดภัย

-  บริการรักษาความปลอดภัย
-  บริการงานอารักขา
-  บริการรักษาความปลอดภัย  
ท่าอากาศยานและสายการบิน

## งานบริการอาคารแบบบูรณาการ

-  บริการรักษาความสะอาด
-  บริการตกแต่งภูมิทัศน์
-  บริการควบคุมสัตว์รบกวน



ปรึกษากับเราฟรี!

บริษัท รักษาความปลอดภัย เอเอสเอ็ม แมเนจเม้นท์ จำกัด

+66 2348 8812 [www.asm-company.com](http://www.asm-company.com)





Mercedes-Benz  
Trucks you can trust



## บริษัท ชานซ์ อินเตอร์ บิสซิเนส บอดีบิลเดอร์ จำกัด

UNIMONG U 4000 (4x4)



ตัวแทนจำหน่ายรถยนต์บรรทุก

กิจการพิเศษ พร้อมศูนย์บริการ ตามมาตรฐาน  
บริษัท เดมเลอร์ ทรัก เอเชีย (สหพันธ์รัฐเยอรมนี)  
ผู้ผลิตรถยนต์บรรทุก ยี่ห้อ เมอร์เซเดส-เบนซ์

AROCS 4058 (6x6)



ATEGO 1121 (4x4)



☎ 02-952-5704, 090-909-8472

f Chance Inter Business Bodybuilder

LINE QR code





**Thai  
Union**